

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

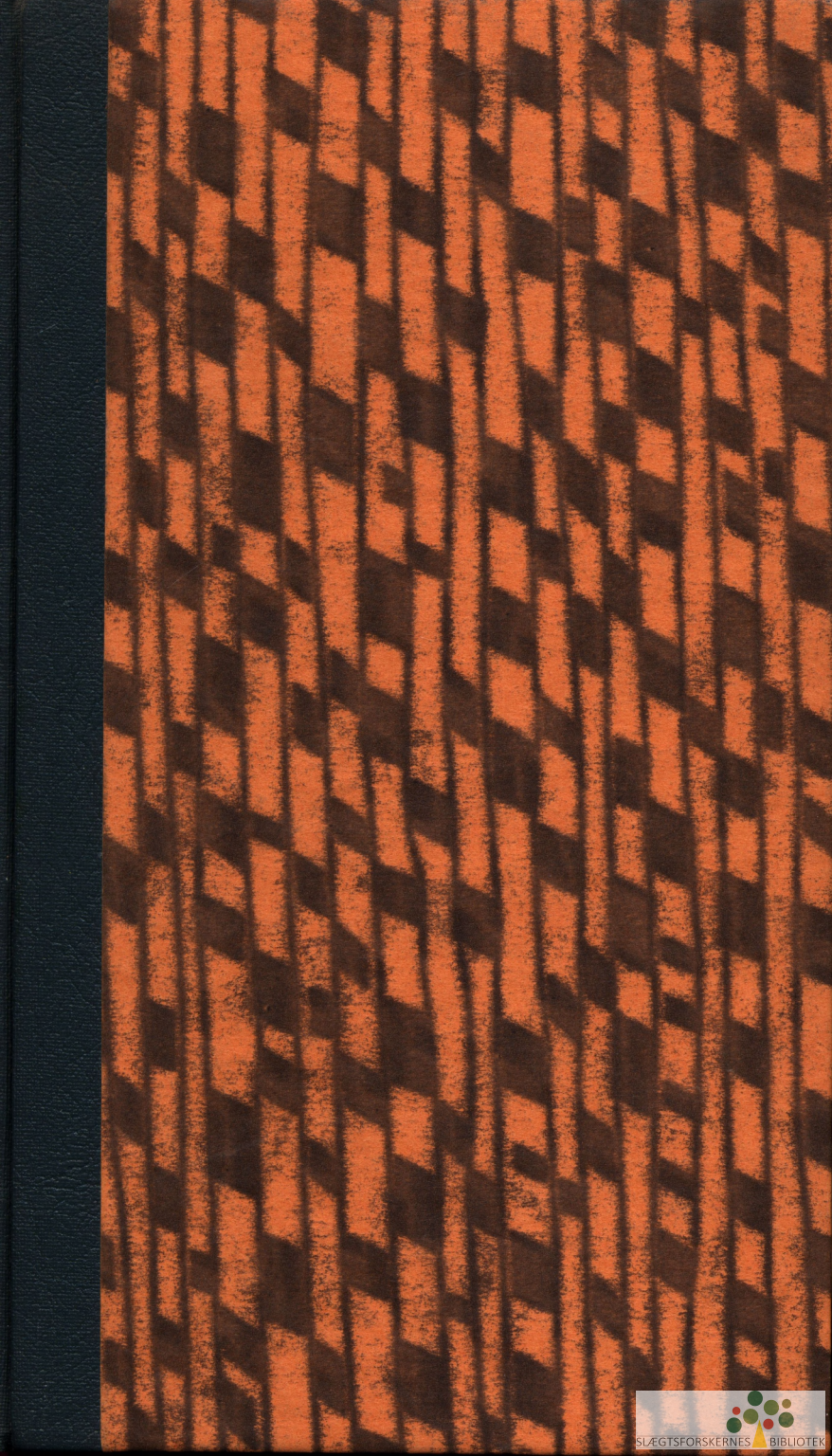
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

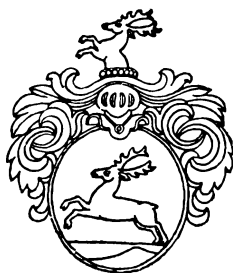
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SLÆGTEN HIORT
i Danmark og Norge

SLÆGTEN HIORT

i Danmark og Norge

Stamtavle og slægtshistoriske
oplysninger udgivet af
ESBJØRN HIORT

1966

INDHOLD

1. SLÆGTENS OPRINDELSE	
<i>Sognekapellan i Nyborg</i>	
<i>Gregers Sørensen og hans afstamning</i>	9
<i>Sognepræst til Stenstrup</i>	
<i>Hans Gregersen Hiort og hans børn</i>	13
2. ULLENSAKER-LINJEN	
<i>Sognepræst til Ullensaker</i>	
<i>Peder Hiort og hans børn</i>	25
<i>Generalmajor Peter Andreas Hiort</i>	
<i>og hans børn</i>	36
3. RUDKØBING-LINJEN	
<i>Sognepræst til Rudkøbing</i>	
<i>Gregers Hiort og hans børn</i>	48
<i>Sognedegn til Svindinge</i>	
<i>Niels Nyekirk Hiort og hans børn</i>	51
4. ASKIM-LINJEN	
<i>Sognepræst til Askim</i>	
<i>Povel Hiort og hans børn</i>	55
<i>Sognepræst til Askim</i>	
<i>Hans Jacob Hiort og hans børn</i>	60
<i>Sørenskriver Niels Bierregaard Hiort</i>	
<i>og hans børn</i>	72
<i>Oberstløjtnant Niels Henrik Hiort</i>	
<i>og hans børn</i>	86

<i>Oberstløjtnant Evald Bierregaard Hiort</i>	
<i>og hans børn</i>	100
5. SLÆGTENS VÅBEN .	114
6. EFTERSKRIFT	117
Noter	121
Billedfortegnelse	150
Navneregister	152
Stamtavle	indhæftet

*„Alvorligt taler ved alfarvej
med grønsvær tækket de gamles grave.
Henfarne slægter – forglem dem ej!
I arv de gav dig en ædel gave.“*

JOHANNES V. JENSEN

Sognekapellan i Nyborg Gregers Sørensen og hans afstamning

SLÆGTENS STAMFADER er sognepræst til Stenstrup og Lunde på Fyn HANS GREGERSEN, som antog slægtsnavnet HIORT (stamtavlen nr. 1). Hans fader var sognekapellan ved Vor Frue kirke i Nyborg *Gregers Sørensen*, som var født i 1631, og som døde i 1668 kun 37 år gammel. Han var gift med *Elisabeth (Lisbeth)*, hvis efternavn vi ikke kender, og havde med hende to børn, nemlig foruden ovennævnte Hans Gregersen en datter, *Bodil Gregersdatter* († 1749), som blev gift med sognekapellan til Middelfart *Mads Jensen Faber*.¹

Gregers Sørensen's fader var antagelig *Søren Hansen* kaldet *Kjerteminde* (*Severinus Johannis Carthemundanus*), som blev sognepræst til Linnerup og Hammer i Jylland.² Han var født i Kjerteminde i 1611, blev student fra Odense latinskole 1638, rektor ved latinskolen i Faaborg den 23. september 1642, ordineredes som sognekapellan til Vigerslev og Vævlinge på Fyn den 26. maj 1647, og blev den 14. september 1651 sognepræst til Linnerup og Hammer i Jylland. Han døde her i 1681 (eller 91).

Gregers Sørensen's moder, *Maren Hansdatter*, tilhørte den kendte jubellærer *Laurids Jespersen's* efterslægt.³ Hun var datter af sognepræst til Gislev og Ellested *Hans Frandsen*⁴ og *Karine Lauridsdatter*, som var jubellærerens datter. Gregers Sørensen's mødrene slægt kan således føres tilbage til *Jesper Lauridsen*, som var en fribonde i Salling herred på Fyn i begyndelsen af 1500-årene og senere borger i Odense.⁵

Det kan synes mærkeligt, at Gregers Sørensen's fader blev

gift med Maren Hansdatter endnu medens han var student ved latinskolen i Odense. Han var imidlertid 28 år gammel, da han blev dimitteret, og forklaringen herpå er antagelig den, at han har været løbe-degn. Siden middelalderen havde det været almindeligt, at latinskolerne i byerne havde indtægter ved at bestride degnekaldene i de omliggende landsogne, hvilket de gjorde ved at lade de ældre peblinge, „evighedsstudenterne“, fungere som degne. Denne ordning var på mange måder lidet tilfredsstillende for sognepræst og menighed, og i løbet af 1700-årene afløstes disse såkaldte løbe-degne da også af sæde-degne med fast bopæl i sognet. Mange løbe-degne giftede sig med præstedøtre – nogle vel i håb om derved at opnå embedet, når svigerfaderen døde.

Gregers Sørensen blev student fra latinskolen i Nyborg den 26. april 1651, og efter at have været øverste hører ved latinskolen i Odense, blev han den 18. februar 1660 ordineret til kapellan *pro persona* hos magister Lauritz Weyle ved Sct. Knuds kirke i Odense.⁶ Samme år blev han kaldet til sognekapellan i Nyborg.⁷

Gregers Sørensen var således af præsteslægt, han blev selv præst, og flere generationer efter ham skulle blive præster eller – for kvindernes vedkommende – gift med præster. Dette var der ikke noget mærkeligt i, når man betænker, at den gejstlige stand i 1600- og 1700-årene både embedsmæssigt og socialt var en fra de øvrige stænder helt adskilt stand, som var klart afgrænset både opadtil og nedadtil. Den var „den lærde stand“, og for en præstesøn var der næsten ingen anden mulighed end at følge i fædrenes fodspor og blive præst – hvis han da nåede så langt. At blive bonde eller handelsmand var at gå under sin stand, hvilket var utænkeligt i hine tider, hvor rang og stand tillagdes den allerstørste betydning. Den eneste anden mulighed var at gå i krigstjeneste, men den var ikke tilløkkende. Så var det langt bedre

at søge det teologiske studium som, hvis alt gik vel, kunne føre til et godt og solidt embede. Som Guds repræsentant på jorden og som kongens embedsmand blev præsten nogenlunde jævnbyrdig med godsejeradelen – men også kun nogenlunde! Meget ofte blev sognepræsten set over hovedet af den lokale godsejerfamilie, og nogen rang fik præsten ikke. Kun de, der nåede standens højeste poster, bispeembederne, kunne i anseelse måle sig med rigets adel.

Selv om den gejstlige stand var sig sin værdighed og betydning bevidst, må man dog ikke heraf slutte, at den var en velbjærget stand – det være sig langt fra. Ikke mindst i 1600-årene var mange præstekald så magre, at vi i dag har vanskeligt ved at forestille os det, og embedet, som Gregers Sørensen opnåede i 1660, var åbenbart et af de sletteste. Det må dog her erindres, at hele landet led nød på dette tidspunkt. Carl-Gustav krigene 1657–59 havde bogstavelig lagt Jylland og Fyn øde. Pest og sot var fulgt i de svenske troppers spor, og mange steder lå hele landsbyer uddøde, fordi beboerne var flygtede eller døde. Også købstæderne var blevet slemt forarmede, og dette gjaldt ikke mindst Nyborg, som havde været svenskernes våbenplads i halvandet år. Den var den eneste befæstede by på Fyn, og den blev først befriet i november 1659 efter et slag lige udenfor dens mure.

Hvor dårlige forholdene var for kapellanen i Nyborg, får vi et indtryk af, når vi hører, at hr. Gregers den 16. november 1664 besværer sig til magistraten over sine dårlige indkomster og over sin bolig „da der ei fandtes et eneste Sted, hvor han kunde sidde eller ligge tør; Studerekammeret stod saa fuldt af Vand, at hans Bøger og andre Eiendele snart vare fordærvede“.⁸ Året efter, den 18. juli, vedtog magistraten at bygge et nyt hus på to etager til bolig for kapellanen, men det skete ikke i hr. Gregers' tid, og sognepræsten måtte

derfor forbarme sig over ham og give ham husly i præstegården.⁹

Indtægterne blev der ej heller bedret på, og hr. Gregers døde i så ringe kår, at han næppe kunne blive anstændigt begravet.

„1668, dend 10 Augusti, bleff Hr. Gregers Søffrensen, medtiener i ordett til Wor Frue Kirche her udi Staden, begraffuen; alle Klocker“, meddeler kirkebogen.¹⁰

Der blev således ringet med alle kirkens klokker – fem i alt – over byens kapellan, og hans eftermæle er, at han var en „hæderlig, meget berømmelig og skikkelig Præstemand“. Det var dog en ringe trøst for hans enke, som sad tilbage i ynkelige kår med to små børn. Den 8. februar 1671 fik hun kongelig bevilling til, så længe hun var enke, at lade ombære en tavle i kirken – næst efter kirkens egen tavle – „paa det at medlinde Kristne kunde yde hende deres Understøttelse“.¹¹ Trods denne armod blev hendes søn Hans dog holdt til studierne og endte som sognepræst.

Såvidt vides har Gregers Sørensen ikke anvendt slægtsnavnet Hiort. Det gjorde imidlertid hans søn, Hans Gregeresen, som, da han blev dimitteret fra Nyborg latinskole i 1680, indskrev sig ved Københavns universitet med det latiniserede navn *Johannes Gregorii Cervinus*.¹²

Hvorfor antog Hans Gregeresen navnet Hiort? Det mest nærliggende er at antage, at det var fordi, det var hans moders slægtsnavn. Som foran nævnt kender vi ikke hendes efternavn, og hun kan derfor meget vel være født Hiort. I så fald har vi lov til at gætte på, at hun var datter af borgmester i Assens *Laurids Clausen Hiort*,¹³ som døde 1662. Han var gift tre gange, og det må have været hans hustru af 2. ægteskab, *Margrethe Sandersdatter Meel* (†1652), som, hvis antagelsen er rigtig, var Elisabeth's moder.¹⁴

En anden årsag til valget af slægtsnavnet kan være, at

Hans Gregersen's farfader, Søren Hansen, som sognepræst til Linnerup og Hammer boede i Hiortsvang. Hans sønner antog derfor slægtsnavnet *Hiortsvang*.¹⁵ Hans Gregersen's fætre og kusiner hed altså Hiortsvang, og dette kan have inspireret ham til at antage navnet i den forkortede form *Hiort*.

Af oversigten på næste side ses Hans Gregersen Hiort's sandsynlige afstamning og hovedlinjerne i hans agnatiske efterslægt – d.v.s. de mandlige medlemmer af slægten, som førte slægtsnavnet videre. Som det fremgår heraf, deler slægten sig i tre linjer: *Ullensaker-linjen* (hr. Peder Hiort's efterslægt), *Rudkøbing-linjen* (hr. Gregers Hiort's efterslægt) og *Askim-linjen* (hr. Povel Hiort's efterslægt).

I den følgende fremstilling vil disse linjer blive behandlet i hvert sit kapitel. Kun Askim-linjen, som forfatteren selv tilhører, har det været muligt for ham at føre helt frem til 1900-årene (i stamtavlen helt frem til i dag). De to andre linjer har det kun været muligt for ham at føre frem til begyndelsen af 1800-årene. Det kan imidlertid ikke udelukkes, at der i dag findes en efterslægt også fra disse to linjer.

Sognepræst til Stenstrup *Hans Gregersen Hiort og hans børn*

HANS GREGERSEN HIORT (stamtavlen nr. 1) var født i Nyborg i 1664 og var således kun 4 år gammel, da hans fader døde. Da han voksede op, blev han trods moderens fattige kår holdt til studierne, og han blev student fra Nyborg latinskole den 12. juli 1680. Hans præceptor var professor *E. Bartholin*. Hvornår han blev teologisk kandidat, ved vi ikke med bestemthed, men det må have været 2–3 år senere, og han

JESPER LAURIDSEN
Borger i Odense,
nævnes 1537

LAURIDS JESPERSEN
1522-1604
Sognepræst til Espe
og Vantinge
Provst i Salling herred

KARINE LAURIDSDATTER

FRANDS HANSEN
† 1570
Sognepræst til Gislev
og Ellested

HANS FRANDSEN
1545-1595
Sognepræst til Gislev
og Ellested

MAREN HANSDATTER

SØREN HANSEN KJERTEMINDE
1611-1681
Sognepræst til Linnerup
og Hammer

GREGERS SØRENSEN
1631-1668
Sognekapellan i Nyborg

LAURIDS CLAUSEN HIORT
† 1662
Borgmester i Assens

MARGRETHE SANDERSDATTER
† 1652

ELISABETH
(LAURIDSDATTER HIORT?)

HANS GREGERSEN HIORT
1664-1730
Sognepræst til Stenstrup og Lunde

PEDER HANSEN HIORT
1700-1765
Sognepræst til Ullensaker

PETER ANDREAS HIORT
1740-1817
Generalmajor

GREGERS HANSEN HIORT
1702-1769
Sognepræst til Rudkøbing

NIELS NYEKIRK HIORT
1739-1815
Sognedegn til Svindinge

POVEL HANSEN HIORT
1709-1778
Sognepræst til Askim

HANS JACOB HIORT
1745-1824
Sognepræst til Askim

NIELS BIERREGAARD HIORT
1784-1846
Sorenskriver i Nordre Jarlsberg

NIELS HENRIK HIORT
1828-1897
Oberstløjtnant

EVALD BIERREGAARD HIORT
1838-1903
Oberstløjtnant

har derefter antagelig – som skik var – „konditioneret“ som huslærer eller har været hører ved en latinskole, indtil han den 29. oktober 1688 blev kaldet til sognepræst for menighederne i Stenstrup og Lunde sogn på Fyn. Han blev ordineret den 27. januar det følgende år.

Da han var kommet i embede, giftede han sig med *Ellen Povelsdatter Boesen*, som var datter af købmand og rådmann i Svendborg *Povel Rasmussen Boesen (Boson)*¹⁶ og dennes hustru *Bodil Madsdatter Friis*.¹⁷ Derved kom han i familie med sin forgænger i embedet i Stenstrup, den lærde dr. theol. *Peder Jespersen*, som i 1678 havde giftet sig med hans svigermoder Bodil Friis, der på dette tidspunkt var enke efter Povel Boesen.

Det nære slægtsskab og venskab med dr. Peder Jespersen blev, som vi skal se, af stor betydning for familien i Stenstrup præstegård. I 1688 blev dr. Peder Jespersen nemlig kaldet til embedet som præst ved Christiansborg slotskirke, hvor han ved sin tiltrædelse i nærværelse af Christian V „med saadan Fynd og Sødhed taledede Guds krafttuge Ord, at Gud, der førte hans Tunge, og fyldede hans Hierte, gaf den Salvende i Sinde, at beskicke ham til Kongl: Confessionarium og Hof-Prædikant, samme magt paaliggende Embede hand i 26 Aar prydede med et helligt Levned og een himmelsk Lærdom“.¹⁸

Som kongens sjælesørger havde dr. Jespersen stor indflydelse, og at få en god fortaler hos den enevældige konge var i hine tider af den allerstørste betydning – ikke mindst når det gjaldt besættelse af embeder.

Dr. Peder Jespersen, som var født i Helgeland i Norge i 1647, blev af sin samtid berømmet som en elskelig og højt begavet mand. Med Bodil Friis var han gift i 36 år, og det var „hans Lyst at elske og ære hende som een god Mand, at forsyne hendes Børn og Børne Børn som een god Fader,

af hvilke han antoeg Jomfru Bolette Hiort som sit eget Barn og beskikkede hende til sin Arving".¹⁹

Jomfru BODIL (BOLETTE) HANSDATTER HIORT (stamtavlen nr. 2), som dr. Jespersen adopterede, da hun var 5 år gammel, var hr. Hans Hiort's førstefødte datter. Hun var født den 12. april 1690 i Stenstrup præstegård, og hun blev den 25. oktober 1719 gift med *Peder Christophersen Hersleb*.²⁰ Han var født i Stod i Norge den 25. marts 1689 og var søn af sognepræsten dér, magister *Christopher Hersleb* (1660–1721), og *Sophie Borch* (1659–1718).

På det tidspunkt, hvor brylluppet fandt sted, var Peder Hersleb slotspræst ved Frederiksborg. Han havde nemlig som feltpræst i Holsten under krigen 1710–20 vundet Frederik IV's gunst gennem sin friske og indtrængende forkyndelse. Han var energisk og dygtig, og som præst i Hillerød tog han straks fat på at løse de opgaver, der lå for. Han fik rejst skolen i Herlev, hvilket fik kongen til at tage beslutningen om at bygge de 240 rytterskoler, som var begyndelsen til folkeskolen på landet, og han skaffede også byen et hospital og et nyt fattighus.

I 1725 kaldte kongen ham til slotspræst ved Christiansborg, og trods de dybe modsætninger, der fandtes ved hoffet (på grund af kongens giftermål med Anna Sophie Reventlow), lykkedes det ham at blive anerkendt som skriftefader både i kongens og kronprinsens kreds. I 1728 ledsagede han kronprinsparret på en Tysklands-rejse, og i 1730 blev han kaldt til Frederik IV's dødsleje i Odense. Som hofprædikant bistod han ved salvingen af Christian VI og dronning Sophie Magdalene, og som Sjællands biskop salvede han i 1747 Frederik V og dronning Louise.

Da Christian VI var kommet på tronen, udnævnte han i 1730 Peder Hersleb til biskop over Akershus stift i Norge. Dette embede passede Hersleb glimrende, og han kastede

sig med stor energi og dygtighed ud i arbejdet og gennemførte en lang række administrative forbedringer i stiftet. Allerede i oktober 1737 kaldte kongen imidlertid Hersleb til København og tilbød ham Sjællands bispestol – landets højeste gejstlige embede. Han modtog det kun modstræbende og på visse betingelser. Han ville bl. a. ikke være medlem af det teologiske fakultet – men dog beholde alle indtægter! Kongen føjede Hersleb, og i april 1738 flyttede ægteparret fra Christiania tilbage til København. Hersleb erhvervede Emdrupgaard og boede her til sin død.

Biskop Peder Hersleb regnes af alle for en af de betydeligste og mest skarptskårne skikkelser i det 18. århundredes dansk-norske kirke. Han var ubestridt sin samtids største gejstlige taler, og han var kendt som en personlighed af klippefast karakter. „Gudsfrygt og Lærdom, Veltalenhed i Ord og Skrifter, Forsigtighed og Retsind i Embede, Hurtighed i Forretninger, Oprigtighed i Omgang gjorde en saa fuldkommen Biskop hos 3 store Konger yndet og afholden, hos 2de Rigers Geistelighed elsket og æret, hos hver Mand i Landet høragtet“, er det eftermæle, som blev sat over ham i Holmens kirke, da han døde den 4. april 1757, 68 år gammel.²¹

Bolette Hiort's ægteskab med denne store mand var efter alt at dømme lykkeligt. „Hun var hans Livs Lyst i 37 Aar og 6 Mdr. og avlede med ham 10 Børn, hvoraf 6 nu ere hvor hun er“, stod der på en (nu forsvunden) plade på hendes kiste i Holmens kirke. Af de 10 børn døde de 4 som ganske små, medens 6 voksede op.²² Bolette Hansdatter døde selv den 16. maj 1767, 77 år gammel. Hun blev begravet i Holmens kirke, ved hvilken lejlighed hendes dattersøn, stud. theol. *Peder Hersleb Graab*, lod trykke nogle af ham forfattede „Sørge-Tanker til Ære for den i Livet Høyædle og Velbaarne Frue Boletta Hersleb, fød Hiort“.

Hr. Hans' næstældste datter var ELISABETH KRISTINE HANSDATTER HIORT (stamtavlen nr. 3), som var født i Stenstrup præstegård i 1691, og som blev døbt den 25. maj dette år. Også hun blev gift med en biskop, nemlig *Christopher Hansen Nyrop*, der ligesom Hersleb var nordmand.²³ Han var født i Lødingen i Trondhjems stift den 29. marts 1680 og var søn af sognepræst *Hans Pedersen Nyrop* og *Benedicte Mikkelsdatter Storm*. Han blev student i Bergen 1697, tog teologisk eksamen i 1700 og blev fem år efter personel kapellan i Eid i Nordfjord. Han søgte embedet efter sin afdøde sognepræst i 1709, men opnåede det ikke. Han måtte derfor lade sig nøje med at blive skibspræst hos viceadmiral *Peder Raben*, men i denne stilling blev han ikke længe, idet han i 1711 blev kaldet til sognepræst i Herrested af geheimeråd *Kristian Sebested* til Ravnholt. Dette sogn lå ikke langt fra Stenstrup, og allerede året efter, den 20. oktober 1712, giftede han sig med den 21-årige Elisabeth Hansdatter, kaldet Lisbeth.

I 1714 blev Nyrop præst ved Vor Frue kirke i Nyborg. Det var et bedre kald end Herrested, og vi har lov til at gætte på, at dr. Peder Jespersen også her har øvet en gavnlig indflydelse. I hvert fald blev den ældste søn, der fødtes den 16. november samme år, kaldt *Peder Jespersen Nyrop*. Man hædrede derved en afdøds minde, for dr. Peder Jespersen var netop død et par uger før, den 3. november.

Samme år tog hr. Christopher Nyrop magistergraden og blev samtidig provst i Vindinge herred, og i 1720 fik han tilbudt embedet som biskop i Christianssand. Denne hurtige karriere synes at have overrasket ham selv. I sit svar af 30. maj 1720 til Norges statholder, gehejmeråd *Ditlev Vibe*, skriver han: „Saa uventeligt et Naadebud har altereret mig og ført mit Sind ligesom i forvirrelse. Aldrig har mig kundet indfalde saa høyt i tancken at spirere saa høyt en station“.

Resultatet blev dog, at han „resoverede at gaae i Guds Nafn og Ærinde, hvor Gud og Kongen, de største i Himmelen og på Jorden, det vil have“. Samme år blev han biskop.

Trods denne tvivl viste Christopher Nyrop sig at blive en overordentlig duelig biskop. Hans visitatsbøger vidner om en myndig, samvittighedsfuld og energisk biskop, som ikke blot havde høje tanker om sit embede, men som også var fyldt af en levende kærlighed til sin gerning. Han kæmpede djært mod al uorden og usædelighed i sit bispedømme og ville have alle „de forargelige Lege, Spille- og Dandsestuer“ i Christianssand lukket. Han døde i embedet i 1733, 53 år gammel.

I ægteskabet med Christopher Nyrop fik Elisabeth Hansdatter 8 børn, hvoraf 2 var dødfødte og en pige døde som lille.²⁴ Hun døde hos sin søn i Nordrehov præstegård den 21. august 1755, 64 år gammel.

En tredje datter var MARGRETHE SOPHIE HANSDATTER HIORT (stamtavlen nr. 4), som fødtes i 1693 og blev døbt den 9. januar. Hun blev gift med sognepræsten til Ærøskøbing, hr. *Ditlev Mogensen Lucoppidan*. Hans fader var provsten i Sunds herred, hr. *Mogens Lucoppidan*, sognepræst til Øster Skerninge og Hundstrup.²⁵ Ditlev Lucoppidan var født i 1685 og blev student fra Herlufsholm i 1705, teologisk kandidat i 1710 og sognepræst i 1712. Margrethe Sophie Hansdatter døde i barselseng med sit første barn, og hr. Ditlev Lucoppidan giftede sig derefter med en købmandsdatter fra Ærø. Han fik en ulykkelig skæbne, idet han efter et fald fra en hest var meget svagelig i en lang årrække. Han døde i sit embede i 1743, 58 år gammel.

En fjerde datter, WIBECKE CHRISTIANE HANSDATTER HIORT (stamtavlen nr. 5), blev gift med kancelliasessor *Niels Pedersen Brinck* til hovedgården Tiselholt i Svendborg amt.²⁶ Han var født i 1692, var først amtsskriver i Holbæk og derefter herredsfoged for Sunds og Gudme herreder. I

1740 købte han Tiselholt, som han ejede til sin død i 1755. Ægteskabet har næppe været særlig lykkeligt, for Niels Brinck var kendt – eller snarere berygtet – for sit voldsomme sind. Han var en stor og stærk mand og sikkert dygtig – i sin ejertid forbedrede han Tiselholts bygninger meget, og han tilkøbte Vejstrup kirke med tilhørende kirkejord – men han var en bondeplager af værste slags. På egnen gik der mange fæle historier om ham. Han skal efter sigende have kendt alle sortekunster og skal ofte selv have udtalt, at „han ikke var bange for at stå side om side med den slemme selv“. Mand og mand imellem blev han derfor kaldt „Fanden lille“. Da han døde, varede det da heller ikke længe, før folk bestemt vidste, at det spøjte på Tiselholt: Ved midnat kom Niels Brinck kørende i karet med seksspand, forrider, kusk og tjener på bukken – porten røg op, og vognen rumlede over stenbroen op foran hovedbygningen.²⁷ Fra ægteskabet mellem Vibeke Hansdatter og Niels Brinck kendes kun 2 børn.²⁸

Den yngste datter, PETRONELLE HENRIETTE HANSDATTER HIORT (stamtavlen nr. 7), blev født i 1701. Hun blev gift med *Hans Hansen Frick*,²⁹ der var født i Bergen ca. 1685 som søn af byskriver *Hans Frick* og *Adèle Ruus*. Han blev student fra Bergen i 1707 og teologisk kandidat i 1716. I 1719 blev han ordineret som sognepræst ved Nicolai kirke i Svendborg, og i 1729 fik han embedet som sognepræst ved Vor Frue kirke i Nyborg, som hans svoger, Nyrop, tidligere havde haft. Petronelle Hansdatter's bryllup med hr. Hans Frick fandt sted den 28. januar 1722 i Hillerød hos Petronelle's søster Bolette, der som foran nævnt var gift med hr. Peder Hersleb, som på dette tidspunkt var slotspræst ved Frederiksborg. Som det vil erindres, var Peder Hersleb også nordmand, og det ligger nært at antage, at Petronelle traf sin tilkommende i huset hos sin søster. At der var et nært

venskab mellem familierne Frick og Hersleb fremgår også af, at en af Frick's døtre, *Else Margrethe*, giftede sig med Hersleb's søn, Peder Jespersen Hersleb.

Ialt fik Petronelle Hansdatter 7 børn med hr. Hans Frick.³⁰ Foruden disse børn havde hr. Hans en søn af første ægteskab.³¹

Hr. Hans Frick døde i 1746, ca. 61 år gammel. Det fortælles, at „om Aftenen, som han døde om Morgenen den 25 Mai, messede han i Phantasie Indstiftelsesordene, og ved samme Tid saae Vægterne, som forsamlede sig i Forkirken, for at begynde Raabet, at Kirken var oplyst; af Nysgjerrighed aabnede de Døren, og fandt Præsten for Alteret, og Folk gaae derop. Skrækkede ved Synet løb de deres Vei, og den ene af dem fandtes samme Nat død“.³² Petronelle Frick døde i 1777, 76 år gammel.³³

Foruden de her nævnte fem døtre havde hr. Hans Hiort tre sønner med Ellen Povelsdatter, nemlig PEDER HANSEN HIORT (stamtavlen nr. 6), som blev sognepræst til Ullensaker i Norge, GREGERS HANSEN HIORT (stamtavlen nr. 8), som blev sognepræst, først til Svendborg, senere til Rudkøbing og Skrøbelev på Langeland, og POVEL HANSEN HIORT (stamtavlen nr. 9), som blev sognepræst til Askim i Norge. Hr. Peder Hiort og hr. Povel Hiort blev begge kaldet til embederne i Norge af deres svoger, Peder Hersleb, der som foran nævnt var biskop over Akershus stift fra 1730 til 1737. Om disse tre sønners levnedsløb skal der berettes i de følgende kapitler.

Alt i alt var det gået den fattige kapellansøn Hans Hiort godt i livet. Han havde fået et godt embede, nød stor anseelse blandt sine sognebørn, var påskønnet af sin biskop og sin provst, og kunne glæde sig over, at det også var gået hans børn godt. Alle tre sønner var godt på vej til at blive

sognepræster ligesom han selv og hans forfædre, to af hans døtre var blevet gift med biskopper, to med sognepræster og en med en herremand – omend ikke en af Vorherres bedste børn! Venskabet og slægtskabet med dr. Peder Jespersen havde som foran nævnt haft sin store betydning, men også hans elskelige svigermoder, Bodil Friis, som efter datidens forhold var meget velhavende, havde været ham en trofast støtte – ikke mindst økonomisk.

Et stort økonomisk problem var i hine tider erhvervelsen af præstegården, som fulgte med kaldet. Præsten ejede sin præstegård med dennes ofte betydelige jordtilliggender, herunder i mange tilfælde anneksgårde, som præsten drev ved hjælp af fæstere. Han måtte nemlig, når han opnåede et sognekald, købe præstegården af sin forgænger i embedet – eller dennes enke – og når han forlod kaldet, skulle han sælge den til sin eftermand; hvis han døde i kaldet, var hans enke forpligtet dertil.

Denne ordning skrev sig fra kronens salg af kirkens jordegods efter reformationen. I katolsk tid havde kirker, klostre og stiftelser erhvervet et betydeligt jordegods over hele landet, bl. a. gennem arv fra stormænd og andre, som ville sikre sig et evigt liv hinsides graven, og som derfor testamenterede kirken deres jordiske gods eller dele deraf. Ved reformationen overgik dette gods – mere eller mindre retmæssigt – til kronen, ligesom kongen tiltog sig retten til at besætte de gejstlige embeder.

Efter at de mange ulykkelige krige i 1600-årene havde tømt rigets pengekasse, greb kongen til den udvej at pantsætte eller sælge kronens gods – herunder også kirkerne med tilhørende kirkejord. Efter freden i Roskilde 1658 tog salget rigtig fart, og kongen fik da også den idé, at der kunne skaffes penge ved at sælge præstegårdene til præsterne – hvorved kronen tillige slap for udgifterne ved deres vedlige-

holdelse! I gejstlighedens privilegier, som udfærdigedes ved enevældens indførelse 1661, optoges derfor en bestemmelse om, at kongen „af synderlig Naade“ ville „bevilge og tillade, at enhver Præst maa tilforhandle sig den Præstegaards Bygning, som han bor udi, og derom med Vore dertil deputerede at akkordere“. Ved salg til hans „Successor udi kaldet“ skulle ejendommen og dens forbedringer betales „efter to næste Præstemænd og bedste Sognemænd deres Vurdering, dog saa at Vurderingen sig ikke strækker over 500 Slettedaler“.³⁴

For en ung, fattig teolog var det selvsagt ofte et stort problem at skaffe den nødvendige indløsningssum, så han kunne rykke ind i præstegården. En løsning, som ikke få greb til, var at gifte sig med formandens enke eller – hvad der var mere tillukkende – gifte sig med en datter og tage enken på aftægt.

For Hans Hiort's vedkommende løstes problemet derved, at han fik gården i medgift. Det var jo dr. Peder Jespersen, der som hans formand skulle have indløsningssummen, og han og Bodil Friis overdrog ham gården vederlagsfrit. Desuden øgede Bodil Friis hans indtægter ved i 1721 at skænke to gårde i sognet til Stenstrup præstekald.³⁵

Hr. Hans blev kaldet til embedet i Stenstrup af gehejmeråd Niels Krag³⁶ til Egeskov, som ejede de to hovedgårde Skjoldmose og Løjtved med anneksgården Kroghenlund og som tillige ejede Stenstrup og Lunde kirker og kirkegods. Det ligger nært at antage, at det var dr. Jespersen, der i sin embedstid i Stenstrup var hr. Niels Krag's konfessionarius, som anbefalede sin kones svigersøn til embedet. Retten til at besætte præsteembederne, *jura patronatus*, overgik nemlig ved kirkekøb fra kongen til kirkens nye ejer, for så vidt han var adelig – i andre tilfælde beholdt kongen kaldsretten.³⁷

Hans Gregersen Hiort var sognepræst i Stenstrup i 42 år,

og han døde i sit embede den 2. maj 1730.³⁸ Hans enke vedgik arv og gæld og fik kongelig bevilling til at sidde i uskiftet bo.³⁹ Man kan også deraf slutte, at ægteparret har siddet i gode økonomiske kår. Ellen Povelsdatter boede efter hr. Hans' død i det ene af de to huse, som dr. Peder Jespersen havde skænket til præstekaldet som enkesæde, og døde her 6 år senere i en alder af 72 år; hun blev begravet den 6. maj 1736.

Sognepræst til Ullensaker Peder Hiort og hans børn

PEDER HANSEN HIORT (stamtavlen nr. 6),¹ som var hr. Hans Gregersen Hiort's ældste søn, fødtes i Stenstrup præstegård den 1. maj 1700. Til sit 12. år blev han undervist i hjemmet af en „brav lærer“, men blev derefter sendt først til latinskolen i Nyborg og derefter til Odense latinskole, hvorfra han den 11. juli 1716 blev dimitteret til universitetet. Året efter tog han Baccalauri-graden, og den 26. september 1718 bestod han den teologiske embedseksamen med karakteren *laudabilis*. Hans præceptorer var de kendte teologiske professorer *Hans Bartholin* og *Søren Lintrup*. I nogen tid fortsatte han studierne ved universitetet, men rejste derefter hjem til faderen i Stenstrup for at øve sig i „homeetik“ samtidig med, at han gav undervisning til unge mennesker.

I maj måned 1721 drog han imidlertid til Christianssand i Norge, hvor han blev huslærer for stiftamtmand *Lilienpalm's* børn. Hans svoger, Christopher Nyrop, var netop året før blevet biskop i Christianssand, så der er næppe tvivl om, at det var på hans anbefaling, at Lilienpalm ansatte Peder Hiort som huslærer.

I 1725 kaldte biskop Nyrop ham til rektor for latinskolen i Christianssand. Det var ikke noget særligt eftertragtelseværdigt embede, for katedralskolen skal på dette tidspunkt have været i et utroligt forfald. Det ser dog ud til, at Peder Hiort havde held til at få sat nogenlunde skik på tingene. I et brev til statholderen *Ditlev Vibe* den 4. januar 1726 beretter biskop Nyrop om skolens dårlige økonomi og slutter

med at udtale, at da kongen nu har udnævnt en habil og skikkelig mand, Peder Hiort, til rektor „har jeg faaet ret en Hjertes Lyst i mig til at see denne saa plat forfaldne og saa godt som øde staaende Skole, om Gud sparer Livet, restitueret“.² I 9 år var Peder Hiort rektor ved skolen, og at han har fundet disse år lange og trælse, er der, som vi senere skal høre, ingen tvivl om. At Peder Hiort var en flittig og dygtig mand fremgår af, at han trods alle vanskelighederne i Christianssand får tid til i 1726 at rejse til København og den 29. juni dette år tage magistergraden ved universitetet.

Året efter at han var kommet til Christianssand, giftede han sig med *Anna Andersdatter Dedekam*, der var født i 1705 og som var datter af byens kæmner og stadsmægler *Anders Andersen Dedekam*³ og dennes anden hustru *Berthe Hansdatter Tysch*.

I 1733 kaldte Peder Hiort's anden svoger, Peder Hersleb, som var blevet biskop over Akershus stift i 1730, ham til embedet som sognepræst til Fet i Nedre Romerike, og biskoppen ordinerede ham personligt den 26. februar 1734. I Fet befandt han sig godt efter de trange kår i Christianssand, men han fik ikke lov til at blive der længe. Allerede i 1738 blev han kaldet til sognepræst til Ullensaker i Øvre Romerike. Det var et langt større og økonomisk bedre kald, men hr. Peder længtes alligevel tilbage til Fet. Det ved vi fra den såkaldte „Fetvisa“, som hr. Peder skrev i 1740'erne, og som er en fornøjelig og udførlig bygdebeskrivelse på ikke mindre end 31 vers.⁴ Visen – eller rettere digtet – er en lovsang til Fets yndigheder og giver trods sit lidt snørklede versemål et umiddelbart og indtagende billede af digterens kærlighed til naturen og til livet i bygden. Han skildrer i visen det smukke og særprægede landskab, som det ses fra præstegården, arbejdet i bygden på de forskellige årstider, det rige dyreliv og jagtens og fiskeriets glæder – også de

kulinariske. Samtidig tegner visen et sympatisk billede af digteren selv – en vennesæl og livsnær mand, der glæder sig over naturen og samværet med sine sognebørn:

*„Naar Solen gaaer bort og Dagen blir kort
Naar Vinteren Høsten bortjager
Med Frost, Snee og Suus, Baghonen ved Huus
Af Hoven til Ovnene vi drager
Da samles vi smugt i Ære og Tugt
Og os med hinanden mon fryde.
For det Gud os gav Af Land, Vand og Hav,
Vor Tak vi til Skaberen yde.“*

Den velærværdige hr. Peder Hiort's vise var i gammel tid meget populær i bygden og blev ofte sunget ved festlige lejligheder helt op til 1870'erne.⁵ En lærer har således berettet, at han et af de første år, han var i Fet – det må have været i 1878 – var i selskab med nogle „fetgubber“, der blandt andet sang „O, deylige Fet“. Højdepunktet ved „kakse-selskaberne“ i gamle dage skal have været, når musikken – „fele“, „klanett“ og „håbøje“ – satte ind med hr. Peder's „Fetvisa“⁶:

*„O deylige Feet! Jeg haver dig seet
Og dine Fornøyer fundet.
Men Tiden var kort, jeg maatte gaae bort,
Did, hvorhen jeg aldrig har stundet.
Men hvor jeg end er, Har jeg Dig dog kjær
Jeg dig paa mit Hjerte dog bærer:
Gud være din Løn, Det bliver min Bøn
Til Graven mit Legem fortærer.“*

Som det fremgår af disse linjer i 29. vers, længtes hr. Peder tilbage til Fet, og digtet menes da også at være skrevet, efter at han var flyttet til Ullensaker. I det hele taget indeholder

digtet ikke så få hentydninger til hr. Peder's eget levnedsløb. I 3. vers siger han bl. a.: „... *Den Tid gik forbi, De Aar vare ni, / Som Jacobs ret sure og slemme ...*“ og sigter uden tvivl hermed til de ni år, han var rektor i Christianssand. I det følgende vers siger han: „... *Gud skyndede paa, Og bød mig at gaae / Før Hevnen sig der skulle vise ...*“ og sigter sandsynligvis til den store ildebrand, der hærgede Christianssand i 1734, altså året efter, at han forlod byen.

Som sagt var Ullensaker et større kald end Fet. I en indberetning om sognet skriver hr. Peder i 1745: „Ullensaker Sogn strekker sig fra sønden til norden 2de sterke mile“ og „fra vesten til østen 1½ mile“. Efter datidens forhold i Norge var det også ret tæt befolket. I 1722 var der således 191 større gårde foruden småbrug med i alt ca. 300 brugere.⁷ I alt var der henved 3000 sjæle i sognet.

Der var to kirker, nemlig Ullensaker hovedkirke og annekskirken i Hovin. Begge disse kirker var på hr. Peder's tid stavkirker. Kirken i Ullensaker var den ældste, men den var ikke den oprindelige. Der havde i middelalderen ligget en stenkirke i „Ullinshof“, som stedet oprindeligt hed, men denne var blevet revet bort af en vandflod i anden halvdel af 1400-årene.

Fra gammel tid havde der kun været én præst i sognet, men arbejdet var efterhånden blevet uoverkommeligt for én mand. Som den første sognepræst fik hr. Peder derfor en hjælpepræst. I kaldsbogen skriver han herom: „Friis var den første Kapellan som HS. Kgl. Mayestæt self kaldede til Ullensaker og Hovin Menigheder“, og „dette skedde samme dag, 3:1 1738, som jeg blev udnævnt til Sognepræst“. I 1739 udnævntes *Christen Friis* til residerende kapellan, og gården Lauten, som i gammel tid havde været præstegård, blev udlagt til kapellanens embedsgård.⁸

Selv boede Peder Hiort på den gamle præstegård i Ullens-

aker, som ikke mere findes. Den har sikkert været en anseelig ejendom. Ullensaker lå nemlig på den såkaldte „Trondheimske hovedvei“, den ældgamle vej mellem Oslo og Nidaros. Dette havde den store ulempe, at der ustandselig var gæster, som tog ind på præstegården. Kroer fandtes praktisk taget ikke i Norge på den tid, og de få, der var, var små og dårlige. Det var derfor en selvfølge, at personer af stand tog ind hos sognepræsten, når de var på gennemrejse. Også kongen boede på præstegårdene, når han en sjælden gang besøgte denne del af sit rige, og at bispen tog ind hos præsten, når han var på visitatsrejse, var naturligvis en selvfølge. Også sorenskrivere, lensmænd og andre kongelige embedsmænd betragtede præstegården som det naturlige tilholdssted, når de var på farten.

Der måtte derfor være både husrum og staldplads på præstegården, og såvel præst som almue havde pligt til at sørge derfor. I Chr.V's norske lov hed det: „Hvor somhelst det har været af Alders Tid, skulle Sogne-Mændene for deris Sogne-Præst bygge og ved Magt holde trende Huuse, som ere: een Borgerstue, eet Herrekammer og een Stald. Disse ere altsaa Almuens Huuse“. Dette betød, at sognet skulle bygge og vedligeholde disse tre huse, medens præsten skulle bygge og vedligeholde de øvrige huse på ejendommen. I modsætning til i Danmark, hvor præsten skulle købe præstegården af sin formand, fik præsterne i Norge deres gård som embedsbolig kvit og frit af kongen.

Men ét var husrummet, noget andet var bekostningen ved de mange gæster. I Ullensaker var problemet så stort, at det måtte løses ved, at sognepræsten fik tillagt hele kongens del af tienden.⁹ Det skete ved et kongebrev af 31. oktober 1587 til den daværende sognepræst, hr. *Niels Thomessøn*.

Præstegården med tilhørende jordegods tilhørte altså præsten, så længe han sad i embedet, og i mange norske sogne

var præsten den største jordbesidder. Kirkerne og de til disse hørende jordegods var derimod meget ofte i privat eje. Som før nævnt (side 22) var kongen, efter at de ødelæggende krige i 1600-årene havde bragt det dansk-norske rige i bundløs gæld, begyndt at sælge kirkerne i Danmark, og i årene 1720–24 havde Frederik IV også udbudt kirkerne i Norge til salg. Enkelte blev købt af menighederne, men langt de fleste blev overtaget af privatpersoner.

Kirkerne i Ullensaker og Hovin blev i 1723 solgt til biskop *Bartholomæus Deichmann* i Christiania for 1530 rigsdaler. Efter hans død solgte hans arvinger kirkerne, og efter at de havde været på forskellige hænder, købtes de i 1767 af prokurator *Jochum Werner* (til gården Holt) og løjtnant *Hans Ingier* (til gården Ingjer).¹⁰ Året efter lod de nye ejere den gamle Ullensaker kirke, som var slemt brøstfældig, nedrive og en ny opføre på samme sted.¹¹

Peder Hiort kom som sognepræst til at øve indflydelse på to meget vigtige områder af sognets liv: skolevæsenet og fattigforsørgelsen.

I kirkeordinansen af 1539 hed det, at „... saa skal Sogne-
degnen undervise de unge Bondefolk udi børnelærdommen,
catechismo, en gang om Ugen udi Sted og Stund, som Sogne-
præsten dem foreskrive ...“. Præsten skulle påse, at det skete,
og provsten skulle fra tid til anden overhøre ungdommen.
I Norge var der imidlertid længe efter reformationen meget
få præster i forhold til landets størrelse, og desuden „en stor
og ulidelig mangel på sognedegne“. Mange af dem, der var,
var tilmed lidet bevendt, hvad kundskaber angik. Det hjalp
lidt på undervisningen, da Christian IV i 1665 påbød, at
ingen „gutt eller pike“ fik gifte sig, før de var eksamineret
i deres børnelærdom! Bispers og provsters visitatser hjalp
også at holde præster og degne til ilden. Undervisningen ind-

skrænkede sig dog i alt væsentlig til en mundtlig meddelelse af Luthers katekismus med forklaring; det var yderst få norske bønder, der kunne læse – og endnu færre, der kunne skrive.

I 1739 kom imidlertid en kongelig forordning om et bedre skolevæsen i Danmark og Norge. Efter denne forordning skulle der i hver bygd eller „grend“ bygges et skolehus, hvortil alle børn i bygden skulle gå. I Norge med den spredte befolkning og de lange afstande var en sådan ordning i praksis uigennemførlig. Man var nødt til at stræbe efter en ordning, hvorefter bygderne inddeltes i skoledistrikter med „omgående lærere“.

Den 21. november 1742 holdtes derfor et møde i lensmandsgården Frogner, hvori foruden lensmanden, provsten, sognepræsten og kapellanen deltog „fire af Bygdens kyndigste og beste Sognemenn“. Mødets formål var at fastsætte de bestemmelser, der var nødvendige „til den kongelige allernaadigste anbefalede og høist fornødne og nyttige Skolevæsens indrettelse i Ullensaker tvende Sogne til den opvoksende Ungdoms gunstige Undervisning i deres Kristendom og Saligheds sag“.

Man blev ved mødet enige om, at bygden måtte deles i 5 skoledistrikter og vedtog udførlige og nøjagtige bestemmelser om, hvordan pengene til skolernes drift skulle skaffes ved afgifter fra sognets beboere. Lønnen for hver skolemester blev sat til 16 rigsdaler årlig samt kost og logi på gården, hvor skolen holdtes. Om skolebygninger var der ikke tale. Skolen holdtes på omgang i gårdene, og flytningen af skolen fra gård til gård skulle „fortfares“ således, at hele distriktet fik skolen i løbet af et fjerdingår, hvorefter man begyndte turnus forfra. De længst bortliggende gårde, som slap for skoleholdet, skulle i stedet give en erstatning til skolekassen. Fra prædikestolen skulle det kundgøres, når og hvor skolen skulle holdes, så bønderne kunne sende

deres børn og tjenestedrenge og -piger til skolen. Det var en pligt både for forældre og børn. Undladelse af møde i skole blev straffet med 4 skilling i bøde til forældrene og 3 slag ris til børnene for hver forsømt skoledag. Præsten skulle jævnligt besøge skolen og påse, at alt gik sømmeligt og gudeligt til. Skolemesteren skulle tage sig af såvel fattige som rige børn, „saa de lærer at lese rett og rent, samt lære dem dr. Martin Luthers lille Katekismus, enfoldig forklare den og ved idelige Spørgsmaal og Gjensvar bringe Barna til at giøre rede for hvad de lære“.

Denne ganske praktiske og efter datidens forhold effektive skoleordning blev sat i værk af hr. Peder, og den fungerede lige til 1807. Af de bevarede regnskaber ses det, at skolekassens indtægter har været større end udgifterne, hvorfor der i dette tidsrum blev opsparet en kassebeholdning på ca. 1000 rigsdaler!

Også sognets fattigvæsen blev organiseret i hr. Peder Hiort's embedstid. Fra gammel tid havde det været således, at en fattig, som ikke havde slægtninge, der kunne forsørge ham (eller hende), skulle flyttes fra gård til gård i samme orden, som budstikken gik, og som bestemtes af bønderne selv. Ingen var forpligtet til at huse og føde et fattiglem mere end et døgn ad gangen, men man havde pligt til, hvis det pågældende fattiglem var svagt, at føre – „skysse“ – det til den næste gård. Efterhånden ændredes dette – ikke mindst for fattiglemmet – besværlige forsørgelsessystem til et slags lægdsvæsen, hvorefter de fattige fordeltes på en eller flere gårde i en „grend“, men faste regler fandtes ikke, og systemet gav anledning til idelige stridigheder.

Hr. Peder tog imidlertid i 1742 initiativet til en fastere ordning, og den 23. juli dette år afholdtes et møde i Ullensaker præstegård med sognepræsten i Nannestad, *Lars Widding*, som repræsenterede provsten, og fogeden *Michael*

Gamborg for „at indrette og udi en Forretning forfatte de fattiges Underholdning her i Bygden“.

Af den bevarede regnskabsbog ser man, at der ved mødet blev opført og nævnt ved navn 42 personer „som bør i Lægd hensættes“, og 83 „som behøver Hjælp af de fattiges Kasse“. Endvidere fremgår det, at man opstillede en fortegnelse over lægderne blandt bønderne, ligesom der blev udarbejdet en fortegnelse over de personer, tjenestefolk og husmænd m. fl. „som nyder løn“, og som derfor fik pligt til at betale 8 skilling årlig (kvinder dog kun 4 skilling) i fattigskat. Endelig blev der oprettet en bog, hvori der skulle indføres frivillige pengegaver. Bogen skulle bringes omkring af lensmandens medhjælper til de i sognet boende embedsmænd, officerer, håndværkere og andre personer, som havde indtægter ved andet end jordbrug.

I de første år var der mange, der skrev sig for gaver, men snart blev der færre og færre. Både den ene og den anden undskylder sig med „at jeg ikke har Anledning til at give noget for dette Aar“. Baggrunden for dette var de trykkende tider. Netop årene 1740–42 havde været de værste uår i mands minde, idet høsten havde slået helt fejl. Sådanne år medførte stor elendighed, sygdom og død. Man ser det bl. a. af Ullensaker kirkebøger, hvor det årlige antal af fødsler og dødsfald i normale år viser et fødselsoverskud, men i uårene et stort underskud. I 1737 var der således et fødselsoverskud på 23, i 1738 på 0, i 1739 et underskud på 28, i 1741 på 70 og i 1742 på ikke mindre end 231. Der var i dette år 301 dødsfald i sognet. Folk døde ganske simpelt af sult! I sådanne tider kunne der være 6–7, ja op til 8–10 begravelser om dagen i hver af sognets kirker.

I gavebogen beskriver hr. Peder den vanskelige situation således: „De fattiges overflødige Tal, som i disse trange Aaringer er meget forøget her i disse Sogner af udarmede Hus-

folk, hvilke nogenlunde tilforn kunde nære sig, men nu maa søge deres Føde med Betlerstaven i Haanden – saa vel som den fattige Bondes slette Vilkaar, som hidtil har maattet lade sine i Lægd lagde (d.v.s. sine fattige lægdsfolk) gaae fra sig paa Bøygden at tigge, at de ikke alle skulde jammerligen crepere – [dette] hafver til denne Dag forarsaged, at de, som Gud hafver givet nogen Formue, selvver mangel Gang har maattet strække deres Almisse over deres Kræfter.“

Ved fattigvæsenets ordning i 1742 blev der anskaffet en „velbeslaet Kiste“ til opbevaring af fattigvæsenets penge og papirer. Den havde ikke mindre end 3 forskellige låse og nøgler, hvoraf én nøgle skulle være hos sognepræsten, én hos lensmanden og én hos medhjælperen. Disse tre skulle så i fællesskab åbne kassen og foretage uddelingen. Denne „fattigkasse“ var i brug indtil 1807, hvor ordningen af fattigvæsenet blev taget op til revision.

På sine ældre dage led hr. Peder af en stor og tiltagende svaghed, og den 1. april 1762 tog han sin afsked efter at have været i offentligt embede i 37 år og flyttede til sin gård Lundberg, som han havde ejet siden 1745. Den 15. juni 1765 døde han dér, 65 år gammel, og blev begravet ved Hovin kirke. Hans enke, Anna Andersdatter, døde i 1774, 69 år gammel, og blev ligeledes begravet på Hovin kirkegård.

Hans efterfølger i embedet som sognepræst til Ullensaker og Hovin blev hans huslærer og svigersøn, *Johan Rasmus Brandt*,¹² som i 1753 var blevet gift med hans datter BERTHE MARIA HIORT (stamtavlen nr. 10). Hun var født i Christianssand i 1728. Johan Rasmus Brandt var født på Kongsberg i 1719 som søn af handelsmand *Johan Brandt*¹³ og *Johanne Pedersdatter Morup*. Han gik i Christiania katedralskole, blev student i 1740 og teologisk kandidat i 1743.

Det følgende år blev han huslærer hos magister *Hans Bircherod* i Faaborg, men måtte på grund af Bircherod's død „kvittere fra sig den for ham saa fordelagtige Kondition“. Samme år blev han huslærer hos hr. Peder i Ullensaker, og her øvede han sig i at prædike, indtil han i 1748 blev hr. Peder's personelle kapellan og præsteviet af biskop *Niels Dorph*. I 1761 blev han sin svigerfaders efterfølger som sognepræst, men han tiltrådte først året efter.

Efter sin svigerfader arvede han gården Lundberg, og han var desuden ejer af gården Plogstad. Efter datidens forhold var han en rig mand, idet hans dødsbo udviste en formue på over 14.000 rigsdaler. Han forblev i sit embede, indtil han døde i 1795, 76 år gammel. Han havde da været præst i Ullensaker i 47 år. Hans hustru, Berthe Maria, døde året før i en alder af 66 år. I dette ægteskab var der 12 børn.¹⁴

Foruden datteren Berthe Maria havde hr. Peder Hiort i sit ægteskab med Anna Andersdatter en søn, PETER ANDREAS HIORT (stamtavlen nr. 13), som fødtes i 1740, og om hvem der skal berettes i det følgende afsnit. Derudover har ægteparret haft 4 børn, der antagelig alle er døde som små. En af sønnerne skal have heddet HANS HIORT (stamtavlen nr. 11), men det er ikke lykkedes at finde nærmere oplysninger om hans skæbne. En af døtrene må være døbt BIRGITTE ELISABETH HIORT (stamtavlen nr. 12), idet sønnen Peter Andreas i sin dagbog den 29. oktober 1784 noterer, at hans denne dag fødte datter blev „kaldet efter min søster Birgitte Elisabeth“. Hun må have levet på dette tidspunkt, da Peter Andreas ellers efter tidens skik ville have skrevet „min salige Søster“. Peter Andreas opkaldte meget systematisk sine mange børn efter sin slægt, men omtaler i sine optegnelser ingen steder sin broder Hans og ej heller andre søskende bortset fra søstrene Berthe Maria og Birgitte Elisabeth. Og så dette tyder på, at de øvrige søskende er døde som små.

Generalmajor Peter Andreas Hiort og hans børn

PETER ANDREAS HIORT (stamtavlen nr. 13),¹⁵ blev født i Ullensaker præstegård den 20. juli 1740.¹⁶ Som den første af slægten brød han med familietraditionen ved ikke at gå den teologiske embedsvej. Han blev officer og indledte dermed en ny tradition; som vi skal se, valgte mange af slægtens mænd senere den militære løbebane.

Grunden til, at den lille Peter Andreas lod sig friste til at melde sig under fanerne, er ikke svær at finde. Fra gammel tid havde Ullensaker nemlig været et militærdistrikt, hvor der boede officerer på mange af gårdene. Fra 1702 fik 1. Søndenfjeldske Dragonregiment sit standkvarter på gården Brotnu i Ullensaker, og i de næste 70 år var denne gård regimentschefkvarter. En række gårde i sognet var desuden af kronen udlagt som boliger for regimentets officerer, ligesom det hvervede mandskab var indkvarteret på forskellige større bøndergårde.¹⁷ Regimentets Ullensakerske kompagni havde først samlingsplads på Norges største eksercerplads, Gardermoen (nu militær flyveplads), men ved rytteriets omorganisation i 1750 blev denne eksercerplads overladt til det Nannestadske dragonkompagni, og det Ullensakerske kompagni fik i stedet for eksercerplads på Ullensakermoen på præstegårdens jorder mellem Bakke og Kløfta.¹⁸ I 1753 byggede kompagniet sit telthus ved Ullensaker kirke.¹⁹

Der var således et leben af beredne dragoner omkring præstegården, og det kunne nok friste en rask dreng til at vælge soldaterhåndværket i stedet for teologien. En anden medvirkende årsag var nok, at præstefamilien havde ven-skabelig omgang med regimentschefen på Brotnu, general-løjtnant *Ove Ramel Sehested*.²⁰ Han var nemlig gift med

Anna Christine Stockfleth, som var søster til sognepræsten til Aal, hr. *Jacob Stockfleth*, der var svigerfader til hr. Peder Hiort's broder, hr. Povel Hiort til Askim.

Kun 13 år gammel blev Peter Andreas korporal ved regimentets Enebakkske kompagni. To år efter blev han kvartermester ved livkompagniet (som var det Ullensakerske kompagni) og senere fenrik. I 1760 blev han „kiøbt til Landeværns Lieutenant for 650 rdl. mod 80 rdl. gage“. Den 27. marts dette år afgik han med 2. feltkompagni til Holsten, hvor den dansk-norske hær stod rede til at imødegå et russisk-prøjsisk angreb. Faren drev imidlertid over,²¹ og i juni 1763 vendte han tilbage til Norge. Den 1. januar 1766 blev Peter Andreas Hiort sekondløjtnant ved livkompagniet og avancerede nu støt op gennem graderne. Han blev adjutant 1. juli 1767, premierløjtnant 26. marts 1769, kaptajnløjtnant 1. maj 1769, kaptajn og chef for det Skedsmoske kompagni 11. februar 1773, sekondmajor 28. december 1787 (med anciennitet fra 13. november) og premiermajor 19. december 1788. Den 6. marts 1790 blev han forsat til det Smaalenske Dragonregiment som oberstløjtnant og chef for det Hølandiske kompagni. „Jeg blev ansadt med 470 rdl. Gage, men 100 rdl. afgaar til Pensions Fond og altsaa kuns beregnet 370 rdl.“, bemærker han i sine optegnelser. Den 17. august 1799 blev han ansat som kommandør for det Trondhjemske Dragonregiment med 300 rigsdaler årligt i tillæg til oberstløjtnantgagen, og den 10. juni 1803 udnævntes han til oberst og chef for regimentet. Han skal have været en djærv og myndig chef, der stillede store krav til både officerer og mandskab, men som heller ikke sparede sig selv.

Den 19. december 1808 blev han afskediget i nåde og med en årlig pension på 1200 rigsdaler.

Generalmajor *v. Krogh's* påtegning på afskedsansøgningen den 10. november 1808 lyder således: „Det er mig en saare

ubehagelig Pligt at nedlægge for D. May's Fødder en Mands Ansøgning om Afskjed, der ved udmærket Embedsiver saameget har gavnet den kgl. Tjeneste, især paa dette Tidspunkt, hvor han har Kommandoen over de i Værdalen til Grændsernes Forsvar værende Tropper.²²

Hans Alder og Svaghed tvinger ham til dette Skridt og sandelig med Anger ser jeg ham forlade et Embede, hvor han stedse virkede med Held, foraarsaget ved Kundskaber og Retsind.

Ds. Mayst. søges underdanigst allernaadigst at forunde denne brave olding Afsked i Naade med hans fulde gage i Pension, uden hvilken han, der har tjent saalænge og vel, har opdraget 18 barn, hvoraf 10 lever og er uforsørgede, ville komme til at ende sine dage i kummerfuld Trang."

Kongen imødekom denne ansøgning, og som en særlig nåde udnævnte han Peter Andreas Hiort til generalmajor med anciennitet fra 30. juni 1808. Det var denne rang, som gav ham en så høj pension.

Den 28. december 1770 giftede Peter Andreas Hiort, som da var kaptajnløjtnant, sig med *Birgitte Christine Werner*, der var datter af prokurator i Ullensaker, *Jochum Werner*, og dennes første hustru *Rebecca Ingier*. Hun var født den 25. november 1751. Hendes fader var en velhavende mand, som foruden at eje den store gård Holt også – som foran nævnt – ejede kirkerne med tilhørende kirkegods i Ullensaker og Hovin sammen med sin svoger, løjtnant *Hans Ingier*.²³

Ægteskabet blev indgået efter 9 års forlovelse, og det varede i 43 år. Der fødtes i dette ikke mindre end 18 børn, men da begge forældre var døde, var kun halvdelen af dem i live. Af 11 sønner og 7 døtre døde de 5 sønner og de 2 døtre som små. Under en epidemi i 1780 mistede de to børn med to dages mellemrum, og igen i uåret 1785 to børn med

seks dages mellemrum. „Det behagede Gud hjemkalde dem“, skriver Peter Andreas Hiort fromt i sine optegnelser.

Af de børn, der voksede op, var den ældste PETER ANDREAS HIORT (stamtavlen nr. 26),²⁴ født i Ullensaker den 17. juli 1771. Ligesom sin fader blev han officer. Han var underofficer ved Akershus dragonregiment (tidligere det 1. Søndenfjeldske) indtil 6. juni 1788, da han blev fenrik à la suite ved det Nordenfjeldske gevorbne infanteriregiment; virkelig fenrik blev han i september samme år, sekondløjtnant ved det Modumske kompagni 17. juli 1789, premierløjtnant ved det gevorbne musketerkompagni 23. oktober 1795, men forflyttedes til det nationale Akerske kompagni 30. juni 1797, kaptajn og chef for det Trøgstadske kompagni 13. februar 1807, forflyttet til det Hurumske kompagni 5. februar 1808. Den 22. december samme år blev han – kun 37 år gammel – afskediget med sin fulde gage i pension, „i Betragtning af denne Officers sygelighed og Hielpeløse forfatning“, som det hedder i regimentets stambog. Tre år senere døde han. I 1798 havde han giftet sig med *Anne Margrethe Werner*, der var datter af prokurator i Ullensaker, *Jochum Werner*, i dennes andet ægteskab med *Ingeborg Elisabeth Kyhn*. Fader og søn havde altså fælles svigerfader! I dette ægteskab var der 2 døtre, hvis navne vi ikke kender.

Den næstældste søn, JOCHUM WERNER HIORT (stamtavlen nr. 27),²⁵ var født den 12. oktober 1772 i Ullensaker. Også han trådte ind i hæren, men han nåede kun at avancere til sekondløjtnant. Han døde den 29. juni 1800 i Frederiksstad, kun 27 år gammel. Dette år havde han i juni måned af sit regiment – det Nordenfjeldske infanteriregiment – fået tilladelse til at gifte sig med jomfru *Johanne Marie Biørn*, men „før Ægteskabet kunde fuldbyrdes, forkortede en hid-sig Feber hans Dage“.

Den tredje søn, CHRISTIAN ANDREAS HIORT (stamtavlen

nr. 31),²⁶ som blev født i Skedsmo den 15. august 1777, begyndte sin karriere i hæren ved dragonerne, idet han ligesom sin ældste broder trådte ind i Akershus dragonregiment. Han var underofficer ved regimentet indtil 15. juni 1792, da han udnævntes til kornet. Den 18. marts 1803 blev han sekondløjtnant ved regimentets Akerske kompagni, premierløjtnant ved det Skedsmoske kompagni 21. juni 1805, hvorfra han den 27. november 1807 blev forflyttet til Bynessets kompagni. Den 1. maj 1811 blev han kommandør for 1. Trondhjemske artillerikompani og blev i denne stilling, indtil han den 4. marts 1812 blev udnævnt til kaptajn og kommandant på fæstningen Vardøyhus – den nordligste militære post i Norge.

I 1814 søgte han sin afsked og fik den også „i nåde“ den 14. juli dette år, men på grund af den truende krig med Sverige (som da også angreb Norge den 30. juli), blev han dog forpligtet til at forblive i tjenesten indtil 1. juli 1815. Årsagen til, at han søgte sin afsked netop på dette tidspunkt, har antagelig været, at han, efter at Norge var blevet afstået til Sverige ved freden i Kiel, ville løses fra den troskabsed, han som dansk-norsk officer havde aflagt til den danske konge. Han gik nu på ventepenge til 1819, hvor han den 25. oktober genindtrådte i den norske hær. Han blev da udnævnt til kommandant på fæstningen Munkholmen ud for Trondhjem. Den 8. januar 1830 blev han major, 26. januar 1839 oberstløjtnant og den 5. april 1843 afskediges han i nåde og med fuld gage i pension. Tre år efter døde han i en alder af 69 år. Som påskønnelse for lang og tro tjeneste var han i 1835 blevet udnævnt til ridder af Sværdordenen. Christian Andreas Hiort giftede sig i 1807 med *Christiana Ulrica von Krogh Schultz*, som var født den 30. marts 1770. Hun var datter af oberst *Carl Heinrich Schultz* (1730–1808) og dennes hustru *Elene Sophie Meyer* (1741–1773).

Den fjerde søn, JOHAN RASMUS BRANDT HIORT (stamtavlen nr. 40),²⁷ som blev født i Fet den 30. november 1787, blev også officer. Ligesom faderen gjorde han sin karriere ved rytteriet. Han var elev ved det norske militære institut fra 7. april 1804 til 1. oktober 1807, hvor han blev kornet à la suite ved faderens regiment, det Trondhjemske nationale dragonregiment. Året efter, den 5. marts, udnævntes han til sekondløjtnant (med anciennitet fra 28. januar) og forflyttedes samtidig til Akershus dragonregiments gevorbne kompagni. Den 30. december 1809 udnævntes han til premierløjtnant og blev atter ansat ved det Trondhjemske dragonregiment (det Inderøske kompagni). Den 1. juli 1811 blev han forsat til det Rakkestadske kompagni af Akershus ridende jægerkorps, 1. juli 1815 blev han korpsadjutant og 1. januar 1818 udnævntes han til ritmester ved kavaleribrigadens Akershuske ridende jægerkorps – alt i alt en forbløffende hurtig karriere. Den 5. oktober 1835 udnævntes han til major, men kun to måneder senere, den 3. december, afgik han ved døden, kun 48 år gammel.

Johan Rasmus Hiort havde i 1818 giftet sig med *Margrethe Prydz*, som var født i Frederiksstad den 19. februar 1796. Hun var datter af kaptajn *Hans Elias von der Weide Prydz* (1764–1803) og *Alette Bolette Aars* (1769–1828). Så vidt vides, var der ingen børn i dette ægteskab.

Alle de fire ældste sønner havde således fulgt faderens eksempel og var blevet officerer, og de tre af dem havde giftet sig med officersdøtre. Vi ser således også her den stærke standsbundethed, som var så karakteristisk for tiden før det 19. århundrede. Også de to yngste sønner begyndte på den militære løbebane, men måtte begge forlade hæren på grund af svageligt helbred.

Den næst yngste søn, HANS CHRISTOPHER HIORT (stamtavlen nr. 42),²⁸ blev født den 6. december 1792 i Skedsmo.

Han blev landkadet den 1. juni 1805 og afskedigedes den 25. august 1807. Han gik derefter til søs, og hans skæbne kendes ikke.

Den yngste søn var HERMAN COLBIØRNSEN HIORT (stam-tavlen nr. 43), som fødtes den 20. april 1795 på gården Holt i Ullensaker. Der var således mellem ham og hans ældste broder en aldersforskel på 24 år. Han blev landkadet den 1. juni 1807, men på grund af sit svagelige helbred måtte han som sagt opgive den militære karriere, og han fik afsked allerede den 1. november samme år. Han må derefter være gået i lære som bager, idet han havde etableret sig som bagermester i Trondhjem, da han 28 år gammel giftede sig med den 24 år gamle *Elisabeth Maria Meyer*. Brylluppet fandt sted den 10. august 1823 i domkirken. Hvem brudens forældre var, opgives ikke i kirkebogen, hvilket gerne betød, at hun kom fra et udenbys sogn.

Herman Colbiørnsen Hiort døde den 12. december 1832, kun 37 år gammel. Ved sin død boede han på Danielsveien, og han blev begravet i domkirkens sogn. Hans enke bekendtgjorde hans død i „Trondhjems Adressecontoirs Efterretninger“ den 14. december således: „Det blev min sørgelige Pligt herved at tilkjendegive for fraværende Familie og Venner, at det behagede Gud, den 12te Dennes, ved en rolig og stille Død at til sig kalde min kjere og uforglemmelige Mand, Bagermester Herman Colbiørnsen Hjort, efter flere Aars tiltagende Brystsvaghed og tilsidst 9 Ugers Sygeleie, i en Alder af 35¼ Aar²⁹ og i vort kjerlige Ægteskabs 9 Aar og 4 Maaneder. Kun Haabet om Gjenforening Hisset, vil lindre min billige Sorg.

*Taalmodigen, i mange Aar,
Du Støvels Byrde bar;
Men nu du for Guds Throne staaer
Og evig Glæde har.“*

Elisabeth Maria Hiort overlevede selv sin mand i 39 år – hun døde først i 1871.

I dette ægteskab var der, såvidt det har kunnet konstateres, ingen børn – men Herman Colbiørnsen Hiort havde en illegitim søn, *Christian Hermansen*, som blev født i 1814. Denne søn blev opfostret hos generalmajoren på Langli og efter hans død hos hans døtre.³⁰

De fem døtre, som voksede op, var ANNE REBECA HIORT (stamtavlen nr. 35), som blev født i Skedsmo den 16. januar 1782, BIRGITTE ELISABETH HIORT (stamtavlen nr. 37), som fødtes i Fet den 29. oktober 1784, tvillingerne JOHANNE CATHRINE HIORT (stamtavlen nr. 38) og KAREN HELLENE HIORT (stamtavlen nr. 39), som blev født den 11. maj 1786, ligeledes i Fet, og DITLEVINE LOVISE HIORT (stamtavlen nr. 41), født den 25. december 1789, også i Fet. De var alle ugifte.

Under sin lange tjeneste ved de norske dragonregimenter boede Peter Andreas Hiort på flere forskellige gårde. Indtil 1772 boede han på sin faders gård, Lundberg, og derefter havde han indtil 1776 gården Romsaas i Ullensaker som frigård. Det nævnte år flyttede han til gården Braanaas i Skedsmo sogn, antagelig som følge af, at han et par år før var blevet kaptajn og chef for det Skedsmoske dragonkompagni. I 1783 flyttede han til gården Ruudsberg i Fet sogn. Herfra flyttede han i 1790, da han var blevet forsat til det Smaalenske dragonregiment, til gården Nitteberg i Skedsmo sogn. Her boede han kun i 3 år, idet denne gård i 1793 blev udlagt som frigård for hans efterfølger som chef for det Skedsmoske kompagni, „hvored jeg forliste 730 rdl.“, bemærker han i sine optegnelser.

Den 4. november 1794 vandt han imidlertid ved højesteret en sag om sin kones slægtsgård Holt i Ullensaker. Denne

sag havde stået på siden februar 1792.³¹ „Den 6-te Januarii 1795 tilfløttede jeg den skønne Gaard, som var i mange Deeler Ruineret og ilde medhandlet. – Saug og Quærne Huus sadte jeg strax istand som kostede mig over 300 rdl.“, noterer han.

I 1799 blev Peter Andreas Hiort, som allerede sagt, udnævnt til kommandør for det Trondhjemske dragonregiment, og året efter solgte han gården Holt, „hvorpaa jeg havde gjort store Bekostninger og den 8-de Juni fløttede jeg med min heele Familie 17 i Tallet til Maritvold, hvor vi logerede indtil den 25-de Oktbr. s. Aar, da vi fløttede til Stiklestad, som jeg købte af Sr Aagaard for 7150 rdl.“.

Den her nævnte gård var Vestre Stiklestad i Verdal, som nu findes i Norsk Folkemuseum på Bygdøy.³² Her boede han til 1812, hvor han solgte den ved skøde af 2. marts og dagen efter købte gården Nedre Langli i Henning anneks til Sparbu sogn af proprietær *David Andreas Gram* på Vibe for 11.000 rdl.

Gennem et langt liv havde økonomien været et ømt punkt for Peter Andreas Hiort. Da han som ung løjtnant kom hjem fra krigstjenesten i Holsten, skrev hans chef, generalmajor *F. W. Sebested*, i sin konduiteliste (dateret 27. februar 1764), at der „ifølge underretning fra andet Feltregiment, hvormed han gik need som Fændrik, gives ham særdeles god Bedømmelse for hans Application paa Tienesten og førende god Conduite“, og nedenunder tilføjer han for egen regning: „Ey den bedste Huusholder“. Dette var en meget klarsynet bemærkning! Efterhånden som de mange børn fødtes, og Peter Andreas Hiort samtidig blev flyttet fra det ene tjenestested til det andet, blev hans økonomiske vanskeligheder større og større; selv bemærker han et sted, at medens familien voksede, sank han i stadig dybere gæld.

Redningen kom imidlertid, da han vandt processen om

sin kones slægtsgård Holt. Denne arv i forbindelse med den gode pension satte ham i stand til at leve standsmæssigt på sine gamle dage. På egnen omkring Henning går der stadig mange historier om „generalen på Langli“.³³ Selv om den daglige tilværelse næppe har afvejet ret meget fra det spartanske liv, der levedes på datidens norske bøndergårde i Trøndelag – og Peter Andreas Hiort var jo også gårdbruger og var det i halvtreds år – så var der „stil over det“, når der var „herskab“ på besøg på Langli. Hjemmet var gæstfrit, og især om sommeren var der altid mange gæster. Også fremmede var velkomne på Langli, når deres vej faldt forbi. Den svenske zoolog *Sven Nilsson* fortæller således i sine „Dagboksanteckninger“ fra en rejse fra Lund over Christiania til Bodø i sommeren 1816, at han den 22. juni roede på Leksdalsvatnet fra Bunes til Langli. „På Langlie hos General-Major Hiort blev jag med inderlig vänlighet inbjuden at stanna og blev der i två dagar. General-Majoren er en man av 75 år, som har tjenat kronan mer än ett half århundrade. Han har nu afsked med bibehollande af sin lön som pension. Den gamla synes mig vara en riktig hedersman, och hela familjen inderligt velvillig och snäl. Den välvilja de visade den vandrande främling, skall han alltid ha i tacksamt minne.“

På det tidspunkt, da *Sven Nilsson* besøgte generalmajoren på Langli, var denne enkemand. Hans trofaste hutru, *Birgitte Christine*, der havde født ham så mange børn, var død den 14. oktober 1813. Den familie, som den svenske zoolog omtaler, må derfor være de fem ugifte døtre, som alle boede hos faderen, og plejesønnen *Christian Hermansen*. Selv døde *Peter Andreas Hiort* året efter *Sven Nilsson*'s besøg, den 6. maj 1817, og han blev begravet på den nordvestre side af *Henning kirke* ved siden af sin hustru.

Ifølge traditionen på egnen skal der have været et stort

gravøl efter ham. Det var næsten en selvfølge, når „ein slik ein“ skulle jordfæstes. Folk var strømmet til fra nær og fjern for at se på „stadsen“, da generalens to gamle rideheste trak deres herres kiste til det sidste hvilested. Det var to hopper (norsk: merrar), som skal have været henholdsvis 30 og 31 år gamle. Straks efter gravøllet, ved hvilket også hestene fik et rigeligt foder, blev de trukket ned på en mark nedenfor gården og skudt. Dette sted kaldes den dag i dag for „Merrahaugen“.

„Frøknerne“, som generalens døtre kaldtes på egnen, blev boende på Langli. Kort før sin død havde generalmajoren overdraget dem gården, der i skødet blev ansat til 2400 speciedaler. I 1822 solgte de gården til *Andfind Johansson Ryan* for 2100 speciedaler, men på den betingelse, at de måtte blive boende i hovedbygningen på livstid mod en årlig ydelse på 40 speciedaler.

I øvrigt fik generalmajorens fem døtre hver en årlig pension af staten på 100 speciedaler, så længe de levede. Denne usædvanlige pension blev givet dem „i Betragtning av Faderens Fortjenester“.

Til disse fortjenester hørte en begivenhed, der fandt sted i 1773, da Peter Andreas Hiort var kaptajn. Den var i og for sig ubetydelig, men da den fandt sted under en krise i forholdet mellem Danmark–Norge og Sverige, fik den politisk betydning. Den 5. november dette år kom en svensk kammerjunker *Løvenhjelm* med en ledsager, begge forklædt som handelsmænd, til gården Romsaas i Ullensaker, hvor Peter Andreas Hiort boede. De blev vel modtagne og godt beværtede, og i løbet af aftenen søgte Løvenhjelm at bestikke Hiort til at indberette til den svenske konge, hvad der skete i Norge vedrørende hæren og dens udrustning. Men Peter Andreas Hiort var ikke den mand, der svigtede sin troskabsed. Han gjorde derfor gode miner til slet spil,

og så snart gæsterne sov, sadlede han sin hest og red i nattens mulm og mørke til sin regimentschef og indberettede det skete. Senere på natten blev de to søvndrukne svenskere arresteret af dragoner fra Hiort's kompagni, og affæren blev indberettet til kongen. Denne benyttede sagen til at rette beskyldninger mod Gustav III for onde hensigter med hensyn til Norge, og den vakte derfor stor opmærksomhed.³⁴ Man tilbød Peter Andreas Hiort en belønning, men efter sigende skal han have afslået denne og bedt kongen om i stedet for at tænke på hans børn, når han en dag faldt fra. Det er muligvis et løfte herom, der blev opfyldt med „frøkenpensionerne“, selv om det jo nu i 1817 – ved skæbnens tilskikkelse – var den svenske konge, der herskede i Norge!

I Henning kirke findes der en mindetavle over Peter Andreas Hiort og hans hustru, Birgitte Christine Werner, som i en lang inskription opregner ægteparrets data og Peter Andreas Hiort's karriere ved de norske dragonregimenter, og som indledes med følgende digt:

*„Saa har en olding lagt sin Stav
Lig Solen naar den bag Havet daler
Han sank fra velbrugt liv ned i den stille Grav
Hvor Himlens Roe den mødige husvaler“.*³⁵

Da generalmajor Peter Andreas Hiort døde, levede som allerede nævnt kun halvdelen af hans 18 børn. Foruden de 5 døtre kun de 4 sønner: Christian Andreas Hiort, Johan Rasmus Brandt Hiort, Hans Christopher Hiort og Herman Colbiørnsen Hiort. Af børnebørn var der kun 3 sønnedøtre, nemlig foruden afdøde kaptajn Peter Andreas Hiort's to døtre yderligere en sønnedatter – antagelig Christian Andreas Hiort's.³⁶ Der var ingen legitime sønnesønner, der kunne føre slægtsnavnet videre.³⁷

Sognepræst til Rudkøbing Gregers Hiort og hans børn

GREGERS HANSEN HIORT (stamtavlen nr. 8),¹ var hr. Hans Hiort's næstældste søn. Han blev født i Stenstrup præstegård den 17. juli 1702 og blev dimitteret fra Nyborg latinskole til universitetet den 17. juli 1722. Efter studentereksamen fortsatte han studierne ved universitetet og tog Baccalauri-graden den 13. maj året efter. Den teologiske embedseksamen tog han den 27. juni 1726 med karakteren laudabilis. Han har derefter antagelig „konditioneret“ nogle år som huslærer eller som hører ved en latinskole, indtil han den 30. marts 1730 blev kaldet som sognepræst ved Vor Frue kirke i Svendborg.

Han havde dermed opnået det af alle „candidati“ så eftertragtede sognekald – men noget fedt embede var det så sandelig ikke! Svendborg var efter den store nordiske krig stærkt forarmet, og byen havde trods sit ringe indbyggerantal i 1700-årene to sognepræster at skulle føde. Foruden Vor Frue var der også Sct. Nicolai (som hr. Gregers' svoger Hans Frick havde været præst ved), og begge kald var lidet givtige. Flere af hr. Gregers' forgængere havde da også sendt ynkelige klagemål til biskoppen. „Menigheden ere fattig; mange Gaarde og Huuse ere nedbrudte, endeel uden Beboere; saa der gives ingen Kiøbstad-Kald i det hele Land saa ringe som dette“, hedder det i en klage fra omkring århundredskiftet. At man i 1680 havde nedlagt kirkens kapellani og henlagt dettes indtægter til præstekaldet, havde åbenbart ikke nyttet stort. Præstens boligforhold var også elendige,

og da hr. Gregers tiltrådte embedet, var præstegården så forfalden, „at den af nye maatte opbygges“. Kirken ejede præstegården og skulle vedligeholde den, men havde ikke økonomisk evne dertil. Det blev derfor ved reskript af 24. april 1741 bestemt, at kirken skulle udbetale hr. Gregers 500 rigsdaler én gang for alle og for fremtiden være fritaget for vedligeholdelsen. For disse penge opførte hr. Gregers en ny præstegård bestående af en længe på 14 fag beliggende med gavlen mod gaden.

Dermed var boligproblemet løst, men ikke de økonomiske problemer. Præstegården kom til at koste 1000 rdl. at opføre – altså dobbelt så meget som det ydede vederlag – og menighedens ydelser var stadig lige små. Da hr. Gregers efter 32 års tjeneste i Svendborg endelig opnåede et bedre kald i Rudkøbing, undlod han da heller ikke i sin afskedsprædiken at nævne de trange kår, sognet havde budt ham. „Hvis det ikke havde været for to eller tre gode borgeres skyld“, skal han have sagt, „måtte jeg have gået omkring med pose og stav“ (d.v.s. tigget). Det fortælles, at der næste morgen var ophængt en pose og en stav på hans port.

Embedet som sognepræst til Rudkøbing og Skrøbelev menigheder tiltrådte han den 5. marts 1762, men her kom han kun til at virke i 7 år. Han døde den 28. august 1769 og blev begravet den 4. september. Selv om embedet i Rudkøbing var langt bedre end det, han forlod i Svendborg, nåede han dog ikke at få saneret sin økonomi, inden han døde. Ved den endelige opgørelse af hans bo i 1771 viste det sig, at han var insolvent.²

Da Gregers Hiort havde opnået embedet som sognepræst i Svendborg, giftede han sig med *Bodil Cathrine Nielsdatter Nyekirk*, som var datter af sognepræsten til Hæsinge og Lydelse på Fyn, hr. *Niels Christensen Nyekirk* og *Karen*

Jensdatter Lund.³ I ægteskabet var 3 drenge og 3 piger. Den ældste af døtrene var ELLEN CATHRINE HIORT (stamtavlen nr. 14), som blev født i Svendborg i 1733 og døbt den 24. april. Hun forblev ugift. Den næstældste datter var BODIL CHRISTINE HIORT (stamtavlen nr. 15), som fødtes i 1735. Hun giftede sig med sin faders organist, *Niels Carl Simonsen*. Embedet som organist var fælles for Vor Frue kirke og Sct. Nicolai, og desuden var organisten stadsmusikant. For at have orgelmusik ved begge kirker begyndte gudstjenesten ved Sct. Nicolai kirke kl. 9 og ved Vor Frue kl. 10. „og dog havde man kun ved den halve Tieneste Orgelspil“. Organisten lønnedes af kirken og af byen i forening med 64 rigsdaler årligt, så noget fedt embede var det ikke (et præsteembede afkastede normalt 300–400 rigsdaler årligt). Herudover havde organisten dog ekstrairndtægter – „accidenser“ – ved bryllupper, begravelser etc.

Da Gregers Hiort i 1762 flyttede til Rudkøbing med sin familie, blev Ellen Cathrine boende hos sin søster Bodil Christine, og de to søstre blev boende sammen, efter at Niels Carl Simonsen var død (før 1787). Fra ægteskabet mellem Bodil Christine og Niels Carl Simonsen kendes kun en søn.⁴

Hr. Gregers' yngste datter, KAREN LUND HIORT (stamtavlen nr. 18), blev født i Svendborg 1741. Hun giftede sig 17 år gammel med regimentskvartermester og auditør ved Nyborg garnison, *Peder Baggesen*,⁵ der var født i 1731 som søn af kommerceråd *Lauritz Baggesen* til Hesselagergård.⁶ I dette ægteskab var der 6 børn.⁷ Peder Baggesen døde i 1772, samme år som hans sidste barn blev født, og Karen Baggesen sad nu, 31 år gammel, med 6 uforsørgede børn. Året efter giftede hun sig imidlertid igen. Hendes nye ægtemand var løjtnant ved regimentet i Nyborg *Ulrich Christian Balling*,⁸ som var født i 1733. Ægteskabet blev dog ikke af lang varighed, idet Karen døde i 1777 og blev begravet fra Vor

Frue kirke den 29. juni. I ægteskabet med Ulrich Balling var der, såvidt vides, ingen børn. Han blev forfremmet til premierløjtnant i 1787 og afskediget med 72 rigsdaler i årlig pension den 21. september 1792.

Af hr. Gregers Hiort's sønner var HANS GREGERSEN HIORT (stamtavlen nr. 16)⁹ vistnok den ældste. Han var født i Svendborg den 4. november 1737 og dimitteredes fra Odense (privat) til universitetet i 1756. Han døde allerede 1763 i København, medens han endnu studerede ved universitetet. Han var da gift og havde en datter, men hendes navn kendes ikke. Næstældst var vistnok RASMUS BOESEN HIORT (stamtavlen nr. 17), om hvem det kun vides, at han „sejlede paa de lange Reiser“; ved skiftet efter faderen i 1771 vidste man ikke, om han var død eller levende.

Den tredje og yngste søn var NIELS NYEKIRK HIORT (stamtavlen nr. 19), som fødtes i Svendborg i 1739, og om hvem der skal berettes i det følgende afsnit.

Sognedegn til Svindinge Niels Nyekirk Hiort og hans børn

NIELS NYEKIRK HIORT (stamtavlen nr. 19)¹⁰ var født i Svendborg i 1739. Han blev den 24. juli 1758 privat dimitteret student fra Odense, hvor hans lærer var rektor *Søren Anchersen* fra latinskolen dér. Derefter rejste han hjem til Svendborg, hvor han ernærede sig ved at give undervisning til unge mennesker, og da faderen i 1762 blev sognepræst i Rudkøbing, flyttede han med til denne by og boede her, indtil han i 1765 blev skoleholder i Øxendrup på Fyn.

Ved skoleforordningen af 23. januar 1739 havde kongen

bestemt, at der skulle oprettes skoler overalt i landet „paa bestandig Fod“, for at alle – selv de fattigste børn – kunne „lære Troens Grund og Salighedens Vej, Orden og Maade, efter Guds Ord og den evangeliske Kirkes Lære“ og tillige læse, skrive og regne „som er nyttige Videnskaber for Alle og Enhver“. Fra gammel tid havde det påhvilet degnen ved ugentlige bylæsninger at lære de unge skriftens bud, men nu blev det bestemt, at degnen i stedet skulle holde skole, og i de udstrakte sogne skulle der foruden ham ansættes skoleholdere og bygges skoler i fornødent omfang. Skoleholderens løn skulle lignedes på hartkornet. Desværre så denne vidtgående ordning lyset på et tidspunkt, hvor de økonomiske forhold i landet var yderst trange som følge af kvægest og dårlige høstår, og efter pres fra godsejernes side måtte kongen lempe på ordningen ved en „placat“ af 29. april 1740.

Skoleforordningen blev i meget høj grad ignoreret, og der skulle gå mange år, før de nødvendige landsbyskoler var opført. Det tjener dog en del af godsejeradelen til ære, at den så berettigelsen af en skoleordning på landet, og omkring århundredets midte blev der trods alt opført en del landsbyskoler, deriblandt skolen i Øxendrup, som opførtes af ejeren af hovedgården Glorup, greve *Adam Gottlob Moltke* til Bregentved.¹¹

Noget givtigt embede var stillingen som skoleholder ikke, og for mange „studiosus“ var den kun en station på vejen mod et degnekald, og dette igen et skridt på vejen mod det eftertragtede præstekald. Hvor ringe embedet var, fremgår af, at en præsts indtægt gennemsnitligt svingede fra 200 rigsdaler årligt i det magre Vestjylland til henved 300 rigsdaler på det fede Fyn, medens en skoleholder disse steder kun tjente henholdsvis 18 og 28 rigsdaler i gennemsnit. Sognedegnen tjente ca. dobbelt så meget som skoleholderen.

For en skoleholder var det ofte vejen til et degnekald at gifte sig med en degnedatter. Om Niels Hiort har haft denne bagtanke, da han den 21. september 1766 giftede sig med *Agnete Jacobine Fangel*, der var født 1749 som datter af degnen i nabosognet Langaa, *Peter Fangel*¹² og *Dorothea Lindemand*, ved vi naturligvis ikke. Han blev i hvert fald ikke Fangel's efterfølger, men fik derimod embedet efter den gamle, meget afholdte degn i det andet nabosogn Svindinge, *Hans Hansen Stenstrup* (1703–1783). Det fortælles, at Hans Degn selv havde udset sig Niels Hiort til sin efterfølger, og at han i sine sidste år gik og nynnede:

„Når det med mig mod graven lakker,
da rejser hjorten sine takker“.¹³

Den gamle degn fik sin vilje, og Niels Hiort blev den 31. maj 1783 kaldet til degneembedet af greve Molkte. Han fik kollats den 5. juni 1783 og var degn indtil 1811, da han måtte trække sig tilbage på grund af svagelighed. Han blev boende i Svindinge og døde dér 4 år senere, den 21. september 1815, 76 år gammel.¹⁴ Hans enke, Agnete Jacobine, døde samme sted den 23. marts 1824, 74 år gammel.

I det fattige skoleholderhjem fødtes der 5 børn. Det var GREGERS PETER HIORT (stamtavlen nr. 44), som blev født i 1767, FREDERICA LOVISE HIORT (stamtavlen nr. 45), født i 1770, HANS CHRISTIAN BRINCK HIORT (stamtavlen nr. 46), født i 1774, JACOB LINDEMAND HIORT (stamtavlen nr. 47), født i 1779, og DOROTHEA HIORT (stamtavlen nr. 48), som blev født i 1781.¹⁵

Hvad der blev af disse børn har ikke kunnet opspores. De nævnes hverken i Niels Hiort's eller i Agnete Hiort's skifter – af den gode grund, at der intet var i boerne at dele.¹⁶ Ved folketællingen i 1787, hvor sønnerne skulle være henholdsvis ca. 20, ca. 13 og ca. 8 gamle, boede ingen

af dem hjemme – det gjorde kun de to døtre. Den yngste søn er antagelig død inden dette tidspunkt, men om de to ældste er sendt til latinskolen eller ud at tjene – eller om også de er døde – kan vi ikke vide.

Det kan derfor heller ikke siges, om de har haft sønner, som kunne føre slægtsnavnet videre, eller om Rudkøbinglinjen er uddød med dem.

Sognepræst til Askim Povel Hiort og hans børn

POVEL HANSEN HIORT (stamtavlen nr. 9)¹ blev født i Stenstrup præstegård den 12. december 1709. Indtil sit niende år blev han undervist i hjemmet af faderen og derefter af sin svoger, *Christopher Nyrop*, som var sognepræst i Nyborg i årene 1714–1720, samt af rektoren ved latinskolen i Nyborg, magister *Bartholin Wellejus*. Derefter opholdt han sig en periode i Hillerød hos sin anden svoger, magister *Peder Hersleb*, som var præst ved Frederiksborg slot fra 1718 til 1725, og fik her undervisning af svogeren og af rektoren ved Frederiksborg latinskole, magister *Thorkild Rasmus Grævonius*. Han blev således privat dimitteret til universitetet den 17. juli 1728. Han tog derefter filosofikum med rektor magnificus *Hans Stenbuch* og professor *Hans Gram* som censorer, og nogle år efter teologisk embedsksamnen med Hans Stenbuch og professor *Marcus Wøldike* som private præceptorer. Han havde således fået en omhyggelig uddannelse, og han tog da også alle sine eksaminer med udmærkelse.

I 1734 rejste han til Norge, hvor han tog ophold hos sin broder, Peder Hiort, som dette år var blevet sognepræst til Fet. Her blev han, indtil han blev „voceret til Rector udi Schien i dend [i] 1736 døde *Povel Falcks* stæd“ af sin svoger, Peder Hersleb, som i 1730 var blevet biskop over Akershus stift.² Allerede samme år kaldtes han imidlertid til sognepræst i Askim, hvor han blev ordineret af Peder Hersleb den 20. marts 1737.

Askim, der skulle blive hjemstedet for denne gren af slægten i henved hundrede år, udgør ét sogn, ét herred, ét tingsted og ét lensmandsdistrikt. I udstrækning var det kun en tredjedel så stort som broderens sogn, Ullensaker, og talte på hr. Povels tid vel omkring 1000 sjæle. I modsætning til, hvad der var tilfældet i Ullensaker, var der kun få større gårde. Af embedsmænd boede der i 1700-årene foruden præsten kun nogle få officerer på gårde, der tilhørte kronen. Askim præstegård var den største ejendom i sognet (og var det helt frem til 1903). I dette lille samfund var sognepræsten således på alle punkter den førende person; han var både Guds og kongens repræsentant på stedet, og han var tillige den, der ejede mest jordisk gods.

Selve præstegården var en anselig samling bygninger. Hovedbygningen, der var i to etager, var opført af solidt tømmer. En tidligere hovedbygning var tillige med en del udbygninger brændt i 1690, „medens Sognepræst *Engelbret Dringelberg* laa lik“. Hans efterfølger, hr. *Niels Thomassen*, lod nogle af husene opføre, men selve hovedbygningen blev først opført i 1695 i hans efterfølger, hr. *Even Romedal's* tid. Da hr. Povel Hiort blev sognepræst, lod han yderligere en række bygninger opføre. Ifølge en åbudsforretning den 2. oktober 1737 skulle hovedbygningen være „Almuen tilhørende og skal af denne vedlikeholdes“. Som foran nævnt (side 29) havde sognets beboere pligt til at opføre og vedligeholde tre af præstegårdens bygninger. Den nye, solide hovedbygning stod til 1866, da den blev nedrevet og erstattet med den nuværende hovedbygning.

Heller ikke den nuværende Askim kirke er den oprindelige. Den gamle kirke var en stenkirke, der var bygget i katolsk tid og siges at have være viet til jomfru Maria på „Aagotsmessa (5. februar) føre det 15de Aarhundred“. Den var opført af kvadersten og havde henved 250 siddepladser.

En murhvælving delte kirken „paa det nærmeste i to Dele“ og gjorde det „umuligt for den største Deel av Menigheten at se og høre, hvad der forhandlede ved Alteret“.

Ligesom kirkerne i Ullensaker og i mange andre sogne var Askim kirke med tilhørende jordegods ejet af private personer, som ikke boede i sognet, og som derfor ingen interesse havde i at vedligeholde den. Jorden drev de ved hjælp af fæstere, og den var de interesseret i, men kirken lod de forfalde. Allerede i hr. Peder's tid var vedligeholdelsestilstanden elendig, og med tiden blev den nærmest skandaløs. Med trussel om at anvende bestemmelsen om, at kirker, der ikke blev vedligeholdt af de private ejere, skulle falde tilbage til kronen, erhvervede menigheden i 1877 kirken med tilliggende jord for 600 speciedaler (ca. 2400 kr.). Kirken blev derefter nedrevet og den nuværende kirke opført lidt vest for den gamle kirke.³

Da hr. Povel Hiort var kommet godt i embede, giftede han sig med *Bolette Christine Stockfleth*. Hun var født i 1721 og var datter af sognepræsten til Aal i Hallingdal, magister *Jacob Stockfleth* (1682–1740)⁴ og *Abel Margrethe Friis*. I ægteskabet var der en søn og fem døtre, men to af døtrene døde som små.

Den ældste datter var ELLEN CHRISTINE HIORT (stamtavlen nr. 20), som fødtes i Askim præstegård den 19. november 1740 (døbt den 23. november). Hun blev den 10. februar 1767 gift med *Thomas Henrik Arøe*,⁵ der var født den 26. februar 1737 som søn af major *Andreas S. Arøe* (1699–1755) og *Cecilie Sophie Hals*. Han blev korporal ved Oplands nationale infanteriregiment den 21. februar 1755, fenrik i 1757 og sekondløjtnant ved regimentets Vardalske landeværnskompagni den 15. juni samme år. Da ægteskabet blev indgået, var han kaptajn og chef for regimentets Øvre Halling-

dalske kompagni, en charge, som han opnåede den 27. september 1765 – tilsyneladende sprang han således premierløjtnantsgraden over. Den 25. januar 1788 blev han sekondmajor og den 30. maj samme år premiermajor og chef for regimentets Modumske kompagni. Ved hærens omordning blev han den 29. maj 1789 med 2. Opdalske regiment overført til det Nordenfjeldske infanteriregiment, hvor han blev kommandør for dettes 1. bataljon. Her tjente han, indtil han fik afsked i nåde og med pension på grund af svagelighed den 5. februar 1790. Han døde kun en måned efter, den 12. marts 1790. Ellen Christine Arøe døde den 14. februar 1818 i Vikersund. Fra dette ægteskab kendes kun en søn.⁶

Den næstældste datter var ABEL MARIE HIORT (stamtavlen nr. 21), som blev født i 1742 og døbt den 20. april. Hun døde kun 4 uger og 4 dage gammel og blev begravet den 25. maj samme år.

Den tredje datter var JACOBÆA MARIE HIORT (stamtavlen nr. 23), som fødtes i Askim præstegård i 1747 og blev døbt den 10. september. Hun var gift to gange, først den 18. juni 1771 med *Jacob Boy(e)*, som vi intet ved om, og anden gang med *Abraham Gleerup*.⁷ Han var født i Aalborg i 1739, lærte klædehandel i København og var derefter fuldmægtig hos Becher & Gleerup i et årstid. Derefter rejste han til London og Amsterdam og blev til sidst købmand i Christiania, hvor han købte en papirfabrik, ved hvilken han „ernærede sig ikke uden vanskelighed“. Hvornår Jacobæa Marie døde vides ikke, men det skal have været få måneder efter brylluppet, som fandt sted i 1786, og Gleerup indlod sig derefter „for Alder og Legems Svaghed ikke i nyt Egetskab“. Han levede dog i endnu 25 år, idet han først døde i 1811 i Christiania! I ægteskabet med Gleerup havde Jacobæa Marie således ingen børn, men hun skal have haft børn med Jacob Boye – om disse ved vi kun, at en datter skal

have været gift med regimentskvartermester *Johan David Conradi* ved Oplands infanteriregiment.

En fjerde datter døde også som lille. Det var PETRONELLE BOLETTE HIORT (stamtavlen nr. 24), som blev født i 1750 og døbt den 5. juli. Hun døde kun 2 måneder og 14 dage gammel og blev begravet den 20. september samme år.

Den yngste af de fem døtre var ANNICHEN SOPHIE HIORT (stamtavlen nr. 25), som blev født i præstegården i 1758 og døbt den 3. december. Hun blev den 29. august 1781 gift med rådmand i Frederikshald, *Andreas Nandrup*.⁸ Han var købmand i denne stad og medejer af Nordre Porsnæs savværk. Han medbragte i ægteskabet 4 børn fra et første ægteskab, deriblandt *Karine Nandrup*, som først var gift med købmand *Andreas Esbensen* og derefter med Annichen Sophie's brodersøn, *Povel Nicolai Hiort* (se side 70). Fra Andreas Nandrup's ægteskab med Annichen Sophie Hiort kendes 2 sønner.⁹ Hvornår ægteparret døde vides ikke.

Den eneste søn i hr. Povel Hiort's ægteskab med Bolette Stockfleth var HANS JACOB HIORT (stamtavlen nr. 22), som fødtes i 1745, og som blev faderens efterfølger som sognepræst til Askim. Om hans levnedsløb skal der berettes i det følgende afsnit.

På sine gamle dage blev hr. Povel Hiort svagelig, og han fik derfor i 1770 sin søn som personel kapellan. Han døde i sit embede otte år senere, den 15. oktober 1778, lige ved 69 år gammel, og blev begravet ved sin kirke. Fire år før havde han – den 26. august 1774 – selv forrettet sin hustrus begravelse.

På deres grav ved kirkemuren skal der have været en smuk ligsten, men denne findes ikke mere. Antagelig forsvandt den, da den gamle kirke blev nedrevet i 1877 og den nuværende opført.

Sognepræst til Askim

Hans Jacob Hiort og hans børn

HANS JACOB HIORT (stamtavlen nr. 22),¹⁰ som var hr. Povel Hiort's eneste søn, var født i Askim præstegård den 11. januar 1745 (døbt den 17. januar). 10 år gammel kom han i huset hos sin moster, hvis mand, hr. *Peder Winge*, da var personel kapellan på Kongsberg.¹¹ Der var han i fire år og kom derpå til sognepræsten i Røgen, hr. *Christian Holst*, og endelig til hr. *Niels Bierregård*,¹² som var sognepræst til Lardal, og af hvem han blev dimitteret til universitetet den 26. juli 1765. Hans privatpræceptor var den berømte astronom, professor *Christian Horreblow*. Året efter tog han filosofikum med karakteren *laudabilis*, og samme karakter fik han ved den teologiske embedseksamen i juni 1767 og ved den homilitiske prøve i juli samme år for professorerne *P. Rosenstand Goische* og *Johannes Andreas Cramer*. Han tilbragte nu tiden i sit hjem i Askim, indtil han i juni 1770 blev kaldet til personel kapellan hos sin fader med succesion i kaldet. Embedet som sognepræst til Askim tiltrådte han ved faderens død i oktober 1778.

Medens han var i huset hos hr. Niels Bierregård, blev han forlovet med datteren *Johanne Eva Bierregaard*, som var født i Svarstad præstegård den 20. juli 1749. Året efter, at han var blevet sognepræst, giftede de sig.¹³ De havde da været forlovet i lige ved 15 år, og efter sigende skal hr. Hans Jacob ikke have været alt for fornøjet dermed, da ægteskabet endelig blev indgået. Der er dog intet, der tyder på, at ægteskabet var mindre lykkeligt end så mange andre ægteskaber på den tid, hvor fornuften i så udpræget grad sad i højsædet. De fleste ægteskaber var fornuftsægteskaber, og det afgørende var at få en dygtig kone, som kunne styre

præstegårdens store husholdning. Som allerede nævnt (side 56) var præstegården i Askim sognets største landbrug. Folketællingen i 1801 viser, at der på gården boede 37 personer. Heraf havde 5 husmænd egen husholdning. I selve præstegården boede der 12 personer, nemlig foruden præsten og hans kone og 2 døtre, 2 tjenestekarle, 4 tjenestepiger, en tjenstedreng og et fattiglem. Dertil kom slægtninge og andre gæster, som fra tid til anden boede på præstegården, især om sommeren. Der skulle en fast hånd til at styre en så stor husholdning, og det må erindres, at alt, hvad der skulle bruges i husholdningen, blev fremstillet på gården. Der skulle året rundt slagtes, røges, saltet, bages, kærnes og brygges, og der skulle også kartes, spindes og væves i de lange vinteraftener.

Samme år, som brylluppet fandt sted, fødtes den 15. oktober en søn, men barnet var dødfødt. Det næste barn, som fødtes den 25. januar 1781, var sønnen POVEL NICOLAI HIORT (stamtavlen nr. 49), den 19. april 1782 fødtes datteren BOLETTE CHRISTINE HIORT (stamtavlen nr. 50) og den 2. juli 1784 den anden søn NIELS BIERREGAARD HIORT (stamtavlen nr. 51).

De dramatiske begivenheder i forbindelse med Norges adskillelse fra Danmark og unionen med Sverige i 1814 fik man nær ind på livet i Askim præstegård. Det var den mest skelsættende begivenhed i Norges nyere historie, og den gjorde et dybt indtryk på alle nordmænd. I mere end 400 år havde Danmark og Norge været ét rige, og ikke mindst inden for embedsstanden var båndene mellem de to lande stærke. Mange norske embedsmænd var – som også Hans Jacob Hiort – oprindeligt af dansk slægt, og mange embedsmænd i Danmark var født i Norge.

Det, der førte til adskillelsen, var som bekendt, at Dan-

mark ved skæbnens ugunst var kommet på de tabendes side i Napoleonskrigenes sidste fase. Ved freden i Kiel den 14. januar 1814 blev Frederik VI tvunget til at afstå Norge til den svenske konge – formelt til Carl XIII, men i realiteten til den ærgerrige Bernadotte, Napoleons tidligere marskal, som i 1810 var blevet valgt til svensk tronfølger, og som var Sveriges faktiske regent.

Men Norge ville ikke „afstå“! Under enevælden havde Danmark og Norge formelt set haft status som to selvstændige, ligeberettigede riger, og kunne denne union under den fælles konge ikke opretholdes, ville Norge i hvert fald hævde sin selvstændighed. Under det danske kongedømme havde der ikke i Norge været noget ønske om et konstitutionelt selvstyre, men ideerne fra den franske revolution var kendte, og da bruddet kom i 1814, havde man mænd, der ikke blot kunne forme en konstitution, men som også havde tro og vilje til at forsvare den i de vanskelige år, der fulgte.

På initiativ af statholderen, prins Christian Frederik (senere Christian VIII), samledes den 16. februar en kreds af Norges førende mænd på Eidsvold og besluttede her, at Norge skulle være et frit og selvstændigt rige, og at der skulle udskrives kongevalg med Christian Frederik som kandidat til tronen. Den 17. februar sluttede dette skelsættende møde, og samme aften – på tilbagerejsen til Christiania – aflagde Christian Frederik besøg ved oberst *Hegermann's* hovedkvarter i Blaker, hvor han kaldte de højerestående officerer sammen og lod sin adjudant oplæse Eidsvoldsmødets vigtigste aktstykker og modtog officerernes begejstrede tilslutning til de trufne beslutninger. Efter at have overnattet på Fladeby brød Christian Frederik op med sit følge, skød genvej over søen Lyseren, der var islagt, passerede Hovin og Glommen og nåede frem til Askim præstegård, hvor han havde sat grænsehærens øverstkommanderende, general *Staf-*

feldt, stævne sammen med brigadens samtlige stabsofficerer. Gårsdagens begejstrede scener fra Blaker gentog sig her. „Officererne takkede mig for det Offer, jeg bragte Fædrelandet“, skriver Christian Frederik i sin dagbog.¹⁴

Den 17. maj underskrev medlemmerne af den provisoriske rigsforsamling på Eidsvold Norges nye grundlov, og samme dag blev Christian Frederik valgt til Norges konge.

Man var imidlertid klar over, at Carl Johan ikke ville opgive Norge uden sværdslag, og allerede i sommeren 1813 havde den norske generalstab udarbejdet en forsvarsplan. Denne plan blev af statholderen, prins Christian Frederik, forelagt grænsehærens officerer i Askim præstegård. Glommen, der er Askim sogns vestligste begrænsning, skulle være hovedforsvarslinjen, som man skulle falde tilbage til, hvis man ikke kunne holde grænselandet øst for elven. I forsvarsplanen indgik bygningen af en pontonbro ved Onstadsund med befæstninger på begge sider, således at egne tropper i givet fald kunne trækkes tilbage over Glommen på dette sted (der var dengang ingen faste broer over dette betydelige vandløb). Fra Gudim til Langenæs blev der anlagt en provisorisk vej, og på „batteriåsen“ foran broen byggedes der forskansninger, og foran disse igen opkastedes der skyttegrave i en halvcirkel fra Gudimvejen til elven overfor Langenæs. Norske soldater – „trondheimere“ og „bergenhusinger“ – lå indkvarteret i gårdene i Askim vinteren over.

Den norske hærs chancer for et sejrrigt forsvar af landet var dog ikke store. Den var kun halvt så stor som den krigsvante svenske hær, og den havde ingen førere, som blot tilnærmelsesvis kunne måle sig med Napoleon's tidligere marskal. Dertil kom, at hæren var dårligt forsynet med våben, beklædning og forplejning, og at officererne ikke delte soldaternes tro på muligheden for en militær sejr.

Den 30. juli rykkede den svenske hær ind i Norge. Den var formeret i to armékorps, hvoraf det ene under kronprins Carl Johan's egen kommando rykkede frem langs kysten mod Frederiksstad støttet af den svenske flåde, medens det andet skulle indeslutte Frederikshald med fæstningen Frederikssten og rykke mod nordvest for at sikre hovedstyrkens højre flanke. Såvel Staffeldt's brigade som den af oberst Hegermann kommanderede blev nu af Christian Frederik, der selv førte overkommandoen, sendt frem i terrænet omkring det vigtige vejknudepunkt Rakkestad, 20 km sydøst for Askim. Herfra fik Staffeldt ordre til at angribe den svenske hærs højre flanke, men tidspunktet for et gunstigt angreb blev forpasset.

Den 3. august om eftermiddagen flyttede kongen sit hovedkvarter frem til Askim præstegård, og her indløb den opmuntrende *dépêche*, at de norske styrker i Kongsvinger under oberstløjtnant *Krebs* dagen før havde slået en svensk brigade under generalmajor *Gahn* i to træfninger ved Lier og Skotterud, således at svenskerne måtte trække sig tilbage med store tab. Dagen efter modtog man imidlertid sent på aftenen den nedslående melding, at Frederiksstad, som var højre hjørnepille i nordmændenes forsvar af Glommenstillingen, havde overgivet sig. Christian Frederik besluttede derfor at trække alle tropper øst for Glommen tilbage – dog skulle brohovedet ved Langenæs holdes.

Allerede den 4. august om aftenen var oberst Hegermann's brigade marcheret fra Rakkestad-området tilbage gennem Askim og med sine fire bataljoner gået over Glommen, idet han efterlod styrker til at besætte brohovedet. Kongen flyttede samtidig sit hovedkvarter fra Askim til Spydeberg præstegård på den anden side af Glommen, og Askim lå nu på fjendens side af den norske front.

Den 8. august nåede det armékorps, som dannede den

56
Exfecto vero Patre duobus tantum annis Fioniam
am et tribus Hafniam repeti, quo tempore Examine
Theologico et Seminaris me subjeci Examinibus
Johanne Steenbuch et Marto Wölkke, haec vero
bene finitio, consultu Agglinio Nobilissimi Mag.
Petri Herflebi Episcopi Praeceptos Aggershufi
in his Eminentissimi et Fratris Charissimi Mag.
Petri Hiort Pastoris Ecclesiarum Teet et Rellin-
ge meritis summi Patria mea vale ultimū in-
cere con- f. f. f. Patriamq Norvegiam elegi elec-
tamq decepi, et quidem domum Fratris Charissimi
in Gra operam Pietati honestisq occupationibus
Ministerio Ecclesiastico adherentibus peravi
Eo tempore sc. Ann. 1736. Mense Augusti a Sum-
me venerabili Episcopi huius Diocesis fidei Rector Scho-
lae Schienerps sum constitutus, spatium hanc
michi concessit tam triū tantum mensium cur-
riculo obtulit Deus, Cujus bonitate et gratia
nec non clementia Regis Augustissimi Christiani
Septi die 16 Novembris ejusdem anni in viciniam quae
sc. Ecclesiam Aghim vocatam, et ut ita dicam
e Schola Penitentia in Scholam Penitentia, ubi
divinae gloriæ amplificandae amplior mihi aper-
tur campus, et ubi reliquum vitae curriculum
exigam, vocatus electusq tentantes, sperenti verior
no Mense Martio aetatis meae anno 28 or-
dinabilis, Illic placente Deo vivere, laborare
et obire decrevi.

Opploed. 9 Mart.
1737. Paulus Hiort.

1. Sidste side af Povel Hiort's egenhændigt skrevne vita i Christiania bispeprotokol, dateret 9. marts 1737.

2. Peder Hiort
Sognepræst til Ullensaker
1700–1765

3. *Peter Andreas Hiort som oberst og chef for det Trondhjemske dragonregiment.
Åkvarel af Isaac Rosenvinge udført omkring 1806.*

4. *Peter Andreas Hiort*
Generalmajor
1740–1817

5. *Birgitte Christine Hiort*
f. Werner
1751–1813

6. *Jobanne Eva Hiort*
f. Bierregaard
1749–1833

7. Hans Jacob Hiort
Sognepræst til Askim
1745–1824

8. Askim gamle præstegård,
opført ca. 1695, nedrevet 1866.

9. Segl efter signet,
der antagelig har tilhørt sognepræst til Askim,
Povel Hiort (1709–1778).

svenske højre fløj, frem til Askim. Hovedstyrken kom fra Eidsberg og slog lejr på „Svenskelægeret“, et skrånende bakkedrag vest for Askim præstegård. Korpset var under kommando af generalløjtnant, friherre *von Vegesack*, der med sin stab tog kvarter i præstegården. Ifølge traditionen skulle generalen have udspurgt hr. Hans Jacob om de norske stillinger ved Langenæs, og præsten skal da have svaret, at der „bare var noget raskeri“, som svenskerne let kunne løbe over ende. I tillid hertil sendte Vegesack tidligt om morgenen den 9. august to af sine bataljoner nedover mod Langenæs, men så snart de norske forposter fik øje på fjenden, åbnede de en morderisk ild. Svenskerne gik på, og flere steder kom det til kamp på bajonetten, men oberst Hegermann, som selv ledede forsvaret, slog angrebet tilbage. Nu sendte general Vegesack imidlertid forstærkninger nedover fra Askim, og Hegermann trak sine styrker tilbage til de forberedte stillinger på „batteriåsen“. Svenskerne stormede disse stillinger tre gange, men blev slået tilbage med store tab. De trak sig derefter opover mod lejren ved Askim under en kugleregn fra de norske forsvarere, der fik støtte fra batteriet på vestsiden af elven.

Efter dette mislykkede angreb vendte svenskernes harme sig mod hr. Hans Jacob, som de beskyldte for at have lokket dem i en fælde. Beskyldningerne var ikke helt uretfærdig, for præsten havde, som vi har hørt, været til stede, da forsvarsplanen blev forelagt i præstegården året før, og desuden kendte alle beboerne i Askim de norske befæstninger, som der var blevet arbejdet på hele vinteren. Den svenske general nedsatte på stedet en krigsret, som efter sigende dømte præsten skyldig. Hvad straffen blev, vides ikke, og den kom ikke til udførelse, fordi våbentilstanden blev sluttet få dage senere.¹⁵

Dagen efter, den 10. august, satte general Vegesack et

større og mere velforberedt angreb an mod stillingerne ved Langenæs. De svenske angribere blev imidlertid ganske forbløffede, da de fandt skanserne forladt og broen ødelagt. Den stærke stilling var blevet rømmet i nattens løb.¹⁶ Det, der var sket, var, at kongen efter kampen var kommet ned til elven, og da han så alle de dræbte og sårede, udbrød han: „Min Gud – er jeg skyld i al dette!“ Han gav straks ordre til, at forskansningerne skulle rømmes og broen afbrydes. De kraftigste modforestillinger fra oberst Hegermann hjalp ikke. Den kongelige befaling måtte adlydes – men soldaterne i GuldbRANDSDALS bataljon og de tre Valdreske skarpskytteregimenter, som havde kæmpet så tappert, syntes at „det var en underlig kattekrig“.¹⁷

Christian Frederik var – som denne episode viste – ingen kriger, og han følte det selv. Han veg tilbage for at tage ansvaret for de lidelser, som en fortsat krig ville påføre det norske folk. På sin side var kronprins Carl Johan også ivrig efter at få en afslutning på felttoget. I de få uger, det havde varet, havde han opdaget, at den norske modstand var en virkelig folkesag. „Enig og tro til Dovre falder“ var devisen fra Eidsvold, som nordmændene kæmpede under. Det ville koste både blod og penge at vinde Norge, og et land, der var undertvunget gennem krig, ville efter Carl Johan's erfaringer fra Napoleonskrigene ikke blive nogen styrke for Sverige. Også den storpolitiske situation lige før Wienerkongressen talte for en hurtig afgørelse i Norge.

Underhandlinger om våbenstilstand var derfor blevet indledt den 7. august – to dage før bataljen ved Langenæs – idet Carl Johan havde tilbudt at anerkende Eidsvold-forfatningen og Norges selvstændighed, hvis Christian Frederik ville nedlægge Norges krone og forlade landet. Den 11. august – to dage efter bataljen ved Langenæs – indvilgede kongen heri „for Norges skyld“. Den 14. august blev kon-

ventionen i Moss undertegnet og våbenhvile erklæret. Norge opnåede således, at unionen med Sverige formelt blev en frivillig sag.

Et punkt i våbenstilstandsftalen var det, at militære og civile krigsfanger straks skulle frigives. Hr. Hans Jacob slap således for videre tiltale, og dagligdagen kunne atter begynde i Askim præstegård efter de dramatiske begivenheder.

De krigeriske begivenheder skulle dog få et bryllup til følge i præstegården. Blandt de norske officerer, der kæmpede på „batteriåsen“, var der en ung stabskaptajn, *Thomas Theodor Antzée*,¹⁸ som i dagene efter kampen blev forlovet med hr. Hans Jacob's datter, BOLETTE CHRISTINE HIORT (stamtavlen nr. 50), og året efter blev de gift.

Thomas Antzée var født i Norge, men han var dansk officer. I 1795 var han blevet „bombarder“ ved 1. artillerikompagni i København, i januar 1778 var han blevet „stykjunker“ og var derefter avanceret op gennem graderne, til han den 1. april 1808 var blevet premierløjtnant ved 19. artillerikompagni i Christiania. Året efter blev han karakteriseret kaptajn og ansat ved artilleribrigadens stab. Som en konsekvens af freden i Kiel beordrede kongen af Danmark imidlertid i et reskript af 23. februar 1814, at alle officerer af danske regimenter eller korps, som var kommanderet til tjeneste i Norge, skulle begive sig til Danmark inden 1. maj, da de ellers „skulde ansees som udtraadt og ei længere staae i dansk Tieneste“. Som så mange andre norskfødte officerer sad Antzée imidlertid denne ordre overhørig – han ville blive i Norge og deltage i landets forsvar. Den 10. august – dagen efter kampen ved Langenæs – blev han derfor „udslettet af Artillerikorpssets Lister som havende taget Tieneste i Norge uden at være løst fra sin Ed til Danmark“.

Han var således udstødt af den danske hær, men som man kunne vente, havde hans handling ingen dårlig indflydelse på hans karriere i den norske. Han blev da også den 6. oktober samme år udnævnt til virkelig kaptajn og ansat som chef for 6. artillerikompani.

Ægteskabet, som blev indgået den 31. december 1815, blev dog tragisk kort. Bolette Christine døde i barselseng den 12. november 1816, efter at hun var nedkommet med en datter, der, som skik var i sådanne tilfælde, blev opkaldt efter sin moder. Barnet blev døbt *Bolette Christine Antzée* samme dag, som moderen blev begravet. Hun blev senere gift med sognepræsten i Grue, *Peter Frederik Brock*. Da hun døde i 1850, giftede pastor Brock sig med hendes kusine *Karine Hiort* (se side 84).

Kaptajn Antzée blev i 1818 forflyttet til 2. artillerikorps, hvor han blev chef for Akershus garnisonskompani. Han døde i tjenesten den 7. marts 1831.¹⁹

Efter alt at dømme var Hans Jacob Hiort sit sogn en god præst. Det hed om ham, at han „var smittet af sin tids rationalisme“, men at han var „en begavet prædikant og en folkelig mand, der deltog i sine sognebørns liv både i sorg og glæde“. Hans holdning under svenskernes indfald i sognet havde sikkert yderligere styrket hans position i dette. Om hans prædiken ved en visitats i 1810 lod biskop *Bech* protokollen tilføje en bemærkning om, at den viste den „Nidkjærlighed og Lyst til at opbygge, som udmærker hans Forkyndelse“. Som sognepræst havde hr. Hans Jacob også ansvaret for undervisningen i sognet, og ved samme visitats bemærker biskoppen herom: „Den til Katekisation fremstillede Ungdom var med megen Fliid undervist til at fatte i Hukommelsen Religionens Kundskaper, men vare mindre øvede i Bruk av egen Eftertanke og manglede tydelige Forestillinger om det

utenad lærte“. Dette var dog noget, der var karakteristisk for datidens undervisning, hvor man lagde mere vægt på oplæsning og udenadlæren af skriftsteder end på selvstændig tænken.

Den 15. juni 1820 kunne Hans Jacob Hiort fejre sit 50-års jubilæum som præst i sit sogn. Begivenheden blev fejret i præstegården med deltagelse fra hele sognet. Til lejligheden var der skrevet og trykt en sang, hvoraf et enkelt vers skal citeres:

*„Saa stander Du i Dag, vor Faer!
 ærværdig, hædret, yndet;
 Thi Christi Læres Ord Du har
 i Femti Aar forkyndet;
 Og end Du staar som Ordets Tolk
 I Herrens Viingaaard blandt Dit Folk
 Skjøndt Tiden paa Din Isse har
 Aar Sytti Sex betyngt.“*

Selv om forfatteren af sangen²⁰ nok har ladet sig rive med af den almindelige feststemning, giver sangens ord dog nok et godt indtryk af den agtelse, hr. Hans Jacob nød blandt sine sognebørn.

Hans Jacob Hiort døde i Askim præstegård, hvor han var født, den 19. august 1824 – efter 5 dages sygdom – i den høje alder af 79 år. Han blev begravet ved sin kirke den 28. august. Johanne Eva Hiort døde den 20. marts 1833 på præstesteenkesædet Hauger i Askim efter 8 dages sygdom, men efter at hun i sine sidste år havde lidt af en tiltagende sløvhed. Hun var da 84 år gammel. Hun blev stedet til hvile ved siden af sin ægtefælle den 27. marts, og deres yngste søn, Niels, som var den eneste, der levede ved forældrenes død, lod lægge en smuk støbejernsplade på deres grav. Efter en

opregning af ægteparrets data bærer den følgende inskription:

IGJENNEM DERES LANGE LIV MODTOG DETTE ÆGTEPAR MANGT ET GODE MED YDMYG TAK OG PRIS TIL GUD OG UDHOLDT MANGEN KAMP MED TAALMOD OG TRO TIL DERES FRELSER / VED GUDS NAADE ERE DE NU UADSKILLIGE FORENEDE I DEN HIMMELSKE FRELSERS HUUS HVOR JESUS HAR BEREDT FORLADELSE NAADE OG SALIGHED FOR SINE TRO BEKIENDERE / MED SØNLIG TAKNEMMELIGHED ØNSKER DEN ENESTE GJENLEVENDE AF DERES 3 BØRN STØVET AF DE HULDE FORÆLDRE HER HVILE I FRED

Deres eneste datter var som nævnt død i 1816, og deres ældste søn, POVEL NICOLAI HIORT (stamtavlen nr. 49) var død allerede i 1813, kun 32 år gammel. Han ville ikke følge i fædrenes fodspor og blive præst. Hans hu stod til det juridiske studium, og efter at være blevet privat dimitteret student fra Christiania den 10. maj 1800 med karakteren laud, fortsatte han studierne ved Københavns universitet og blev cand. jur. den 17. oktober 1806 ligeledes med 1. karakter. Den 6. februar 1807 ansattes han som kopist i Københavns politiret. Den 30. juni 1809 blev han underkancellist i højesterets justitskontor, kancellist den 2. januar 1811 og protokolsekretær i højesteret den 21. december samme år.

Året før, den 3. januar 1810, havde han giftet sig med *Karine Heide Nandrup*, som var hans faster Annichen Sophie Nandrup's steddatter (se side 59). Hun var født 1772 i Frederikshald som datter af rådmand *Andreas Nandrup* og dennes første hustru *Anna Margrethe Klein*, og havde først været gift med købmand *Andreas Esbensen*.²¹ En datter af dette ægteskab blev senere gift med Povel Nicolai's broder (se side 73). Med Karine Nandrup fik Povel Nicolai Hiort

to døtre. Den ældste datter, JOHANNE EMILIE JACOBINE HIORT (stamtavlen nr. 52), fødtes den 8. november 1810, men døde få måneder efter, den 19. februar 1811. Den anden datter, JACOBINE POVELMINE JOHANNE HIORT (stamtavlen nr. 53), blev født den 16. maj 1813, men da var hendes fader død kun tre måneder før. Hun blev, som det vil ses, opkaldt både efter sin bedstefader og bedstemoder og efter sin fader.

Povel Nicolai Hiort døde den 7. februar 1813 efter kort tids sygdom. Hans enke flyttede derefter til Frederiksort i Holsten, hvor hun tog ophold hos sin søster, *Cecilie Christine Hirsch*, som var gift med generalmajor *Johann Peter Ulrich Hirsch*.²² Her døde den lille Jacobine Povelmine Johanne den 16. juli 1816, kun tre år gammel.

I 1824 døde generalmajoren, og de to søstre, der følte sig nær knyttet til hinanden, flyttede nu til København, hvor de boede sammen på Nørrevold, indtil Karine Hiort i 1837 flyttede hen til sin søn, *Frederik August Esbensen*, som boede på Hauserplads. Han var på dette tidspunkt fuldmægtig i rentekammeret. I 1850 blev han – efter at være avanceret til departementschef i indenrigsministeriet – udnævnt til amtmand i Hjørring, og Karine Hiort flyttede da med ham til denne by. Her døde hun, 84 år gammel, den 24. april 1856. Efter bisættelsen fra Sct. Cathrine kirke førtes hendes kiste til København, hvor hun blev begravet på Trinitatis kirkegård. Allerede i 1805 havde hun købt et gravsted dér, og både hendes første og anden ægtemand var begravet i dette. Sine fire børn efterlod hun en arv på ca. 40.000 rigsdaler – dengang en betydelig sum.

Også Hans Jacob Hiort's yngste søn, Niels, valgte den juridiske løbebane. Om hans liv og gerning skal der berettes i det følgende afsnit.

Sorenskriver Niels Bierregaard Hiort og hans børn

NIELS BIERREGAARD HIORT (stamtavlen nr. 51),²³ som var hr. Hans Jacob's yngste søn, var født den 2. juli 1784 i Askim præstegård. Han blev undervist i hjemmet og blev privat dimitteret student den 24. maj 1803. Han følte sig nært knyttet til sin ældre broder, Povel, og valgte ligesom han det juridiske studium. Sin juridiske embedseksamen tog han med første karakter den 26. oktober 1807, og han fulgte nu nøjagtig samme karriere som broderen. Han blev kopist i Københavns politiret den 28. juli 1809, fuldmægtig den 24. september 1811 og politisekretær den 17. august 1813. Året efter tog han imidlertid pludselig sin afsked. Baggrunden herfor var Norges afståelse ved freden i Kiel den 14. januar 1814 og den norske selvstændighedserklæring på Eidsvold den 16. februar samme år. Den 18. januar havde den danske konge udstedt en ordre til sine danske embedsmænd i Norge – militære såvel som civile – om at vende tilbage til Danmark, og Niels Hiort følte nu – ligesom mange andre nordmænd i Danmark – at hans plads var i det land, hvor han var født, og som nu ville komme til at mangle uddannede embedsmænd. Han indgav derfor sin afskedsbegæring. Afskeden blev bevilget den 23. juni 1814, og han ilede straks hjem til Askim. Om han nåede frem tidligt nok til at deltage i de bevægede begivenheder i forbindelse med den svenske invasion og bataljen ved Langenæs, ved vi ikke. Det var jo ikke så lige til at komme fra Danmark til Norge i disse dage, hvor den engelske flåde krydsede ud for Norges kyster. Han nåede imidlertid hjem og opholdt sig i hjemmet i Askim, indtil han den 18. september 1815 udnævntes til byfoged i Kragerø.

En medvirkende årsag til hans beslutning om at vende tilbage har måske været, at hans broder, Povel, var død i februar 1813. Som allerede nævnt var de to brødre nært knyttet til hinanden, og broderens død var et hårdt slag for Niels Hiort.

Da han havde opnået embedet som byfoged i Kragerø, giftede han sig med broderens steddatter, *Andrea Henriette Esbensen*, der som foran nævnt var datter af *Karine Hiort*, født *Nandrup*, i dennes første ægteskab med købmand *Andreas Esbensen* (se side 70). Hun var født den 19. februar 1798 i Vadsø i Norge, men havde boet i København siden hun var 7 år gammel. Brylluppet fandt sted i Frederiksberg kirke den 11. juli 1818.

Om Niels Hiort's tid som byfoged i den lille skipper- og handelsby Kragerø ved vi meget lidt. Byfogeden var en vigtig person i datidens Norge. I de mindre købstæder forenede han i sin person såvel borgmesterembedet som dommer- og politimesterembedet. Lokalt selvstyre var der ikke meget af, og en duelig byfoged var derfor af stor betydning for byen. Niels Hiort må have passet embedet godt, for den 2. juni 1824 forflyttedes han til det større embede som byfoged i Frederiksstad. Det var en vanskelig post at blive sat på, for byen havde de sidste 12–14 år været bestyret af mere eller mindre uordentlige embedsmænd. I 1814 havde en forgænger i embedet hængt sig på grund af uorden i regnskaberne og kasseangel, og hans efterfølger var i 1819 blevet suspenderet af samme årsag og sat bag lås og slå i byens hovedvagt, hvorfra det dog lykkedes ham at flygte og undslippe til Danmark. Efter disse to uheldige embedsmænd havde der været fire konstituerede byfogeder, indtil Niels Hiort blev udnævnt til virkelig byfoged.

Det største problem, der mødte den nye byfoged, var de store skatterestancer, som var opstået under forgængernes

sløse administration. Nogle af dem gik helt tilbage til 1811, og det blev pålagt den nye byfoged at få sagerne bragt i orden. Det var ikke nogen let sag, for de fleste af byens borgere var forarmede efter den danske statsbankerot i 1811 og den norske speciebank-forordning i 1816. Niels Hiort fik imidlertid løst dette vanskelige problem ved hjælp af en dygtig og på stedet vel anset mand, som han ansatte som sin medhjælper.

Denne mand var *Jørgen von Senden Wetlesen* (1787–1864), en falleret handelsmand, som på dette tidspunkt hutlede sig igennem som skovbruger i Frederiksstads omegn, og som supplerede sine ringe indtægter ved at påtage sig mindre administrative hverv for byens borgere. I sine efterladte optegnelser²⁴ fortæller Wetlesen om, hvordan det gik til, at han blev fogedmedhjælper: „Ved Juletid 1823 kom vor folkekjære Sognepræst Provst *Tandberg* til mig i Følge med en – som det syntes mig – noget fornem Mand, som *Tandberg* sagde var vor nye Foged, og som han sagde vilde hilse paa mig. Lidt efter sagde Provsten, at Byfogden ogsaa havde et andet Ærinde til mig, som bestod i, at han vilde engagere mig til Medhjælper paa sit Contoir, og at han (Provsten) havde anbefalet mig, da hans Ven og fordums Academie-Kammerat havde henvendt sig til ham om at faae Hjælp. Jeg blev noget forlegen ved dette Forslag og svarede, at Hr. Byfogden vist ej kunne være tjent med mig, som var baade udygtig og uvidende om den slags Forretninger, men at en af de forrige Byfogders Fuldmægtige, *Gade*, var ledig og vist med Glæde vilde modtage et saadant Tilbud. Hertil svarede Byfogden, med en Mine, som var mig behagelig, at han ikke vilde have nogen Anden, og at han troede, at vi nok skulde komme ud af det sammen. Følgen blev, at jeg vedtog Tilbudet, og jeg har aldrig angret det“.

Wetlesen, som på dette tidspunkt bl.a. var „Fejerinspec-

teur“ i byen, fortæller videre: „Fra Kl. 7 Morgen til 8 à 9 Aften arbejdede jeg paa Byfoged-Contoiret i 3 Aar, og fra Kl. 3 til noget over 6 om Morgenen fulgte jeg Fejerne; jeg var kuns fra Contoiret en kort Time, medens jeg var hjemme og spiste til Middag“.

Om problemerne i forbindelse med de store skatterestancer fortæller Wetlesen følgende: „Byen kan jeg næsten sige blev sat i Skræk (da den nye byfoged tiltrådte). Mange ventede at blive stævnedede, da der ej kunde skee almindelig Udpantning formedelst Skattnes Ælde. Byfogden var alvorlig, jeg tør sige sørgmodig over, at det skulde falde i hans Lod at fare løs paa Folk ved sin første Tiltrædelse af sit Embede. „Hvor skal det komme fra?“ sagde han, stående ligeoverfor mig med Hænderne i Siderne, hvilken Stilling var hans Manner, naar han var alvorlig. „Vil De paatage Dem Inddrivelse?“ sagde han til mig. „Ja“, svarede jeg, „men det vil have en lang dag“. – „De skal saamen bie, til de faar det“, yttrede han – han mente Departementet – „sig, hvor længe tror De?“ – „Nogen fast Termin tør jeg ikke sætte, men om 2 Aar haaber jeg, at der vel ikke skal være Meget tilbage“. Jeg paatog mig Inddrivelsen, gik om til Vedkommende og talte med dem om paa lempeligste Maade at faae Skatterne af dem, bad dem passe paa, naar der var Auction, og da komme med, hvad de kunde undvære, for at bortsælge samme, forsaavidt de ej kunde skaffe Contanter. Paa denne Maade vedblev jeg, indtil Alt var indkommet. Jeg solgte ikke for fire Skilling mod Nogens Vilie, ej heller blev nogen stævnet; men inden to Aar var gaaet, var den hele Skatterestance op- og afgjort til Alles Tilfredshed. Var jeg ej før blevet vel kjendt med Folket i Byen og Forstæderne, da var jeg blevet det nu“.

Wetlesen fortæller derefter flere eksempler på, hvorledes han med sin varmhjertede medvirken og med sine omfat-

tende personlige bekendtskaber blandt byens borgere redde forskellige personer ud af økonomiske vanskeligheder, og han tegner samtidig et sympatisk billede af Niels Hiort, der støtter hans forskellige redningsaktioner og skyder til af sin egen lomme, når Wetlesen f. eks. foranstalter en indsamling for at redde en købmandsenke med 11 ukonfirmerede børn fra at få købmandsgården solgt ved tvangsauktion.

Da Wetlesen tre år efter sin ansættelse som fogedmedhjælper får overdraget regnskabsførelsen ved Frederiksstad hospital som følge af hospitalsforstanderens sygdom, får han halvdagsstilling hos byfogeden, og herom bemærker han: „Uagtet at jeg nu ej var paa Contoiret om Formiddagen, men kuns om Eftermiddagen fra Kl. 1 og til 8–9 Aften, beholdt jeg alligevel min Løn hos den kjære Byfoged Hiort. Ja, de 5½ Aar, jeg havde med ham at bestille, vare de behageligste af mit Liv. Saavel Byfogden som Fruen behandlede mig baade som Broder og Ven; den Familie glemmer jeg ikke let“.

Da Niels Hiort i 1831 forlod Frederiksstad efter at være blevet udnævnt til sorenskriver i Nordre Jarlsberg, efterlod han sig et godt ry som en pålidelig og god embedsmand. Der var ingen „affairer“ i hans tid, og det var i sig selv et godt tegn. I byens officielle historie hedder det: „Med const. Byfoged Thms. S. Normann var rækken af uheldige og urepurerlige Embedsmænd paa Frederiksstad Byfoged- og Underdomstol heldigvis tilende, og med Byfoged N. B. Hiort begyndte i 1824 en Række fast udnævnte, hæderlige og dygtige Embedsmænd igjen at oparbejde Anseelsen for dette fornemmeste af Byens juridiske Embeder, ved et i alle Henseender agtværdigt og respectbydende Forhold, saavel personlig som ved embedsmæssig optræden“.²⁵

Udnævnelsen til sorenskriver i Nordre Jarlsberg forelå den 23. februar 1831, og i løbet af foråret flyttede Niels

Hiort med sin familie – der på dette tidspunkt talte 4 børn – til Holmestrand, en lille, driftig handels- og søfartsby i Vestfold. Her købte han en større gård i sydkanten af byen – den senere såkaldte Wejdemannsgård.²⁶ Gården, som havde karakter af et to etages patricierhus, var oprindeligt opført af oberstløjtnant *Caspar Friederich Hagemann* (1712–1775). Ifølge traditionen skal han have taget egetømmer og marmorblokke fra Marmorøen, som egentlig skulle have været sendt til Danmark til bygning af kongelige slotte, og brugt dem til opførelsen af sit eget hus. Det var en smuk og anselig bygning, hvis haver strakte sig ned til fjorden, og den blev i de kommende år et midtpunkt i den lille bys selskabelighed.

Sorenskriverembedet var højt anset, og sorenskriveren hørte til den toneangivende kreds i de små norske bysamfund.²⁷ Det var derfor næsten en selvfølge, at han førte et stort og gæstfrit hus. Der blev som følge heraf stillet store krav til hans hustrus arbejdsevne og arbejdslyst, for husholdningen omfattede ikke blot familien selv, men også en fuldmægtig, kontorbetjente, en guvernante og en huslærer, en husjomfru og en stab af tjenestefolk – i alt mere end en snes personer – hvortil kom gæster, som ved højtiderne slog sig ned i kortere eller længere tid. Alt tyder dog på, at Henriette Hiort har kunnet honorere disse krav; hun skal have styret det store hus og den voksende børneflokk med fast hånd.

Embedet som sorenskriver var også krævende. Ikke mindst stillede de hyppige tingrejser store krav til arbejdsevne og fysik. Der skulle holdes ting 2–3 gange om året på hvert tingsted rundt om i herredet, og hver tingrejse tog gerne 2–3 uger. Sorenskriveren med fuldmægtig og kontorist samt 3–4 prokuratorer rejste da rundt i distriktet med tingkufferten med pantebøgerne som en pagtens ark i deres midte. Rejserne foregik i båd, vogn eller kane alt efter sted og føre.

Tinget blev betragtet som en festdag af egnens bønder, som strømmede til, hvad enten de havde ærinde eller ej. Det indlededes højtideligt med, at sorenskriveren erklærede tinget lovligt sat, hvorefter fogeden lyste tingfred. Når sorenskriveren derefter havde oplæst de siden sidste ting udgæede bud og forordninger, holdt han rettergang med fremlæggelse af indlæg, protokolførelse, afhøring af vidner, afhjemling af skøn etc., og samtidig tog fogeden og hans fuldmægtig mod skatter og afgifter, medens sorenskriverens fuldmægtig tog sig af skiftesamlinger eller behandlede pantebreve. Det var et hårdt og koncentreret arbejde midt i den almindelige tummel og halløj, og når dagens arbejde var gjort, samledes øvrigheden, prokuratorerne, lagretten og bygdens bedste bønder gerne i tingværtens stue til fest med bugnende borde og efterfølgende punchebowle og kortspil. Det var en af de lejligheder, hvor den menige mand mødte øvrigheden i festligt lag, og sorenskriveren var festens midtpunkt. Der skulle således ikke alene et godt hoved til at bestride dette embede, men også krop.

Der er næppe nogen tvivl om, at Niels Hiort sled sig op i embedet, og i sine sidste år var han en syg mand. Han døde den 2. marts 1846 efter nogle ugers sygeleje. Den følgende dag bragte „Holmestrandposten“ en nekrolog, hvori det bl. a. hed: „Han var en sjelden arbejdsom Embedsmand, hvorfor han ei alene var istand til at holde sit eget Embede i Orden, men ogsaa til at ordne Andres. Dette var navnlig Tilfældet med Frederiksstads Byfogedembede og Bamble Sorenskriveri, hvilket sidste han som Constitueret endog bestyrede samtidig med Byfogedembedet. Han var Sorenskriver i 15 Aar“.

I sit følgende nummer bragte „Holmestrandposten“ yderligere et (anonymt) digt på 13 vers, „Ved Sorenskriver Niels Bierregaard Hiorts Grav“, hvoraf et enkelt lyder således:

*„Hen i bramfri Virken svandt
Dine Styrkens Dage,
Mangen trofast Ven du vandt,
staaer med Savn tilbage,
Blid i Omgang, ædel, fro –
gled dit Liv som Bækkens jo!“*

Niels Hiort var ved sin død 61 år gammel. Henriette Hiort, som da var 58 år, flyttede nu tilbage til København, og året efter solgte hun sorenskrivergården til korpsslæge *David Wejdemann*.

I ægteskabet var der 9 børn, 3 piger og 6 drenge. Med Henriette Esbensen var der kommet købmandsblod ind i den gamle embedsslægt, som hidtil kun havde talt præster, officerer og jurister. Tre af hendes sønner valgte at gå handelsvejen og en af dem blev koffardikaptajn; kun to fulgte embedstraditionen og blev officerer.

Den ældste af sønnerne var HANS JACOB HIORT (stamtavlen nr. 54), som var født i Kragerø den 27. juli 1819. Da faderen døde var han 27 år gammel og havde norsk borgerkab som grosserer. Han rejste med moderen til København i 1846, og den 8. marts 1847 løste han grossererborgerkab dér. Samme år købte han skonnertbriggen „Sirius“ af grosserer *E. P. Brammer*, som var gift med en niece til hans moder. Med skibet overtog han dets hidtidige kaptajn, *Jørgen Kofod*. Året efter købte han endnu et skib af Brammer, nemlig skonnerten „Anna“, og overtog med dette endnu en erfaren kaptajn, *Niels L. Harrild*. Med disse skibe besejlede han bl.a. Finmarken, hvor han handlede med familien Esbensen. Det var især tørfisk og saltfisk, han fragtede derfra til de katolske Middelhavslande og Latinamerika. Briggen „Sirius“ første rejse gik således helt til Brasilien. Senere gjorde han især gode forretninger med „guano“, d.v.s.

gødning fremstillet af fiskeaffald, som var meget anvendt, indtil det i vort århundrede blev konkurreret ud af de forskellige former for kunstgødning.²⁸

Også den næstældste søn, ANDREAS ESBENSEN HIORT (stamtavlen nr. 57), som var født i Frederiksstad den 2. december 1824, havde været i handelslære hos familien Esbensen i Norge, og han fortsatte sin uddannelse i København, først hos grosserer Brammer og derefter hos sin ældre broder. Den 16. oktober 1856 løste han grossererborgerkab i København. Året før var de to brødre gået i kompagni, idet de stiftede Handelshuset Brødrene Hiort. Det havde først „contoir“ i Norgesgade 173 (som nu er Bredgade 32), men da Hans Jacob Hiort i 1856 flyttede til ejendommen Sankt Annæ Plads 15 på hjørnet af Amaliegade (nu den svenske ambassade), flyttedes også handelshusets kontor dertil.²⁹

Året efter indtrådte imidlertid en finanskrise, som bragte flere danske handelshuse til at vakle. Den 12. december 1857 måtte brødrene Hiort, som kun havde en ringe kapital at stå imod med, standse deres betalinger og indgive konkursbegæring. De opnåede imidlertid en ordning med deres kreditorer, således at de påny kunne genoptage forretningerne, og i løbet af få år havde de betalt hver øre, de skyldte væk – også den gæld, som de efter den indgåede akkord ikke var pligtige til at betale!

Samtidig med, at brødrene oprettede deres egen forretning, knyttede de deres yngre broder, POVL FREDERIK (FRITZ) HIORT (stamtavlen nr. 58), til denne, idet de betroede ham at føre deres nyerhvervede skib, skonnerten „Fraternitas“. Fritz Hiort, som var født i Frederiksstad den 5. november 1826, havde i en årrække sejlet på familien Esbensen's skibe og havde bl.a. været styrmand på den tremastede bark „Najaden“, som førtes af kaptajn *H. P. Esben-*

10. *Niels Bierregaard Hiort*
Sorenskriver i Nordre Jarlsberg
1784–1846
og *Andrea Henriette Hiort, f. Esbensen*
1798–1878

11. *Andrea Henriette Hiort*
ca. 20 år gammel
Miniature malet af en ukendt kunstner

12. *Andrea Henriette Hiort*
74 år gammel
Maleri af professor H. Olrik 1872

13. *Thora Hiort
f. Christensen*
1832–1865

14. *Hans Jacob Hiort
Grosserer*
1819–1899

15. *Karine Hiort*
gift Brock
1821–1905

16. *Peter Frederik Brock*
Sognepræst til Grue
1814–1894

17. *Andreas Esbensen Hiort
Grosserer
1824–1905*

18. *Bolette Hior*
ugift
1823–1895

19. *Elisabeth (Betzy) Hiort*
f. Hindenburg
1839–1899

20. *Niels Henrik Hiort*
Oberstløjtnant
1828–1897

21. *Cæsar Hiort*
Grosserer
1830–1896
og *Edith Hiort, f. Hill*
1842–1869

22. *Henriette Hiort*
ungift
1832–1916

23. *Ewald Bierregaard Hiort*
Oberstløjtnant
1838–1903

24. *Sophie Hiort*
f. Gammeltoft
1847–1923

25. *Poul Frederik (Fritz) Hiort*
Skibskaptajn
1826–1868

sen. Fritz Hiort sejlede „Fraternitas“, indtil skibet blev solgt i 1859, hvorefter han overtog føringen af briggen „Sirius“. Dette skib sejlede han i to år og overtog derefter handelshusets nybyggede skonnert „Vidar“. Dette smukke og velbyggede skib førte han, indtil ulykken ramte det i 1868. På en rejse fra København til Bodø forliste det totalt i storm ud for Norges kyst, og såvel kaptajn som besætningen på 8 mand omkom. Fritz Hiort, som var ugift, fandt her en sømands død, kun 42 år gammel.

Brødrene Hiort var ikke noget stort handelshus – det havde sjældent mere end to skibe i søen – men ved flid og sparsommelighed lykkedes det de to brødre at tjene en efter datidens forhold betydelig formue.³⁰ Dertil kom, at de to brødre nød stor anseelse i de københavnske handelskredse på grund af deres hæderlighed og ordholdenhed i forretningsager. Hvor stor denne anseelse var, fremgik klarest, da Andreas Hiort i 1877 blev opfordret til sammen med grosserer *I. H. Mannheimer* at gennemgå Privatbankens regnskaber og som uvildig afgive en erklæring om bankens økonomiske stilling. Det betød, at han skulle tage stilling til de dispositioner, som datidens største finansgeni, *C. F. Tietgen*, havde ansvaret for!

Privatbankens vanskeligheder vakte dengang den allerstørste opsigt og bestyrtelse. Som bankens direktør havde *C. F. Tietgen* i årene forud for krisen været stifter af en række store selskaber, som ikke alene havde kastet glans over banken, men som også under 1860'ernes gunstige konjunkturer havde tilført den meget store indtægter. I 1773 havde en international finanskriser imidlertid rystet Europas børser, og selv om Danmark ikke direkte berørtes heraf, begyndte krisens eftervirkninger i 1875 at gøre sig stærkt gældende også herhjemme. I de følgende år kom Privatbanken i vanskeligheder bl.a. som følge af et stort engagement i det største af *Tietgen's* mange selskaber, det store nordiske og

østasiatiske telegrafskab, og i regnskabsåret 1876 havde banken tabt næsten hele sin aktiekapital.

Den før så sikre tro på Tietgen blev under disse omstændigheder afløst af mistillid, og en stærk opposition kritiserede især bankens engagementer i de af Tietgen stiftede selskaber. Under indtrykket heraf vedtog bankrådet at lade regnskabet for året 1876 underkaste en kritisk revision forud for generalforsamlingen, og som allerede nævnt opfordrede bankrådet Andreas Hiort og I. H. Mannheimer til at påtage sig denne lidet fristende opgave.

„Valget kunne ikke have været bedre“, skriver *Schovelin* i sin bog om Privatbankens historie,³¹ „der gaves ikke i hine Aar paa Kjøbenhavns Børs to Mænd, som kunde sættes over disse tvende i Ry for rodfæstet Hæderlighed, redelig Upartiskhed og upaavirkelig Selvstændighed. En bedre Borgen for, at Alt ej alene blev prøvet grant og nøje, men eftervejet og vurderet paa Samvittigfuldhedens fineste Guldvægt, havde umuligt kunnet faas“.

Den af de to revisorer afgivne beretning blev oplæst på generalforsamlingen den 11. april 1877 og virkede til en vis grad beroligende. Ikke desto mindre var oppositionens angreb på Tietgen temmelig hvasse, og især bankens overtagelse af en stor post telegrafaktier blev stærkt kritiseret.

Allerede den følgende sommer bragte banken nye genvordigheder og uheld, og regnskabet for dette år viste en yderligere forringelse af bankens stilling. Ved generalforsamlingen i foråret 1878 anså bankrådet det derfor for nødvendigt „på grund af forholdene og stemningen“ ikke blot påny at lade regnskabet gennemgå af de to kritiske revisorer, men også at lade deres beretning trykke og udsende med årsberetningen og balancen. Generalforsamlingen var dette år meget bevæget – det gjaldt jo i realiteten bankens eksistens – og når stormen blev redet af, skyldtes det især, at Mannhei-

mer på begges vegne „paa saa vederhæftig Vis (gik) i moralsk Borgen for Bankens Sundhed og Levedygtighed, at dette endelig gjorde Udslaget“.

I de følgende år kom Privatbanken ind i en ny opgangsperiode, ligesom de Tietgen'ske selskaber blomstrede, men Tietgen glemte aldrig, at Andreas Hiort og Mannheimer var gået i brechen for banken, da det kneb. Han opfordrede dem flere gange til at indtræde i bankens råd, og Mannheimer fulgte denne opfordring i 1885. Andreas Hiort ønskede imidlertid at bevare sin fulde uafhængighed, og på Tietgen's opfordring indtrådte da i stedet hans broder, Hans Jacob Hiort, i bankrådet i 1887 og var medlem af dette til sin død. Derimod tog Andreas Hiort mod valg til Grosserer-Societetets komité i 1879 og var medlem af denne til 1898.³²

Hans Jacob Hiort giftede sig i 1854 med *Thora Jensine Christensen*, født den 28. marts 1832, som var datter af overlæge, etatsråd *Mads Christensen*³³ og *Anna Lovise Joachima Juul*. Ægteskabet var barnløst, og det blev ikke langvarigt. Allerede i 1865 – den 16. februar – døde Thora Hiort af en blodprop, knapt 33 år gammel. Andreas Hiort, som var ugift, flyttede nu sammen med broderen, for at denne ikke skulle føle sig for ensom. Han havde indtil da boet sammen med sin moder, sine to søstre og broderen Fritz, først i Nørregade 32 og siden 1861 i det smukke patricierhus, Fiolstræde 10. Han flyttede nu til Sankt Annæ Plads og boede dér sammen med broderen, så længe denne levede. Da deres moder, Henriette Hiort, døde den 18. januar 1878, lige ved 80 år gammel, åbnede brødrene deres hus for deres to ugifte søstre, ANDREA BOLETTE FREDERIKKE HIORT (stamtavlen nr. 56) og CECILIE HENRIETTE ANTOINETTE HIORT (stamtavlen nr. 61). Bolette Hiort var født i Kragerø den 4. juli 1823 og Henriette Hiort i Holmestrand den 22. maj 1832.

En tredje søster var KARINE JOHANNE CECILIE HIORT

(stamtavlen nr. 55), som var gift med sognepræsten i Grue i Norge, *Peter Frederik Brock*. Hun var født den 17. december 1821 i Kragerø og blev gift den 31. juli 1853 i Søllerød. Peter Frederik Brock var søn af hr. Hans Jacob Hiort's personelle kapellan og efterfølger som sognepræst til Askim, hr. *Henrik Andreas Brock*³⁴ og *Georgine Smith*. Han var født i Nordre Opdal den 15. februar 1814, blev cand. theol. i 1837 og året efter personel kapellan hos sognepræsten i Nordrehov, hr. *Abraham Vilhelm Støren*.³⁵ Efter Støren's død i 1841 blev han konstitueret som sognepræst, men blev i 1843 atter kapellan hos den nye sognepræst, hr. *Christian Eckhoff* og derefter i 1848 hos dennes efterfølger, *Johan Nordabl Brun*. Først i 1870 blev han udnævnt til sognepræst til Grue og døde i embedet den 2. december 1894. Han var første gang gift med Karine Hiort's kusine, *Bolette Christine Antzée*, som var hr. Hans Jacob Hiort's datterdatter (se side 68). I dette ægteskab var der 3 børn,³⁶ medens ægteskabet med Karine Hiort var barnløst.

En fjerde broder var CÆSAR LUDVIG HIORT (stamtavlen nr. 60), som var født den 27. marts 1830 i Frederiksstad. Også han lærte handel i Norge, men nedsatte sig som grosserer i Hull i England, hvor han bl.a. var agent for sine brødre i København. Han var to gange gift. Første gang i 1868 med *Edith Augusta Hill*, som var født 1842 i England. Ægteskabet blev dog tragisk kort. Den 30. juli 1869 fødte Edith Hiort datteren EDITH BERTHE HILL HIORT (stamtavlen nr. 68), som levede, medens hun selv døde to dage efter, kun 27 år gammel. Anden gang giftede Cæsar Hiort sig den 2. juli 1874 med en fransk dame, *Alice Dammien d'Eté*. Hun var født den 19. februar 1851. Også i dette ægteskab fødtes en datter. Det skete i Versailles den 2. august 1875, og barnet døbttes her ODETTE CAMILLE HIORT (stamtavlen nr. 69).

Cæsar Hiort døde i Hull den 20. marts 1896, og kun tre uger efter, den 10. april, døde hans hustru Alice. Hans Jacob og Andreas Hiort tog sig nu af de to forældreløse piger. Edith boede hos dem på Sct. Annæ Plads, hvor hun gav sprogundervisning, medens Odette, der ligesom sin moder tilhørte den katolske kirke, sluttede sig til en nonneorden, efter at hun i et år havde boet hos onklerne for at overveje dette skridt. Hun endte sit liv i et kloster i Philadelphia, hvor hun døde ca. 1930. Edith Hiort døde i Helsingør den 18. december 1949.

Der går i familien mange historier om „onklerne på Sankt Annæ Plads“, som Hans Jacob og Andreas Hiort kaldtes i familien. De var hædersmænd af den gamle skole med strenge principper. Personligt levede de fordringsløst og næsten spartansk, men de var gavmilde og hjælpsomme overfor deres søskende og såvel nære som fjerne slægtninge. Ikke mindst overfor deres moder var de hensynsfulde og kærlige. Der gik sjældent en dag, uden at en af dem besøgte hende i Fiolstræde – eller senere i Toldbodgade 21, hvortil hun flyttede i 1871 – og da hun var blevet gammel og dårlig til bens, holdt de en elegant vogn med tospand og kusk, for at hun daglig kunne køre en tur i byen; selv kørte de sjældent i den.

I 1874 købte brødrene „Raakildegaard“ syd for Aalborg – ikke så meget som en pengeanbringelse som for at deres fætter, *Andreas Esbensen*,³⁷ som havde lært landbrug, kunne få en gård i forpagtning. De ofrede gennem årene mange penge på forbedring af denne gård uden at få dem igen, da den blev solgt i 1903 til omtrent samme pris, som de havde givet.³⁸ I det hele taget blev der tæret stærkt på deres formue i de senere år af deres liv, og dertil kom, at forretningen efterhånden gik ned ad bakke. Vilkårene for handelen var blevet hårde i århundredets slutning, hvor store, kapital-

stærke koncerner konkurrerede mange af de små handels-huse ud. Brødrene hørte efterhånden til l'ancien régime, de var konservative i deres handelsmetoder og holdt fast ved de gode, gamle sejlskibe længe efter, at dampskibene havde sejlet dem agterud. I 1896 solgte de deres sidste skonnert, „Voldtofte“.

Hans Jacob Hiort døde den 30. november 1899, 80 år gammel, og Andreas Hiort flyttede derefter til Kronprinsessegade 40, hvor han i sine sidste år boede sammen med søstrene Karine og Henriette og niecen Edith. Han døde efter længere tids svagelighed den 5. marts 1905, ligeledes 80 år gammel. Karine Brock var da død et par måneder før, den 11. januar 1905. Af de to ugifte søstre var Bolette Hiort afgået ved døden den 28. november 1895, medens Henriette Hiort døde den 25. marts 1916.

Foruden de i dette afsnit nævnte syv børn havde Niels og Henriette Hiort yderligere to sønner, NIELS HENRIK HIORT (stamtavlen nr. 59) og EVALD BIERREGAARD HIORT (stamtavlen nr. 62), som begge blev officerer. Om deres levnedsløb skal der berettes i de følgende afsnit.

Oberstløjtnant Niels Henrik Hiort og hans børn

NIELS HENRIK HIORT (stamtavlen nr. 59)³⁹ var født i Frederiksstad den 3. juni 1828, og han var således knap 18 år gammel, da hans fader døde i marts 1846. Han var den eneste af børnene, som blev i Norge, da moderen samme år flyttede til København, idet han ville være officer og var blevet antaget som kadetaspirant. Året efter blev han landkadet i

den norske hær, men i foråret 1848 rejste også han til Danmark – for som frivillig menig at melde sig til den danske hær.

Oprøret i hertugdømmerne og truslen fra de tyske forbundsstater havde gjort et stærkt indtryk i Norge. Norge og Danmark var med tvang blevet skilt i 1814, men båndene mellem de to lande var dog stadig stærke, og i alle kredse af den norske befolkning var der en levende medfølelse med Danmark, som nu påny var truet af krig og sønderlemmelse. Denne følelse gav sig blandt andet udtryk i, at mange unge norske mænd meldte sig til den danske hær. Den norske statholders søn, *Leopold Løvenskjold*, var en af de første, der meldte sig. Han deltog i slaget ved Slesvig den 23. april 1848, og umiddelbart efter rejste han til Norge for at samle frivillige, med hvilke han påny meldte sig. Blandt disse frivillige var Niels Henrik Hiort.

Den 21. maj 1848 blev han indrulleret i den som følge af krigen oprettede 2. reservebataljon, og få dage efter marcherede han med bataljonen fra København med Korsør som mål. Herfra blev bataljonen sejlet til Als, hvortil den ankom den 30. maj. Allerede seks dage efter fik Niels Henrik Hiort sin ilddåb ved Dybbøl.

Den 2. juni havde den preussiske general *Wrangel*, som førte kommandoen over såvel de tyske forbundstropper som oprørernes hær, ladet sine tropper gå tilbage til Flensborg og omegn for at skaffe dem et tiltrængt hvil. Hans plan var derefter at gå frem og kaste de danske tropper, som stod i Sundeved, tilbage til Als og erobre det danske brohoved overfor Sønderborg. Samme dag havde general *Schleppengrell* fået kommandoen over de danske tropper i Sundeved og på Als. Den 5. juni satte general *Wrangel* angrebet an med 3 brigader på i alt ca. 12.000 mand. Opmarchen tog det meste af formiddagen, og først henad kl. 12 opdagede

vore forposter ved Nybøl fjendens fremrykning. 10. bataljon, ved hvilken Leopold Løvenskjold tjente som løjtnant, gik frem til angreb for at hjælpe forpostkompagnerne tilbage, men måtte vige for overmagten. Herunder blev Løvenskjold dødeligt såret af et skud i underlivet og taget til fange.⁴⁰

Tidligt samme morgen havde 2. reservebataljon afløst 4. linjebataljon som forpost i terrænet omkring V. Sottrup nord for Nybøl. Kl. 2.30 sendtes Niels Henrik Hiort med sit kompagni frem på rekognoscering mod de foran forpostlinjen liggende landsbyer, men intet sted stødte man på fjenden. I løbet af formiddagen kom kompagniet tilbage til bataljonen, og straks efter middag hørte man en voldsom skydning sydpå – det var 10. bataljons kamp ved Stenderup – og en halv time efter fik bataljonen ordre til at gå tilbage mod Dybbøl kirke. I det samme blev bataljonen angrebet af en overlegen fjendtlig styrke og måtte således gå tilbage under kamp. For at hjælpe resterne af 10. bataljon tilbage udførte bataljonen sammen med 4. bataljon et flankangreb på fjenden ved Stenderup og gik derefter tilbage til Dybbøl kirke som befalet. Her havde general Schleppegrell samlet størstedelen af sit armékorps – også sit artilleri – og herfra foretog han de dristige fremstød, som førte til, at Wrangel kl. 15.30 måtte beslutte sig til at afbryde kampen og gå tilbage. Under eftermiddagens kampe stod 2. reservebataljon i reserve (sammen med 10. bataljon) ved Dybbøl kirke, ofte under stærk beskydning af det fjendtlige artilleri. Først kl. 19 fik bataljonen lov til at bivuakere på en mark bag kirken, men allerede kl. 22 blev den sat ind i en forfølgelse af fjenden, hvorunder den i mørket kom i kamp med fjendens poster. Kl. 2 om morgenen fik bataljonen ordre til at trække sig tilbage til Dybbøl kirke, hvortil den udmattet ankom kl. 6. „Her stod vore Bagagevogne, som til al Lykke skaffede os

Mad og Drikke“, skrev Niels Henrik Hiort i et brev til sin moder den 8. juni.⁴¹ „Vor Appetit var umaadelig, da vi intet havde nydt siden Kl:2 den foregaaende Morgen.“ Efter at have spist marcherede bataljonen til Sønderborg og derfra til sit kvarter på Majbøllegård, hvortil den ankom kl. 11. „Du kan troe vi nu høiligen trængte til Hvile efter 31 Timers uafadeligen at have været paa Benene“, skrev han til moderen. „Ja, jeg maa tilstaae, at jeg efter denne Strabads sov i 14 Timer, og da først vare mine trætte Lemmer udhvilede.“

Kampen ved Dybbøl den 5. juni var en dansk sejr, og det var den sidste større batalje, inden våbenstilstanden blev sluttet den 2. juli samme år. Så længe denne varede, blev 2. reservebataljon liggende på Als. I løbet af efteråret udnævntes Niels Henrik Hiort først til korporal og derefter til sergent, efter at han havde gennemgået en kommandoskole i København. Den 16. marts 1849 blev han udnævnt til sekondløjtnant i infanteriets reserve og ansattes nu ved 1. lette bataljon.

Da våbenstilstanden var udløbet, uden at fred var sluttet, og operationerne igen begyndte den 3. april 1849, stod 1. lette bataljon på Als, hvor den indgik i det såkaldte „flankekorps“ under kommando af oberst (senere general) *de Meza*. Oprørerne havde nu fået hjælp af stærke tyske forbundstroppe under kommando af den preussiske general *Prittwitz*, og i den indledende fase af dette års felttog gik det ikke vore tropper godt. På Als var de Meza spærret inde af tyske tropper under general *Wynneck*, fæstningen Fredericia blev indesluttet af oprørshæren under general *Bonin*, og fjendens hovedstyrke under general *Prittwitz*’ egen kommando forfulgte *Rye*’s brigade op gennem Jylland, hvor den nåede Aarhus den 24. juni. Men derved havde fjenden spredt sine styrker, og da vi havde herredømmet til søs, var det en nærliggende tanke at udnytte denne chance ved at koncentrere

de danske tropper på ét sted og tilføjede den da underlegne fjende et føleligt nederlag.

Vor overgeneral, *v. Bülow*, besluttede da, at dette skulle forsøges ved et natligt udfald fra Fredericia den 6. juli.

I al stilhed blev hovedparten af Rye's korps indskibet i Helgenæs og sejlet til Fyn, ligesom også hovedparten af de Meza's korps blev overført hertil. I løbet af aftenen den 5. juli overførtes derefter tropperne med skibe til Fredericia, og mellem kl. 21 og 22 nåede de sidste afdelinger kastellet. Udfaldet var fastsat til kl. 1.00. Styrken, der udgjorde 19–20.000 mand, var delt i en avantgarde under de Meza og tre brigader under henholdsvis Rye, Schleppegrell og *Molke*.

Ifølge de Meza's ordre skulle 1. og 2. lette bataljon være i første linje og samtidig rykke ud gennem henholdsvis Kongens port og en udfaldsport, som lå lidt vest for Kongens port. Niels Henrik Hiort stod som allerede nævnt som sekondløjtnant ved 1. lette bataljon (4. kompagni), der var under kommando af oberstløjtnant *Walther*. 2. lette bataljon, der rykkede frem på 1. lette's venstre fløj, var under kommando af oberstløjtnant *Hindenburg* – som senere skulle blive Niels Henrik Hiort's svigerfader. Det blev en hård kamp. Det var befæstede fjendtlige stillinger, der skulle angribes, og det skulle ske i mørke, hvor det er vanskeligt at lede troppernes bevægelser, hvorfor afdelingerne må gå i den retning, hvori bevægelsen én gang er sat an. 1. lette bataljon havde fra begyndelsen kun en svag styrke imod sig, men bataljonen viste mod og dristighed ved at blive stående, da avantgardens venstre fløj blev slået tilbage, og det samtidig viste sig, at Rye's brigade, som rykkede frem på højre fløj, blev standset af en stærk skanse (den såkaldte „Treldekskanse“). „Var 1. lette gået tilbage, havde utvivlsomt alt været tabt“, skriver krigshistorikeren, oberst *N. P. Jensen*,⁴² „men bataljonen blev stående“.

Under den videre fremrykning var modstanden så stærk, at oberstløjtnant Walther måtte lade alle sine reserver rykke ind i skyttekæden, så hele hans bataljon dannede én eneste tynd linje. Bataljonens venstre fløj vaklede under et modangreb, og faren for et sammenbrud var overhængende, men de Meza, som opholdt sig bag bataljonen, erkendte straks faren og sendte tre kompagnier af 1. forstærkningsjægerkorps til hjælp, og på kommandoen „Avancér!“ gik hele linjen nu frem med uimodståelig kraft og tvang fjenden tilbage. Klokken var da 3.30. Bataljonen havde imidlertid nu så mange døde og sårede, at den måtte blive stående, medens 1. forstærkningsjægerkorps overtog forfølgningen af fjenden.

„Igaar, da vi sejlede over til Frederitz, havde Bataillon 21 Officerer, nu ere vi ikke mere end 11, da 4 ere faldne og 6 saarede, hvoraf du kan vide, at det er gaaet meget blodigt til. At jeg frelste Livet og ikke er saaret, er mig næsten uforklarligt“, skrev Niels Henrik Hiort i et brev til sin moder den 6. juli klokken halv ti om aftenen, da han var kommet tilbage til Fredericia.

Ifølge bataljonens indberetning kæmpede Niels Henrik Hiort „med uforlignelig tapperhed“,⁴³ og han fik efter slaget som påskønnelse heraf tillagt 1 års ældre anciennitet som officer.

Udfaldet fra Fredericia var en stor dansk sejr – omend en dyrekøbt sejr – og det blev det sidste slag i dette års felttog. Den 15. juli sluttedes en ny våbenstilstand, og i september 1849 vendte Niels Henrik Hiort med sin bataljon tilbage til København, hvor tropperne fik en strålende modtagelse.

Allerede medens han lå på Als, havde han søgt om at få fast ansættelse i hærens linje, og medens han var i København under våbenstilstanden, udnyttede han tiden til at forberede sig til den militære højskole. Den 14. marts 1850 blev han forsat til 2. lette bataljon – hans senere svigerfaders ba-

taljon – og med denne afdeling deltog han i felttoget det tredje krigsår.

I 1850 stod den danske hær kun overfor den slesvig-holstenske oprørshær, idet det som bekendt under våbenstilstanden var lykkedes at opnå en separat fred med Preussen, som derefter trak sine tropper hjem, ligesom de preussiske officerer, der tjente i oprørshæren, blev hjemkaldt. Statholderskabet i hertugdømmerne ville imidlertid stadig ikke bøje sig og anerkende den danske konges suverænitæt, og der var derfor ikke andet at gøre end at fortsætte kampen for at tvinge dem dertil.

I maj 1850 blev hæren derfor atter stillet på krigsfod. 2. lette bataljon, ved hvis 2. kompagni Niels Henrik Hiort nu var delingsfører, afmarcherede fra København den 23. maj og ankom den 3. juni til sit kantonnement i landsbyen Barret øst for Vejle. „Ja, tænk blot engang“, skriver han i et brev til moderen fra Barret præstegård den 4. juni, „mit opholdssted er for Tiden kun 2 Miils Vej fra Horsens, saa i den stærke Hede vi have havt, have vi ikke alene marcheret hele Sjælland og Fyn igennem, men endogsaa fra Snoghøi 9 Miile mod Nord i Jylland. Den stærke Sommervarme har gjort Marchen uhyre besværlig, dog naturligvis ikke saa meget for mig som for vore Folk, der have den voldsomme Oppakning, saa mange af vore Soldater have marcheret flere Miil paa aldeles hudløse Fødder, men Gud ske Lov og Tak, nu er det ogsaa overstaet ...“. Bataljonen hørte til brigaden *Irminger*, der blev samlet her omkring Barret for at hvile ud, inden den sammen med armeens øvrige brigader den 16. juli rykkede ind i Slesvig. I alt var hæren på ca. 40.000 mand. Over for denne stod oprørshæren på henved 30.000 mand, som allerede den 13. juli var rykket ind i Slesvig fra Holsten, og som den 15. juli var nået frem til terrænet syd for Isted, hvor den gjorde holdt.

Den danske hær samledes omkring Flensborg, og efter at brigaden Irminger den 21. juli havde rekognosceret frem mod fjenden for at lokalisere ham, rykkede hele hæren frem for at tvinge oprørerne til et afgørende slag. Planen var den 24. juli at rykke frem til terrænet nord for Isted og bivuakere indtil tidlig næste morgen, således at tropperne var friske til den afgørende styrkeprøve. Kl. 3 om morgenen den 24. juli begyndte fremrykningen, men mod forventning stødte den division, der marcherede frem ad chausseen til Slesvig by på en fjendtlig besættelse mellem Stenderup å og Helligbæk. Divisionen skulle efter planen gøre holdt ved Stenderup å linjen, men da divisionsgeneralen ikke kunne lide at have en fjendtlig styrke så tæt inde på livet under bivuakeringen, besluttede han på egen hånd at kaste den tilbage. 9. og 11. bataljon stødte frem langs chausseen og kastede forposterne tilbage, men fjenden viste sig at have en stærk besættelse på bakken nord for Helligbæk kro med to kanoner i en fortrinlig stilling. Der udviklede sig her en hård kamp, men bakken blev taget og fjenden trængt tilbage. Senere foretog fjenden imidlertid et modstød, og kampen bølgede længe frem og tilbage, indtil 2. jægerkorps – understøttet af 2. lette bataljon – foretog det afgørende fremstød og stormede Helligbæk kro, hvor fjenden havde forskanset sig. „Jeg havde et meget piquant Hværv med min Afdeling at storme Helligbæk Kro, som vi jo ogsaa smukt fik“, skrev Niels Henrik Hiort den 31. juli til sin ældre broder Hans Jacob, „men vi tabte en hel Deel Folk ved den Lejlighed, da de to Kompagnier, hvormed Fienden holdt den besat, beskød os baade fra Vinduer og Døre“. Kl. 18.30 opgav fjenden at tilbageerobre kroen, og dermed endte kampen – men nogen hviledag havde det ikke været for bataljonen. Den følgende dag – den 25. juni – kl. 1.30 begyndte den almindelige fremrykning. Mod forventning var fjenden

imidlertid ikke blevet stående i sin defensive stilling mellem Arnholt sø og Langsø, men var også rykket frem til angreb, og allerede omkring kl. 4 var kampen i fuld gang flere steder – i silende regn. Vest for chausseen kom der til at stå en hård kamp, idet fjenden søgte at omgå vor højre fløj for over Bøgholt at nå frem til Helligbæk kro for derved at afskære vor tilbagetogslinje ad chausseen. Da 2. lette bataljon kl. ca. 4 var fremme ved Helligbæk kro – hvor den dagen før havde kæmpet så tappert – blev den straks sendt frem for at forstærke de tropper, der kæmpede vest for chausseen. Kampen kom her især til at stå om teglværket, som fjenden havde besat. Senere blev yderligere også 1. lette bataljon og et kompagni af 1. reservejægerkorps sendt frem til hjælp, og det lykkedes da at stoppe fjendens forsøg på at omgå den højre fløj.

Slaget ved Isted blev en dansk sejr – men her som ved Fredericia en dyrekøbt sejr. Kl. 14.30, da de danske tropper havde gennembrudt fjendens centrumsstilling ved Isted, var slaget endt; oprørshæren var slået og måtte gå tilbage mod Rendsborg.

Brigaden Irminger rykkede først frem til Lille Dannevirke, hvor den bivoukerede den 26. juli, og derefter til Husby og Skovby. „Du kan troe, at vi have havt betydelige Anstrængelser, da vi nu lige siden den 23de om Morgenen aldrig have været under Tag men bestandig i Bivouak og først igaar have faaet os bygget Hytter“, skrev Niels Henrik Hiort til sin broder den 31. juli fra bivouaken ved Husby, „ligeledes have vi lidt umaadeligt af Sult og Tørst. De to første Dage efter Slaget var jeg meget daarlig, og da jeg spurgte vor Doctor om Aarsagen sagde han, at det ene og alene skrev sig fra Hunger og Anstrængelser, nu er jeg noget bedre, men endnu ikke fuldkommen vel“.

Kampen ved Isted var krigens afgørende slag, og det var

den sidste batalje, Niels Henrik Hiort deltog i. I januar 1851 var felttoget forbi, og linjeafdelingerne sendtes til deres garnisonsbyer, medens reserve- og forstærkningsafdelingerne holdtes tilbage i Slesvig endnu nogen tid for at genoprette ro og orden.

Efter at Niels Henrik Hiort den 23. maj 1850 havde opnået dansk indfødsret, udnævntes han den 25. august samme år til sekondløjtnant i infanteriets linje med anciennitet fra 1. november 1849. Han vedblev med at gøre tjeneste ved 2. bataljon lige til 1864 på nær to år (fra 1. juli 1856 til 1. juli 1858), hvor han stod à la suite for at kunne studere i København og tage eksamen som landinspektør. Desuden gennemgik han i 1854 en kavaleriskole ved 5. dragonregiment.

Bataljonen lå garnisoneret i Eckernførde, og her blev han i februar 1860 forlovet med *Anna Elisabeth (Betzy) Hindenburg*, som var datter af hans bataljonschef, oberst (senere generalmajor) *Vilhelm August Gottlieb Hindenburg*⁴⁴ og hustru *Johanne Marie Margrethe Hindenburg f. Lorenzen*.⁴⁵ Betzy Hindenburg var født den 19. april 1839 og var således knap 21 år gammel, da forlovelsen blev indgået. Brylluppet kom først til at stå næsten fem år senere, den 9. november 1864, efter at Niels Henrik påny havde været i felten.

Den 5. maj 1861 var han blevet karakteriseret premierløjtnant og den 28. august 1862 virkelig premierløjtnant. Da krigen 1864 kom, blev han ansat ved 2. infanteriregiment som kommandør for dettes 1. kompagni og deltog således som sådan i hele forsvaret af Dybbølstillingen. Han udmærkede sig her både ved angrebet den 28. marts og ved stormen den 18. april.

Dagen før denne skæbnesvangre dag var han med sit kompagni afmarcheret fra dets kantonnement i Tandslet på Als kl. 14 for nærmere mod Sønderborg at samles med regimentets øvrige kompagnier for derfra at marchere til Dyb-

bølstillingen. I nærheden af barakkerne ved Vollerup var regimentet samlet, og her holdt regimentskommandøren, oberstløjtnant *Dreyer*, en tale til mandskabet og opfordrede enhver til at gøre sin pligt og stræbe efter at hævde regimentets ære. Kl. 21 marcherede regimentet i ro og orden frem til afløsning i stillingens første linje. Niels Henrik Hiort havde ordre til at besætte den højre fløj af løbegraven mellem skanse IV og skanse V med højre fløj støttet til 6. kompagni og venstre fløj til 7. kompagni. Kompagniet stod således til højre for hovedvejen Sønderborg–Graasten.

I løbet af natten var der kun ringe skydning, men om morgenen begyndte et voldsomt bombardement. En times tid før angrebet kom oberstløjtnant *Dreyer* og hans adjudant, premierløjtnant *Rønnov*,⁴⁶ samt kommandøren for 1. bataljon, kaptajn *Arnholz*, for at søge dækning i skyttegraven, idet en granat var slået ned på det sted, hvor regimentsstaben opholdt sig. Kaptajnen var såret, og oberstløjtnanten og premierløjtnanten var stærkt rystede af granatens virkning. Et kvarter efter ser Hiort de fjendtlige stormkolonner rykke frem mod skanse IV, og han råber til regimentskommandøren, at fjenden rykker frem. Denne lader sin spillemand blæse „lang tone“. Kompagniet har et godt skudfelt mod skanse IV, men ikke mod skanse V, og da fjenden også trænger frem her, vakler kompagniets højre fløj.

„Stillingen blev holdt“, skriver Niels Henrik Hiort senere i sin fægtningsrapport til regimentet,⁴⁷ „lige til jeg tvungen af Forholdene saa mig nødsaget til at give Ordre til at gaae tilbage. Da jeg nemlig bemærkede en heftig Skydning i Ryggen og saa, at Fjenden var trængt frem lige til Dybbøl Mølle, stod det mig klart, at enhver Kamp i Løbegraven nu var aldeles unyttig, og da jeg ikke saa nogen høire Commanderende i Nærheden, commanderede jeg paa eget An- og Tilsvaer „Retirer“ og trak mig med Resterne af 1ste og 8^{de}

26. *Vilhelm Hiort*
stud. theol.
1866–1885

27. *Elisabeth Hiort*
uigt
1872–1950

28. *Henriette Brun*
f. Hiort
1868–1957

29. *Johan Lyder Brun*
Professor, dr. theol.
1870–1950

30. *Niels Bjerregaard Hiort*
Sparekassebestyrer
1874–1950

31. *Johanne (Titte) Hiort*
f. de Neergaard
f. 1878

32. *Poul Hiort*
Stationsforstander i D.S.B.
1877–1945

33. *Astrid Hiort*
f. Ring
1884–1966

34. *Sigrid Heiberg-lürgensen*
f. Hiort
1869–1941

35. *Peter Andreas Heiberg-lürgensen*
Oberstløjtnant
1869–1950

36. *Ivar Hiort*
Direktør
1871–1942

37. *Emma Hiort*
f. Lorentzen
1882–1963

38. *Tage Hiort*
Direktør
1874–1930

39. *Olavia (Pegga) Hiort*
f. Pio
1877–1954

40. *Evald Hiort*
Bankfuldmægtig
1881–1950

41. *Else Hiort*
f. Jacobsen
1908–1961

Compagnie⁴⁸ tilbage i Retning af Skanse 7, men da jeg havde løbet et Par Hundrede Alen tilbage i den angivne Retning, blev jeg omtrent samtidig rammet af 2 Kugler i det høire Ben og blev liggende, indtil jeg blev baaret bort af et Par preussiske Soldater ...“.

„Hvad der tildrog sig efter at jeg var blevet saaret veed jeg ikke, men jeg veed, at af Compagniets samlede Styrke kun 1 Underkorporal og 16 Menige kom tilbage til Sønderborg. Jeg kan ikke slutte min Rapport uden at udtale den Formening, at Compagniet fuldt har opfyldt sin Pligt i denne Kamp og beder bemærket, at Compagniets Modstandsevne først gik tabt, da der af samtlige Officerer og Underofficerer kun vare 2 tilbage i kampdygtig Stand“. Han fremhæver derefter sine befalingsmænd – særlig kommandersergent *Sommer* – for udvist energi og tapperhed.

Efter at være blevet såret blev Niels Henrik Hiort ført som krigsfange til Johannitterhospitalet i Flensborg, og efter at have været der som patient i tre måneder til fæstningen Neisse i Slesvig. Der forblev han, indtil han efter krigsfangernes udløsning i slutningen af august måned vendte tilbage til Danmark. I sin rapport om regimentets kamp den 18. april, som oberstløjtnant Dreyer skrev som krigsfange i Minden den 16. maj, fremhævede han blandt de officerer, som havde udvist mod og konduite, også Niels Henrik Hiort. Som følge heraf indstillede krigsministeriet ham til dekorening, og den 28. oktober samme år udnævntes han til ridder af Dannebrog. Senere modtog han erindringsmedaljen for deltagelse i krigene 1848–50 og 1864.

Som allerede nævnt giftede han sig den 9. november 1864 med Betzy Hindenburg, og da han den 24. november 1865 forsattes til 4. infanteribataljon, flyttede det unge par til København, hvor bataljonen var garnisoneret. Den 21. september 1867 udnævntes han til kaptajn og ansattes den 26. i

samme måned som kompagnichef ved den nyoprettede 23. bataljon (4. kompagni), hvorfra han den 14. december 1871 overgik til 2. bataljon som chef for 3. kompagni. I denne stilling forblev han i 11 år. Den 26. marts 1883 stilledes han til rådighed for 3. regiment, hvorefter han med sit fyldte 55 år faldt for aldersgrænsen og afskediges af hærens linje i nåde og med pension.

Den 28. august samme år udnævntes han til kaptajn i fodfolkets forstærkning som kompagnichef ved 31. bataljon, indtil han den 9. juni 1890 afskedigedes med oberstløjtnants karakter.

Efter sin afsked fra hærens linje drog han nytte af sin uddannelse som landinspektør, idet han fik ansættelse i vandbygningsvæsnet. Med alderen begyndte hans sår fra krigen imidlertid at genere ham, idet de gav anledning til årebetændelse og blodpropper. Han blev i længere perioder bundet til sygelejet, og til sidst måtte han opgive denne ansættelse. De sidste år blev tunge for den gamle soldat. I februar 1894 ramtes han af et slagtilfælde, som lammede hans højre side fuldstændigt og vanskeliggjorde hans tale, og den 17. maj 1897 døde han, næsten 69 år gammel. Hans trofaste hustru, Betzy Hiort, som plejede ham med omhu i de sidste svære år, overlevede ham i to år; hun døde den 27. februar 1899.

I ægteskabet var der 7 børn, hvoraf de 2 døde som små. Den ældste søn blandt de børn, der voksede op, var VILHELM ANDREAS HIORT (stamtavlen nr. 63). Han var født den 4. november 1866 i København, blev student fra Metropolitanskolen i 1884 og begyndte at studere teologi, men kun 18 år gammel døde han den 28. maj 1885 af tuberkulose.

Den ældste datter, HENRIETTE AUGUSTA HIORT (stamtavlen nr. 64), blev født den 17. oktober 1868, ligeledes i Kø-

benhavn. Hun blev den 4. januar 1895 gift med den norske professor, dr. theol. *Johan Lyder Brun*.⁴⁹ Han var født i Christiania den 18. februar 1870, tog den teoretiske teologiske eksamen i 1892 og den praktiske prøve i 1894 (begge prøver med karakteren *preceteris*). Sidstnævnte år blev han universitetsstipendiat og udnævntes den 28. september 1897 – kun 27 år gammel – til professor i teologi ved Christiania universitetet. For at kunne udføre fuldstændig gudstjeneste lod han sig ordinere som præst i Trondhjem domkirke den 6. januar 1924. I 1917 blev han æresdoktor ved Københavns universitet, i 1932 ved Upsalas og i 1937 ved St. Andrews universitet. Han døde den 1. januar 1950, næsten 80 år gammel. Henriette Brun døde i august 1957, lige ved 89 år gammel. Deres ægteskab var barnløst.

Den næstældste datter var ELISABETH HIORT (stamtavlen nr. 65), som blev født den 24. juni 1872. Hun forblev ugift og var i en årrække ansat i Danmarks Nationalbank. Hun døde den 13. marts 1950.

NIELS BJERREGAARD HIORT (stamtavlen nr. 66), som var den mellemste søn, fødtes den 5. juni 1874. Han blev student i 1893 fra kursus og begyndte at studere arkæologi, men da faderen året efter rantes af et slagtilfælde, hvilket vanskeliggjorde hjemmets økonomi, måtte han til sin sorg opgive studierne. Han blev i 1895 ansat i Sparekassen for København og Omegn, hvor han i 1915 avancerede til afdelingsbestyrer i Hellerup. I denne stilling forblev han, indtil han gik af med pension i 1944. Han døde den 30. august 1950. Den 26. maj 1905 havde han giftet sig med *Johanne Henriette Elisabeth Kold de Neergaard*, som er født den 14. juni 1878, og som stadig lever. Hun er datter af praktiserende læge i Grenaa, *Arthur Hjalmar de Neergaard*,⁵⁰ og *Julie Ulrikka Marie Kold*. I ægteskabet var der 2 døtre (se stamtavlen nr. 74 og 75).

Den yngste søn var POVL HIORT (stamtavlen nr. 67), som fødtes den 27. marts 1877. Han tog preliminæreksamen og aftjente derefter sin værnepligt, blev løjtnant af reserven og trådte så ind i statsbanerne. Den 1. maj 1895 blev han trafikelev på Jyderup station og avancerede derefter støt op gennem graderne. Han blev trafikassistent den 1. juli 1897, overassistent den 1. april 1908, trafikkontrollør den 1. april 1926 og stationsforstander på Hellerup station den 1. april 1933. Den 8. august 1940 blev han udnævnt til ridder af Dannebrog, og han fik afsked med pension den 31. marts 1944. Den 14. juni 1913 havde han giftet sig med *Astrid Ring*, som var født den 2. marts 1884, og som var datter af hovedbogholder i statsbanerne, *Carl Viggo Ring* og *Agnes Mathiesen*. Povel Hiort døde den 19. maj 1945 og Astrid Hiort den 4. februar 1966. Deres ægteskab var barnløst.

Hverken Niels Hiort eller Povel Hiort havde således sønner, der kunne føre slægtsnavnet videre.

Oberstløjtnant Evald Bierregaard Hiort og hans børn

EVALD BIERREGAARD HIORT (stamtavlen nr. 62),⁵¹ var sorenskriver Niels Bierregaard Hiort's yngste søn. Han var født i Holmestrand den 16. september 1838 og var således 7 år gammel, da hans fader døde i marts 1846. Han rejste da med sin moder til København og fortsatte sin skolegang dér. Den 1. april 1855 blev han konfirmeret i Holmens kirke, og den 1. november 1857 blev han – 19 år gammel – elev på landmilitærakademiet i Bredgade (nu Østre Landsrets bygning). På samme dato 2 år senere udnævntes han til sekondløjtnant

og ansattes ved 17. linje infanteri-bataljon. Den 1. november 1860 forflyttedes han til 2. bataljon, og den 24. juni 1863 ansattes han efter ansøgning ved den Kongelige Livgarde til Fods, som garden dengang kaldtes.

Blandt hærens unge officerer var en bestalling ved livgarden særlig eftertragtet, men stillingen her såvel som i hestgarden var temmelig krævende i pekuniær henseende, bl. a. fordi hoftjenesten dels medførte betydelige udgifter både til den militære og den civile garderobe, dels medførte en omfattende selskabelighed. Vi kan derfor tage det som et udtryk for, at hans moder sad i gode kår i sin enkestand, at Evald søgte denne bestalling. I øvrigt ved vi, at hans velhavende brødre, grossererne Hans Jacob og Andreas Hiort, senere ydede ham økonomisk støtte.

Evald Hiort indtrådte i livgarden som yngste løjtnant den 24. juni 1863. Den næste officer, som indtrådte, var Christian IX, der tiltrådte som chef den 16. november, samme dag som Frederik VII døde på Lyksborg slot. Livgarden var nemlig dengang kongens personlige afdeling, som han var chef for, og som krigsministeriet ikke kunne disponere over på samme måde som over hærens øvrige afdelinger. Den daglige kommando over garden blev derfor ført af en kommandør, som hverken formelt eller reelt var chef.

Den 30. november førtes kong Frederik's lig til København under eskorte af livgardens 1. kompagni, og den 2. december foregik ligfærden under pomp og pragt til Christiansborg. Livgarden stillede også her et æreskompagni, ved hvilket Evald Hiort var delingsfører.

Frederik VII's død og Christian IX's tronbestigelse var som bekendt de begivenheder, som satte den ulykkelige udvikling i skred, der førte til krigsudbruddet et par måneder senere. Da krigen var en realitet i februar 1864, og den danske hær havde indtaget den dårligt forberedte stilling

ved Dannevirke, havde også livgarden indkaldt sine reserver, og den 3. februar stillede kongen sin garde til krigsministeriets rådighed. Styrken var på 800 mand, og afdelingen var under kommando af sin næstkommanderende, major *Cornelius Krieger*, idet gardens kommandør, oberst *G. H. Lassen*, var blevet udnævnt til brigadeforsynder.⁵²

Livgarden var nu klar til at blive sendt til fronten, men den 6. februar rømmede hæren Dannevirke. Meddelelsen om dette frivillige tilbagetog i nattens mulm og mørke ramte hovedstadens indbyggere som et chok. Skuffelse og modløshed greb alle, og begivenheden gav anledning til stor uro i byen. Store hobe samledes på byens torve og råbte op om forrædderi og udstødte trusler mod kongen og regeringen. Livgarden blev derfor beordret til at forblive i byen. Omsider faldt sindene dog til ro, og den 13. februar tog kongen afsked med sin garde på Rosenborg eksercerplads.

Det havde oprindelig været meningen at efterlade 100 holstenere, der tjente i afdelingen, som vagtkompagni i København, og da ingen af løjtnanterne ville melde sig frivilligt som vagtkommandør, blev der trukket lod mellem dem. Loddet faldt på Evald Hiort. Det var et hårdt slag for ham at skulle passe den kedelige vagttjeneste i København, medens kammeraterne kæmpede for konge og fædreland – men lykkeligvis blev beslutningen ændret. Holsterne blev hjemsendt, og i stedet overtog borgervæbningen vagterne ved de kongelige slotte.

Det trak imidlertid stadig ud med at få garden afsendt til krigsskuepladsen, og først den 17. marts kom ordren. Den 19. om aftenen ankom garden til Als, hvor den direkte blev underlagt 2. division, hvis chef var generalmajor *du Plat*.

Garden blev imidlertid ikke sat ind i forsvaret af skan-

serne på Dybbøl, I overensstemmelse med Napoleons taktik blev en garde dengang altid anvendt som en hovedreserve, som tilbageholdtes til det afgørende øjeblik, men da blev den også sat ind med største krav til dens offensive kraft. Følgelig blev livgarden indkvarteret i to gårde i Sønderborg – med 400 mand i hver – altid klar til hurtig udrykning.

Hærens andre afdelinger – deriblandt 2. linje infanteriregiment, ved hvilket Evald Hiort's broder, Niels Henrik, var kompagnikommandør – stod på dette tidspunkt i Dybbølstillingen med fremskudte poster i det nærmeste forterræn. Livgarden deltog i bevogtningen af Als' kyst og anvendtes derudover til gravearbejde i Sundeved – ikke just noget opmuntrende arbejde for en eliteafdeling!

Den 18. april kl. 10 kom stormen på de danske skanser. Livgarden formerede straks sine kompagnier klar til afmarch – men måtte også nu vente på at blive sat ind i kampen. Efter halvanden times forbitret kamp i skanserne stod det klart, at striden var for ulige, og de danske afdelinger begyndte at trække sig tilbage mod Sønderborg.

På dette tidspunkt fik livgarden ordre til at rykke over til Sundeved for ved et angreb mod Aabenraa-vejen at hjælpe tropperne fra Dybbølstillingens højre fløj tilbage. Fjenden havde nu lagt sin artilleriild mod broerne over Alssund for at vanskeliggøre de danske styrkers tilbagegang, men uden hensyn til den heftige beskydning marcherede garden over pontonbroen i sektionskolonne med tætsluttede geledder i taktfast march med geværene i hvil – ganske som på en eksercerplads.

„Da kolonnens tête var nået omtrent to tredjedele af broens længde frem, fik bataljonen befaling til at rykke tilbage“, fortæller et øjenvidne.⁵³ „Artillerilarmen var så stærk, at jeg, der stod tæt ved broens vestlige ende, ikke kunne høre no-

gen kommando, men pludselig så jeg geværerne blive stærkt antrukne, som de skulle, før der gjordes omkring, og kolonnen næsten samtidig i hele dens dybde, for så vidt den var kommen ud på broen, vendte om og lige så roligt, som den var rykket frem, marchere tilbage ind i Sønderborg. Et stolt syn var det at se denne smukke afdeling midt i den heftige granatild rykke frem og atter marchere tilbage, ganske som havde det været på Nørrefæled“.

Grunden til, at livgarden blev beordret tilbage, var, at de sidste tropper fra stillingens højre fløj havde nået brohovedet. I stedet for fik bataljonen ordre til at besætte løbegraven ved Sønderborg havn. Ved 12-tiden var hele Sundeveds forsvar indskrænket til brohovedet, og til sidst måtte også dette opgives. Kl. 14 var Sundeved rømmet. I Allsund flød det med lig, brændende skibe og brorester, medens tyskerne fortsatte beskydningen af Sønderborg og de danske batterier på Als.

Så snart livgarden havde besat løbegraven, åbnede den ild mod de fremrykkende preussere og fortsatte, indtil brohovedet var besat. Stillingen var vanskelig for garden, især for 3. kompagni, ved hvilket Evald Hiort var næstkommanderende. Det vendte flanken ud mod Broager, hvorfra fjenden beskød graven på langs, og snart måtte kompagniet rømme denne og gå i dækning i slottets ruiner. Hele natten og den næste dag lå garden i denne udsatte stilling med den brændende by bag sig og fjenden over for sig på den anden side af Allsund. Om aftenen blev den imidlertid afløst og marcherede til Høruphav, og den følgende dag blev den indskibet her og sejlet til Faaborg. To dage senere marcherede bataljonen til Fredericia, hvor den blev underlagt 9. brigade og indkvarteredes i citadellet. Den 27. april førtes den imidlertid tilbage til Fyn, hvor den gik i kantonnement i Vissenbjerg sogn. I fem dage hvilede mandskabet her og marcherede så

til Nyborg, hvorfra afdelingen den 4. maj overførtes til Vendsyssel. Det var nemlig krigsministeriets plan at samle en styrke nord for Limfjorden med en offensiv ned gennem Jylland for øje.

Livgarden landsattes i Hals, men dagen efter indløb der meddelelse om de påbegyndte våbenstilstandsforhandlinger. Det varede da heller ikke mange dage, før garden beordredes til København. De tre kompagnier ankom til Toldboden den 16. maj, det fjerde dagen efter. Marchen gennem byen foregik i stilhed.

På grund af hjemsendelser havde livgarden ikke sin fulde styrke inde ved våbenhvilens udløb den 26. juni, og afdelingen kom derfor ikke til at deltage i den sidste fase af felttoget – forsvaret af Als og Fyn.

Den sørgelige fred sluttedes den 30. oktober 1864 i Wien, og så begyndte hverdagen atter for hærens afdelinger – men det var en mere grå hverdag end før krigen. Selv om hæren havde kæmpet bravt under de ulige vilkår, var det dog nederlagsstemningen, der beherskede officerskorpset, og bedre skulle stemningen i hæren ikke blive, da politikerne i de følgende år påbegyndte de store hærreduktioner, der i vort århundrede skulle føre til en næsten total afrustning.

Efter de voldsomme begivenheder i 1864 faldt det svært for mange af de unge løjtnanter at indstille sig på garnisons-tjenesten igen, og en del søgte derfor om tilladelse til at gøre tjeneste i fremmede hære – især den franske, hvis prestige stod højt under det andet kejserdømme. Også Evald Hiort søgte tjeneste i den franske hær, og efter forskellige vanskeligheder lykkedes det ham at opnå tilladelsen. En varm fortaler havde den unge løjtnant i sin chef, oberstløjtnant *C. F. Bauditz*.⁵⁴ I slutningen af 1865 forelå tilladelsen både fra dansk og fransk side, og den 1. januar 1866 meldte Evald Hiort sig fra tjeneste efter nytårskuren på

Amalienborg.⁵⁵ To dage efter afrejste han til Paris sammen med to kammerater, *Henry Tegner*⁵⁶ og *N. J. Grave*,⁵⁷ der ligeledes havde fået tilladelse til at gøre tjeneste i den franske hær. I Paris blev de tre unge løjtnanter meget venligt modtaget af den danske gesandt, greve *Molke-Hvitfeldt*,⁵⁸ som dels inviterede dem til middag i sit hjem, dels sørgede for, at de blev inviteret til baller og andre selskabelige begivenheder. Det første selskab, de deltog i, var et bal i Tuilliererne, hvor de tre unge danske officerer blev præsenteret for Napoleon III og kejserinden.

Opholdet i Paris er således yderst vellykket, og i bedste humør afrejser de tre officerer til Afrika den 21. januar. Forinden har de fået meddelelse om, at Evald Hiort er attachéret 1er Régiment des Tirailleurs Algérie, medens Tegner og Grave er attachéret 1er Régiment des Zuaves. Rejsen tager fem dage. Også i Algier bliver de tre danske officerer vel modtaget og inviteres også her til selskaber og baller, som Evald Hiort tappert gennemfører trods et anfald af feber. Den 29. januar melder han sig hos divisionsgeneralen, og den 3. februar – på månedsdagen for sin afrejse fra København – melder han sig til tjeneste ved sit regiment, som ligger i garnison i Blidah, ca. 40 km fra havnebyen Algier.

Ved regimentet bliver han yderst hjerteligt modtaget og falder hurtigt ind i den daglige tjenestes rytme. Denne tjeneste adskilte sig vel ikke så meget fra tjenesten i en dansk garnison, men prægedes dog af de fremmedartede omgivelser og af, at mandskab og underofficerer er indfødte. Også det forhold, at regimentet er på krigsfod, giver en anden stemning i garnisonen. Det er kun to år siden, at rifkabyernes oprør blev slået ned, og i de vilde bjergegne gærer det endnu blandt bjergstammerne.⁵⁹ I september går der rygter om, at regimentet skal sende en bataljon sydpå for at lægge en dæmper på gemytterne. Evald Hiort tager straks

det løfte af sin oberst, at han må komme med, hvis rygtet taler sandt. Få dage efter får bataljonen virkelig marchordre, og den 27. september afmarcherer den med byen Djelfa som foreløbigt mål – officererne til hest, mandskabet til fods og trænet trukket af muldyr.

Efter forskellige strabadser når bataljonen sit endelige mål, den arabiske by Laghouat 300 km syd for Blidah, den 12. oktober og slår lejr. Bataljonen kommer imidlertid ikke i kamp, idet alene dens tilstedeværelse er nok til at pacificere kabylerne. Evald Hiort søger nu tjeneste ved regimentets topografiske brigade og afgår i slutningen af november med denne på en ekspedition i bjerglandet på grænsen til Sahara – yderligere et par hundrede kilometer syd for Laghouat. Formålet er at optegne skitser af terrænet med henblik på eventuelle senere militære operationer i dette område.

Ekspeditionen byder både på strabadser og spændende oplevelser blandt de spredte nomadestammer, og i begyndelsen af februar 1867 vender brigaden tilbage til baraklejren ved Laghouat efter at have løst sin opgave tilfredsstillende. Evald Hiort må have gjort sig fordelagtigt bemærket, for han indstilles af sin regimentschef til en dekoration – senere modtager han Æreslegionens ridderkors.⁶⁰

I april får regimentet ordre til at rykke tilbage til sin garnison i Blidah, idet det snarest skal overføres til Frankrig. Evald Hiort, der kun har tilladelse til at gøre tjeneste i den franske hær i Afrika, skriver straks til livgardens chef for at få tilladelse til at følge regimentet til Frankrig. Han opnår imidlertid ikke denne tilladelse.⁶¹ Den 27. april 1867 noterer han i sin dagbog: „... Alt tyder paa Krig. Frygter meget for at blive hjemkaldt“. Her slutter dagbogen, og få dage efter bliver han såvel som de øvrige danske officerer i den franske hær kaldt hjem. Under den tiltagende spænding mellem Frankrig og Tyskland ville den forsigtige danske

regering åbenbart ikke risikere, at danske officerer kom til at kæmpe mod Tyskland. Som bekendt kom krigen først tre år senere.

Efter det afrikanske eventyr genoptog Evald Hiort nu sin tjeneste ved livgarden, og samme efterår – den 21. september 1867 – udnævntes han til premierløjtnant. Året efter – den 14. december 1868 – indgik han ægteskab med *Johanne Sophie Gammeltoft*. Hun var født den 20. december 1847 på Herlevgaard som datter af proprietær *Jens Hansen Lund Gammeltoft*⁶² og *Marie Henriette Stannis*.⁶³ Hun var imidlertid ikke vokset op på Herlevgaard, idet hun ét år gammel var blevet adopteret af sin farbroder, manufakturhandler *Johan Julius Gammeltoft* og hustru *Elisabeth Schmidt* (kaldet *Lise*), hvis ægteskab var barnløst.⁶⁴ Johanne Sophie opvoksede derfor i det velhavende borgerhjem på Købmagergade. Det var en smuk, feteret – og måske lidt forkælet – ung dame, den unge gardeløjtnant giftede sig med. En ikke ringe medgift satte dem imidlertid i stand til med liv og lyst at deltage i det københavnske selskabsliv. I 1865 var Evald Hiort blevet udnævnt til kammerjunker, og de deltog derfor også hyppigt i hoffets selskabelighed.

Det muntre københavnerliv fik imidlertid en brat ende, da Evald Hiort den 7. oktober 1878 udnævntes til kaptajn og – meget mod sin vilje – forsattes fra livgarden til 6. regiment i Odense. Han ansattes her som kompagnichef, først ved 26. bataljon, senere ved 5. bataljon – i perioden 16. december 1893 til 29. marts 1886 var han dog regimentets depotkommandør. I 1884 blev han ridder af Dannebrog.

I Odense boede ægteparret i Kongensgade, og de førte her et stort og gæstfrit hus. De fandt sig efterhånden godt tilpas i byen. Den 6. oktober 1889 blev Evald Hiort imidlertid igen forflyttet, idet han ansattes ved 3. regiment (2. bataljon), som lå indkvarteret på Sølvgades kaserne.

Året efter flyttede han derfor påny med sin familie til København. Den 22. august 1890 afskedigedes han imidlertid af hærens linje og udnævntes til kaptajn i fodfolkets forstærkning (til rådighed for 2. regiment). Det var en skuffelse, men den kom ikke uventet. I den efterhånden stærkt reducerede hær var der meget få chancer for at avancere ud over kaptajnsgraden, og som mange af sine samtidige inden for officerskorpset faldt han for denne grads aldersgrænse, 52 år. Den 12. september 1900 afskediges han endeligt fra hæren med oberstløjtnants rang.

I nogle år beklædte Evald Hiort derefter en civil stilling som hovedkasserer ved det københavnske sporvejselskab, men denne stilling trak han sig tilbage fra i 1894, og sine sidste år levede han som pensionist i Holte. I 1896 købte han en parcel af Dronninggaard ved Vejle sø,⁶⁵ hvor han opførte en villa, som han kaldte „Hjorthøj“. Her døde han den 15. marts 1903 efter i nogle år at have lidt af en gigtagtig sygdom, som han forgæves havde søgt helbredelse for på kuranstalter i udlandet. Hans hustru, Sophie Hiort, overlevede ham i 20 år – hun døde den 23. oktober 1923.

I ægteskabet var der 4 børn. Det ældste var datteren SIGRID HIORT (stamtavlen nr. 70). Hun var født i København den 2. oktober 1869 og blev den 2. maj 1896 gift med *Peter Andreas Heiberg-Iürgensen*,⁶⁶ som var søn af generalmajor *F. C. Iürgensen*⁶⁷ og *Helga Ragnhild Eline Stephensen*. Han var født i Aarhus den 6. juni 1869, gennemgik officersskolen og blev sekondløjtnant i 1890 ved 4. regiment (24. bataljon), premierløjtnant den 1. november samme år, kaptajn 1907, oberstløjtnant af reserven og chef for 24. bataljon den 3. april 1922 og afskedigedes den 30. juni 1929. I 1915 blev han ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd i 1921. Efter sin afsked fra hæren virkede han

i en lang årrække som en højt skattet lærer i matematik og projektionstegning ved Det tekniske Selskabs skoler i København.

Sigrid Heiberg-Iürgensen døde den 23. juni 1941 og Peter Andreas Heiberg-Iürgensen 9 år senere, den 4. september 1950. I ægteskabet var der 2 børn.⁶⁸

Foruden denne datter var der i Evald og Sophie Hiort's ægteskab 3 sønner. Den ældste af disse var IVAR HIORT (stamtavlen nr. 71), som var født i København den 13. april 1871. I modsætning til sine forfædre fulgte han ikke nogen fast linje i sin karriere. Lige fra sine unge år var han en urolig sjæl, initiativrig, flittig, når det var noget, der interesserede ham, og fuld af ideer, som han ofte formåede at realisere, men som han sjældent holdt fast ved ret længe. Han blev student fra Ordrup latin- og realskole i 1891 og begyndte at studere medicin. Et par år efter afbrød han studiet og begyndte på teknisk skole for at blive arkitekt. I 1895 tog han adgangseksamen til kunstakademiet, men afbrød også dette studium og blev ansat på Gyldendals forlag, hvor han hurtigt avancerede til afdelingschef. I 1902 forlod han imidlertid forlagsvirksomheden og stiftede ingeniørfirmaet Leth & Hiort, som imidlertid måtte standse sine betalinger to år efter.

Efter at dette firma var afviklet, rejste Ivar Hiort – efter en pludselig indskydelse – til Cuba, Vestindien og Panama, hvor han udførte nogle kommissioner for Ø.K. Derefter slog han sig ned i Mexico, hvor han med betydelig succes virkede som ingeniør og entreprenør fra 1905 til 1909. Efter den mexikanske revolution sidstnævnte år, hvor han på grund af sin tilknytning til det styrtede regime mistede alt, hvad han havde oparbejdet, vendte han i 1910 tilbage til København – lige så fattig som han var rejst ud 6 år før. Han genoptog nu forlagsvirksomhed for egen regning og

udgav bl.a. i 1910–11 teaterbladet „Masken“, som han selv redigerede, og senere virkede han som forretningsmand på forskellige områder. I 1929 blev han direktør for A/S Det gamle Banegaardsterræn, som bl.a. opførte forretningsejendommen „Vesterport“. I sine sidste år administrerede han forskellige ejendomme i København.

Ivar Hiort var gift to gange. Første gang med skuespillerinden *Karen Thora Agnes Dagmar Bruhn*, som var født den 24. august 1877 i San Francisco og var datter af kaptajn, senere slotsforvalter *Daniel Jørgen Bruhn* og *Anne Sophie Knudsen*. Dette ægteskab, som var barnløst, blev opløst i 1909.⁶⁹ Anden gang blev han gift den 24. maj 1911 med *Emma Amalie Kirstine Welleberg Lorentzen*, der var født den 13. juni 1882 i København som datter af tømrer *Jens Peter Welleberg Lorentzen* og *Karen Marie Madsdatter*.⁷⁰ I dette ægteskab var der 3 børn (stamtavlen nr. 76, 77 og 78) – derudover fødtes et par tvillinger, som var dødfødte.

Sammen med Emma Hiort stiftede Ivar Hiort i 1912 A/S Haandarbejds-Magasinet, som lå på hjørnet af Østergade og Kristen Bernikowsgade (nu Crome & Goldschmidt's ejendom), en virksomhed, som havde en stærk fremgang i årene under og efter den første verdenskrig. Senere flyttede forretningen flere gange og indskrænkedes til et magasin for børnetøj. Efter Ivar Hiort's død den 28. april 1942 videreførte Emma Hiort forretningen alene i endnu en halv snes år. Hun døde den 7. november 1963, 81 år gammel.

Den næstældste søn var TAGE HIORT (stamtavlen nr. 72), som var født i København den 6. september 1874. Han gik først i Odense Kathedralskole og derefter i Ordrup Latin- og Realskole, som han forlod i 1891 med mellemskoleeksamen for at fortsætte sin uddannelse på Grüners Handelsakademi. Han kom derefter i lære hos sine farbrødre i handelshuset Brd. Hiort på Sct. Annæ Plads, senere i bankier-

og vekselererfirmaet I. S. Salomonsen på Amagertorv og endelig i korn- og foderstoffirmaet C. A. Quade & Co. i Maribo. Efter denne alsidige handelsuddannelse rejste han til udlandet, hvor han arbejdede i firmaer i Manchester, Newcastle on Tyne og Stettin. Han kom tilbage til Danmark i 1899 og var medstifter af A/S Dansk Reproduktionsanstalt på Graabrødretorv. Fra 1912 og til sin død den 23. april 1930 var han firmaets enedirektør.

I 1905 indgik Tage Hiort ægteskab med sin kusine *Olavia Frederikke Pio*, kaldet *Pegga*, der var født den 2. juli 1877 som datter af kgl. hofvinhandler, oberstløjtnant *Frantz C. B. Pio*⁷¹ og *Olavia Frederikke Pio*, f. *Gammeltoft* (se note 62). *Pegga Hiort* døde den 16. november 1954. I ægteskabet var der 2 børn (stamtavlen nr. 79 og 80).

Den yngste søn var EVALD HIORT (stamtavlen nr. 73), som var født den 27. marts 1881. Han ville gerne have været officer ligesom sin fader, men en alvorlig sygdom – en infektion i knoglemarven – hindrede ham i at træde ind i hæren. I stedet for kom han i lære i Kjøbenhavns Handelsbank, og han avancerede her op gennem graderne, indtil han blev fuldmægtig og chef for boksafdelingen i bankens hovedsæde på Kongens Nytorv. Sin interesse for det militære bevarede han gennem årene, og da han – efter næsten 50 års virke i banken – gik af med pension i juli 1948, var han indtil sin død den 22. februar 1950 civilt ansat ved Hjemmeværnsregion VI's stab i Kastellet.

Evald Hiort giftede sig med *Edel Else Jacobsen*, som var født den 21. august 1908. Hun var datter af inkassator *Kaj Otto Jacobsen* og *Olga Weidemann*. Efter længere tids svagelighed og sygdom døde hun den 20. maj 1961. I ægteskabet var der 2 børn (stamtavlen nr. 81 og 82).

I 1950 døde de to fætre Evald Hiort og Niels Bjerregaard

Hiort, og med dem uddøde mændene i 6. slægtled af den gren af slægten, som stammede fra hr. Povel Hiort i Askim. Det var 270 år efter, at hr. Povel's fader, Hans Gregersen, som ung studiosus ved Københavns Universitet havde indskrevet sig som *Johannes Gregorii Cervinus*, og dermed antog navnet Hiort for sin efterslægt.

Og dermed slutter denne beretning om slægtens historie gennem disse 270 år. Om Askim-linjens tre nulevende generationer – 7., 8. og 9. slægtled – gives der summariske oplysninger i den bag i bogen indhæftede stamtavle.

5. SLÆGTENS VÅBEN

LIGESOM mange andre borgerlige embedsmandsslægter har slægten Hiort ført et våben, som først og fremmest anvendtes i signeter til besegling af breve. Der har aldrig i Danmark været regler for, hvem der måtte føre våben, og det er da også en kendsgerning, at talrige borgerlige slægter har ført et sådant – bestående af skjold og hjelm ganske som adelens. For embedsmændenes vedkommende har der dog været en direkte hjemmel dertil, idet kongen – Christian V – i privilegierne af 11. februar 1679 udtrykkelig giver sine „høje og nedrige Betjente af borgerlig Stand“ ret til over deres skjold at føre „en med fire Traller oplukt og paa Skak staaende Hjelm“ som løn for „uforanderlig Troskab og underdanigst Devotion“, og i den hensigt „at opmuntre andre til at eftertrakte Dyden og lægge Vind paa det, hvorved de kunde gøre sig og Deres Fædreland navnkundige“.

Slægtens våben viser i skjoldet en til (heraldisk) højre springende hjort og har som hjelmmærke forparten af en til samme side vendende hjort (se illustrationen over for side 65). Antagelig har hr. Hans Gregersen Hiort til Stenstrup og Lunde, som antog slægtsnavnet, også antaget våbenet. Noget segl fra hans signet kendes dog ikke. For denne antagelse taler imidlertid, at hans tre sønner førte dette våben, uanset at de to boede i Norge og den ene i Danmark. Hr. Povel Hiort til Askim har anvendt våbenet i et bevaret segl fra 1743,¹ og hr. Gregers Hiort til Svendborg (senere til Rudkøbing) i et segl fra 1759.² Noget segl fra hr. Peder Hiort til Ullensaker kendes ikke, men i Norsk Folkemuseum

findes bevaret to lyseskjolde fra Hovin kirke, som antagelig har været anvendt ved hr. Peder's begravelse fra denne kirke i 1765.³ På disse ses en springende guldhjort i et blått felt og over skjoldet en rokoko-rocaille (i stedet for en hjelm) med forparten af en guldhjort. I det ene skjold står der i venstre hjørne: *Hiort*.

Hvad der dog især taler for, at det var deres fader, der antog våbenet, er, at to af hr. Hans' svigersønner også anlagde et våben med en springende hjort, dog i en varieret form („briseret“). Hr. Hans Frick i Nyborg, som var gift med hr. Hans' datter Petronelle, førte et ovalt skjold med en hjort, der springer over en busk (eller et lille træ) og over skjoldet en hjelm med forparten af en hjort,⁴ og biskop Peder Hersleb, som var gift med hr. Hans' ældste datter Bolette, antog et våben med i skjoldet en springende hjort, der rammes i halsen af en guldpil og i hjelmen forparten af en hjort, ligeledes med en guldpil i halsen. Det er altså sin kones familiemærke, han anvender, med den symbolske tilføjelse af kærlighedens pil, der rammer hjorten.⁵ (Ægte-skabet skal faktisk også have været meget lykkeligt – se side 17).

Medens farverne i det Hiort'ske våben antagelig er dem, der vises på skjoldet fra Hovin kirke: en guldhjort i et blått felt, viser skjoldet over Peder Hersleb's epitafium i Holmens kirke, at det Hersleb'ske våbens farver var: et blått felt med en sølvhjort, der rammes af en guldpil (altså også en „briseret“ for så vidt angår farverne).

Den generation, som fulgte efter hr. Hans Gregersen Hiort's sønner, har anvendt våbenet i en varieret udformning. Hr. Peder Hiort's søn, generalmajor Peter Andreas Hiort, førte et rokoko-skjold med et slynget monogram, P.A.H., og som hjelmmærke en pansret arm med et sværd i hånden, medens hjorten er en skjoldholder, der kommer

frem bag skjoldets (heraldisk) venstre side,⁶ og hr. Povel Hiort's søn, hr. Hans Jacob Hiort til Askim, har ført en *stående* hjort i skjoldet og forparten af en hjort som hjelm-mærke.⁷

Fjerde generation har imidlertid atter ført våbenet i den oprindelige form,⁸ og alle senere generationer ligeledes, d.v.s. det ovale skjold med den til højre springende hjort, den med fem traller forsynede hjelm med halsklenodie og forparten af en hjort som hjelm-mærke.

Da hr. Hans Gregersen Hiort antagelig har antaget våbe-net i slutningen af 1600-årene, har dette således i mere end 250 år været slægtens mærke.

6. EFTERSKRIFT

FORANSTÅENDE BERETNING om min slægts historie er dels baseret på de i familien bevarede breve, dagbøger etc., dels på hvad jeg har kunnet finde i arkiver og i litteraturen om slægtens mænd og kvinder. Dette materiale har jeg først og fremmest samlet for at tilfredsstille min egen videbegærlighed – men jeg har samtidig følt en forpligtelse til at give disse oplysninger videre til de nulevende generationer og til kommende slægtled. For at gøre bogen lettere læselig har jeg undladt at anvende den skematiske form, som er almindelig i slægtsbøger, og har i stedet benyttet en fortællende form, og jeg har tillige medtaget en del historisk og kulturhistorisk stof for derved at belyse baggrunden for de skiftende generationers liv.

Når man således i flere år har beskæftiget sig indgående med sine forfædre og læst, hvad der er levnet af beretninger om deres liv og virke, danner der sig uvilkårligt for ens indre øje et billede af de egenskaber, der har været fremherskende hos de afdøde.

Vi har set, at indtil midten af det 19. århundrede har næsten alle slægtens mænd været embedsmænd, og selv om ingen af dem nåede karrierens højeste poster, er det dog et gennemgående træk, at de har været duelige og pligtopfyldende i de stillinger, der blev dem betroet. Flere har haft udpræget administrative evner og samtidig en vis praktisk sans; de forstod sig på mennesker og kom aldrig i konflikt med deres omgivelser. De modtog overordnedes påskønnelse, og de kunne glæde sig ved deres underordnedes hengivenhed

og tillid. Medborgeres agtelse og venskab har det heller ikke manglet på. De var fædrelandssindede og følte stærkt både for Danmark og Norge. Da det gjaldt Norges frihed i 1814, var præsten Hans Jacob Hiort parat til at yde sin indsats, og hans søn, Niels Hiort, vendte tilbage til sit fødeland for at yde sin indsats i landets nye administration. Da Danmark trængte til brødrefolkets hjælp i 1848, meldte hans søn, Niels Henrik Hiort, sig som frivillig norsk soldat til den danske hær; i 1864 gav han sit blod ved Dybbøl, og hans yngre broder, Evald, stod her også parat til at yde sin indsats i hærens rækker.

Måske var de gamle Hiort'er lidt fantasiløse og traditionsbundne, men de havde de solide borgerlige dyder: hæderlighed, pligttopfyldenhed og ordholdenhed. Man kunne stole på dem!

Disse egenskaber er vel ikke de værste at give kommende slægter i arv, og de fire afsluttende linjer af Johannes V. Jensen's vers, som indledte bogen, kan derfor passende danne dens slutningsvignet:

*„Henfarne slægter
i landets marv
sig ej fornægter.
Bevar din arv!“*

Noter og registre

ANVENDTE FORKORTELSER

Bloch = Jørgen Carstensen Bloch og Laurids Pedersen Næraae: Den fynske Geisteligheds Historie (1787–90). *Wiberg* = S. V. Wiberg: Personalhistoriske Bidrag til en almindelig dansk Præstehistorie (1870). *Giessing* = Christopher Giessing: Nye Samlinger af danske, norske og islandske Jubel-Lærere (1779–86). *Svendsen* = Bastian Svendsen: Optegnelser om Geisteligheden i Christiania Stift (håndskrift i Stadsarkivet i Oslo). *Lengnick* = Lengnick's kirkebogsuddrag (håndskrift i Rigsarkivet). *Kirk. Saml.* = Kirkehistoriske Samlinger (1849–1913 og 1933 ff.). *Svendb. Aarsskr.* = Svendborg Amt's Aarsskrift (1908–37). *Univ. Matr.* = S. Birket Smith: Københavns Universitets Matrikel (1890–1912). *Hirsch* = I. C. W. Hirsch: Danske og norske Officerer 1648–1814 (håndskrift i Det. kgl. Bibliotek). *Ovenstad* = O. Ovenstad: Den norske Hærs Officerer 1628–1814 (Oslo 1948). *Richter* = V. Richter: Den danske Landmilitæretat 1801–94 (1896–97). *Falk-Jensen* = A. Falk-Jensen og H. Hjorth-Nielsen: Candidati og Examinati juris 1736–1936 (1954–59). *Pers. Tidskr.* = Personalhistorisk Tidskrift (1880 ff.). *Norsk Slektb. Tidskr.* = Norsk Slekthistorisk Tidskrift (1928 ff.).

1. SLÆGTENS OPRINDELSE

1. Mads Jensen Faber var født i Faaborg ca. 1680, blev student fra Odense 1698, sognekapellan i Middelfart og Kauslunde 1704 og døde i embedet 1716, begravet 15. april s.å. *Wiberg* nr. 794.

2. Noget afgørende bevis for, at Søren Hansen Kjerterminde var Gregers Sørensen's fader kan ikke føres. Gregers Sørensen var antagelig født i Odense, men kirkebøgerne i Odense findes først fra 1690'erne. Skiftet efter Søren Hansen Kjerterminde findes ej heller, idet skifteprotokollen for Vrads herreds provsti først findes fra 1734. Vedrørende Søren Hansen se *Wiberg* nr. 737; *Svendb. Aarsskr.*, 1920, s. 128; *Kirk. Saml.*, 3. række, V, s. 135 og 144.

3. Laurids Jespersen (1522–1604) var sognepræst til Espe og Vantinge og provst i Salling herred. Han var gift 2 gange og havde i alt 18 børn. Hans 4 døtre af 1° ægteskab var 1) *Anna Lauridsdatter*, gift med godsforvalter *Eric Knudsen* på Brobygaard (stamfader til slægten Pontoppidan), 2) *Karine Lauridsdatter*, gift 1° med hr. *Hans Frandsen* til Gislev og Ellested og 2° med hans eftermand hr. *Jacob Christensen*, 3) ... *Lauridsdatter*, gift med hr. *Hans Gamalielsen* til Gudbjerg, og 4) *Maren Lauridsdatter*, gift med godsforvalter *Jacob Hansen* på Bejerholm.

Giessing oplyser, at Gregers Sørensen var søn af Laurids Jespersen's datterdatter *Maren Hansdatter*, men angiver fejlagtigt, at hans navn var Gregers Hansen, og at hans broder var sognekapellan til Graabrødre i Randers *Jørgen Hansen* (* 1603). Ingen af delene kan være rigtigt. *Jørgen Hansen* (Ringe) må være søn af *Maren Lauridsdatter's* datter *Maren Jacobsdatter*, som var gift med hr. *Hans Lauridsen* til Ringe, og Gregers Sørensen må være søn af *Karine Lauridsdatter's* datter *Maren Hansdatter*, som antagelig var gift med hr. *Søren Hansen* (*Kjerteminde*). *Giessing*, 2. del, II, s. 224 ff.

4. *Hans Frandsen* var søn af hr. *Frands Hansen* († 1570), som var sognepræst til Gislev og Ellested på Fyn. Han var født ca. 1545, blev student fra Ribe 1566, efterfulgte sin fader som sognepræst 1570 og døde i embedet 1595. Med *Karine Lauridsdatter* havde han 1 søn og 6 døtre. *Wiberg* nr. 321.

5. *Jesper Lauridsen* var en „ærlig og gudsfrygtig bonde“ i Aaby i Salling herred på Fyn, som blev så stærkt grebet af reformationens tanker, at han besluttede, at hans to sønner skulle være Guds tjenere. Han solgte derfor sin gård og flyttede i 1537 til Odense, hvor han købte en anden gård, kaldet Klingenberg, som lå nær ved kirken og skolen. Han blev borger i Odense og ernærede sig som slagter. Sit ønske så han opfyldt, idet begge sønnerne blev provster, den ene, hr. *Laurids Jespersen* (jubellæreren), i Salling, og den anden, hr. *Jørgen Jespersen*, i Gudme herred. *Giessing*, 2. del, II, s. 140 ff.

6. „Anno 1660. Den 18 Febr. ordinerede ieg Hr. Gregers Søffrensen, M. Lauritzis Capellan pro Persona“. Biskop *Laurids Jacobsen Hindsholm's* dagbog 1651–1663. *Kirk. Saml.*, 3. række, V, s. 729.

7. Vedrørende Gregers Sørensen se *Wiberg* nr. 833; *Univ. Matr.*, I, s. 230; *Svendb. Aarsskr.* s. 41; *Kirk. Saml.*, 5. række, III, s. 729; *Bloch* s. 723.

8. *Pers. Tidskr.*, 1. række, V, s. 327.

9. *Svendb. Aarsskr.*, 1925, s. 41.

10. Såvel *Bloch* som *Wiberg* angiver Gregers Sørensen's dødsdag til at være den 7. maj, men dette kan næppe være rigtigt, når kirkebogen siger, at begravelsen fandt sted den 10. august. Antagelig er han død den 7. august.

11. Nyborg rådsprotokol 31. juli 1668 (Landsarkivet i Odense); *Pers. Tidskr.*, 1. række, V, s. 327.

12. *Univ. Matr.*, II, s. 103.

13. Laurids Hiort nævnes som kælner i Assens 1622. Samme år blev han af lensmanden *Jørgen Brabe* tilforordnet som overformynder i Assens. I 1627 nævnes han som rådmand i Assens. I 1633 var han præstens medhjælper, og samme år blev han tiltalt for at have holdt bryllup på rådhuset mod kongens forordning, men da han ikke havde haft flere gæster end forordningen tillod og kun havde givet fem retter mad, efterlod kongen ham hans forseelse. Han var borgmester i Assens fra 1633 til sin død, ca. 1662. Se *Svend Larsen: Studier over det fynske Rådsaristokrati i det 17de Århundrede* (Odense 1965) s. 293 ff.

14. Noget bevis for antagelsen kan ikke føres, da kirkebogen i Assens først begynder 1679 og skifteprotokollen 1685. En undersøgelse viser imidlertid, at Elisabeth tidsmæssigt ikke kan være datter af samtidige præster ved navn Hiort, og ej heller af andre rådmænd af dette navn, end netop Laurids Hiort. Det er overvejende sandsynligt, at hendes fader enten var gejstlig eller tilhørte det rådsaristokrati, hvorfra tidens præster ofte hentede deres hustruer. Hendes søn, Hans Gregersen, giftede sig således også med en rådmandsdatter. Også den gængse navneskik støtter formodningen om, at Elisabeth's forældre var Laurids Hiort og Margrethe Sandersdatter. Det var næsten en fast regel, at man opkaldte sine børn efter sine forældre og bedsteforældre. Hans Gregersen Hiort opkaldte sin ældste søn, Peder, efter familiens velgører, dr. Peder Jespersen (der var trådt i svigerfaderens sted), den næste søn kaldte han Gregers efter sin fader og den yngste Povel efter sin afdøde svigerfader. Den ældste datter kaldte han Bodil efter sin svigermoder, den næstældste Elisabeth efter sin moder og den tredjeældste *Margrethe*, hvilket da skulle være hans mormoders navn. Det passer netop med *Margrethe Sandersdatter*! Når ingen søn blev opkaldt efter Laurids Hiort, skyldes det antagelig, at der kun var de tre nævnte sønner.

15. *Hans Sørensen Hiortsvang* († 1717) efterfulgte 1681 faderen

som sognepræst til Linnerup og Hammer. Han må have været Gregers Sørensen's halvbroder, idet Maren Hansdatter må have været død, inden Søren Hansen flyttede til Hiortsvang. Dette forklarer også, hvorfor Gregers Sørensen blev på Fyn, og hvorfor han ikke også tog navnet Hiortsvang.

16. Povel Rasmussen Boesen († 1677) tilhørte den velhavende købmandsslægt Boesen (Boson eller Bosen) i Svendborg og Nyborg. Hans våben som rådmand i Svendborg, forestillende fru Justitia, findes på et af de gamle rådstuevinduer (nu i Nationalmuseet). Det er dateret 1676, altså året før Povel Boesen døde. Se *Bro Jørgensen: Svendborg Købstads Historie* (Svendborg 1959–60), I, s. 327.

17. Bodil Madsdatter Friis var født i Svendborg den 5. oktober 1641 og døde i København den 15. marts 1726. Hun var datter af *Mads Lucassen Friis* († 1682), som var købmand og rådmand i Svendborg (også hans våben, der bærer en lilje i skjoldet, er afbildet på et af de gamle rådstuevinduer – se note 16). Hun blev i 1660 gift med rådmand *Povel Boesen* og efter hans død 1677 med dr. theol. *Peder Jespersen*. I sit første ægteskab havde hun 3 børn, medens ægteskabet med dr. Jespersen var barnløst. Hun berømmes af sin samtid som værende „den elskværdigste Frue“. På hendes kisteplade fra Holmens kirke (nu i Nationalmuseet) prises hun for alt det gode, hun gjorde, i en 45 linjer lang inskription, der slutter med en versificeret hyldest, forfattet af hendes datterdatters (og adoptivdatters) ægtemand, biskop *Peder Hersleb*. Se *J. Nordahl Olsen: En norsk Præsteslægt Friis* (Bergen 1898).

18. Indskrift på dr. Peder Jespersen's epitafium i Holmens kirke. *Louis Bobé: Bremerholms Kirke og Holmens Menighed* (København 1920) s. 284 f.

19. Se note 18.

20. Der findes talrige biografier af Peder Hersleb. En samtidig, udførlig levnedsbetegnelse findes i *Detlev Gotthard Zwergius: Det Siellandske Cleresie* (København 1754) s. 381 ff. Peder Hersleb's stamtavle findes i *Giessing*, 2. del, II, s. 260.

21. Indskriften findes på Hersleb's og dr. Jespersen's dobbelt-epitafium. Se note 18.

22. De 6 børn, som voksede op, var: 1) *Hans Christopher Hersleb* (1722–1788), konferensråd, landsdommer på Sjælland og senere borgmester i København, gift med *Catharina Magdalene Munck* (1728–1804); 2) *Petronelle Helena Hersleb* (1724–1778), gift med

konferensråd *Andreas Graab* (1700-1780); 3) *Anna Magdalena Charlotta Hersleb* (1725-1786), ugift; 4) *Frederica Louisa Hersleb* (1727-1780), gift med biskop *Ludvig Harboe* (1709-1783); 5) *Bolette Sophie Hersleb* (1728-1765), gift med konferensråd *Peter Aagaard* († 1790); 6) *Peder Jespersen Hersleb* (1730-1765), sognepræst til Nykøbing S. og Rørvig, gift med sin kusine *Else Margrethe Burenæa Frick* (se note 30).

23. *C. Nyrop*: Slægten Nyrop (København 1881).

24. Disse var: 1) *Christiane Charlotte Nyrop* (1713-1771), gift med sorenskriver i Nedenes i Norge, *Jacob Jersin Undabl* (1702-1742); *Peder Jespersen Nyrop* (1714-1773), sognepræst til Norderhov og Eker i Norge, gift med *Anne Magdalene Hjort* (af en norsk slægt Hjort, * 1723); 3) *Benedikt Nyrop* (1720-1762), stadsmåler i Bergen, gift med *Adelucia Maria Valentinsen* (1735-1767); 4) *Bolette Helene Nyrop* (1727-1808), gift med kaptajn *Johan Didrik Frølich* (1717-1773); 5) *Johanne Cathrine Nyrop* (1727-1808), gift med kaptajn *Sigismund Christian Selmer* (1708-1791).

25. *Giessing*, 2. del, II, s. 171.

26. Tiselholt ligger i Vejstrup sogn. Den oprindelige hovedbygning lå et stykke fra den nuværende (ruiner er udgravet). Den blev nedbrændt af Svendborgs borgere under Grevens fejde, men genopførtes på det nuværende sted og udvidedes omkring 1650 af *Axel Valkendorf*. Gården var, da Niels Brinck ejede den, en firlænget borgegård af bindingsværk, omgivet af grave, og en ladegård. Den nuværende hovedbygning er opført 1875-76 i gotisk renæssance-stil af arkitekt *L. P. Fenger*.

27. *Danske Herregaarde* (København 1943), III, s. 242 f.

28. Disse var: 1) *Ellen Dorothea Brinck* (1717-1786), gift med sognepræst til Rønninge og Rolsted *Niels Christian Lauritsen Bendz* († 1778); 2) *Hans Christian Brinck* († 1809), major.

29. *Wiberg* nr. 832; *Pers. Tidskr.*, 8. række, VI, s. 105; *Svendb. Aarsskr.*, 1925, s. 14 ff.

30. Disse var: 1) *Peder Jespersen Frick* (1723-1756), premierløjtnant ved Slesvigske gevorbne infanteriregiment; 2) *Hans Frick* (1724-1787), oberstløjtnant ved Sjællandske nationale infanteriregiment, gift med *Augustina Høy*; 3) *Gregers Frick* († 1758), supercargo og faktor ved Det Asiatiske Kompagni, død i Kina; 4) *Povl Boesen Frick* (1726-1774), øverste hører ved latinskolen i Slagelse, gift med *Erica Christiane von Offenberg*; 5) *Frederik*

Christian Frick (1729–1807), apoteker i Roskilde, gift med *Jacobine Rosenberg* (1738–1817); 6) *Else Margrethe Burenæa Frick* (1732–1766), gift med sin fætter, *Peder Jespersen Hersleb*, sognepræst til Nykøbing S. og Rørvig (se note 22); 7) *Bolette Helene Frick* (* 1734), ugift.

31. Hans Hansen Frick var 1° gang gift med *Else Cathrine Burenæa*, som var datter af borgmester i Kerteminde, senere landsdommer på Fyn, *Johan Rudolph Burenæa* († 1668). De blev gift i Svendborg i 1719, og året efter døde hun i barselseng. Barnet, *Rudolph Burenæa Frick*, levede. Han blev præst på Sct. Thomas i Dansk Vestindien. Se Samlinger til Fyns Historie og Topografi, VI, s. 44, og Fynske Aarbøger, V, s. 320.

32. *J. Begtrup*: Om Svendborg (Svendborg 1823) s. 124.

33. I Nyborg kirke findes et epitafium uden inskription med et maleri, som efter traditionen skal forestille hr. Hans Frick med sine 2 hustruer, Else Margrethe Burenæa og Petronelle Henriette Hiort, med deres 6 børn. Dette kan dog næppe være rigtigt, idet Hans Frick, jfr. note 30 og 31, havde i alt 8 børn. Nationalmuseet mener i øvrigt også, at epitafiet er betydeligt ældre end midten af 1700-årene. Se *Fr. Crone*: Epitafier i Nyborg kirke i *Pers. Tidsskr.*, 1. række, IV, s. 272.

34. Ved forordning af 19. januar 1664 nedsattes summen til 100 slettedaler.

35. *Kirk. Saml.*, 4. række, III, s. 170; *H. Hofman*: Foundationer og Gavebreve (København 1760), VI, s. 96 ff.

36. Gehejmeråd Niels Krag (1653–1713), som var gift med generaladmiralløjtnant *Niels Juel's* ældste datter, *Sophie Juel*, arvede godser på ikke mindre end 1500 tønder land fra sin fader, rigsråd *Otte Krag* (1611–1666) og dennes hustru *Anne Rosenkrantz* (1619–1688), deriblandt hovedgårdene Egeskov, Flintholm, Skjoldmose og Løjtved. Patronatsretten til Stenstrup, Lunde og Kirkeby kirker i Sunds herred samt Rynkeby kirke i Bjerger herred overdroges Niels Juel af Christian V den 24. januar 1679. Den 1. juni 1684 transporterede Niels Juel disse kirker med tilhørende kirkegods til sin „kjære Søn“ (d.v.s. svigersøn) Niels Krag. Den 29. december 1688 stadfæstede Christian V det kaldsbrev, som Niels Krag havde givet studiosus Hans Gregersen Hiort. *Kirk. Saml.*, 4. række, III, s. 169.

37. Formelt var de adelige godsejeres kaldsret begrænset til en

forslagsret, *jura proponendi*, idet kongen fandt, at det gik hans ene-vælde for nær helt at afgive kaldsretten. I praksis godkendte cancelliet dog næsten altid de adelige patroners embedsbesættelse.

38. Skiftesamlingen fandt sted i Svendborg præstegård under forsæde af provst *Herman Weigner* den „1ste Junii 1730, som ere 30te Dagen efter hæderlig: og vellædle Hr. Hans Hiort, nu salig for Gud, fordum Sognepræst til Steenstrup og Høie-Lunde Menigheder, fandt dødelig afgang ...“. Sunds herreds provsti's skifteprotokol 1684–1738 (Landsarkivet i Odense).

39. Den kongelige bevilling er dateret: „Christiansborg Slot, 8 Majii Anno 1730“. Det er forbløffende, at den kunne underskrives af kongen så hurtigt efter dødsfaldet, især når man tager afstanden i betragtning. Sunds herreds provsti's skifteprotokol 1684–1738 (Landsarkivet i Odense).

2. ULLENSAKER-LINJEN

1. Peder Hiort's egenhændigt skrevne vita findes i Christiania Bispearkiv, V. s. 18 ff. (Statsarkivet i Oslo). Se desuden *Univ. Matr.*, II, s. 398, 406 og 477; *Svendsen*, IV, s. 642, og *H. Nesten*: Ullensaker en bygdebok, I (Oslo 1927). Bastian Svendsen angiver fejlagtigt, at dr. theol. *Peder Jespersen* var Peder Hiort's morfader.

2. *Andreas Fabne*: Christianssands Stifts Bispe- og Stiftshistorie (Christiania 1867) s. 298.

3. Anders Andersen Dedekam tilhørte den kendte handelsslægt fra Arendal. Han var født i Christianssand ca. 1669, var skibsfører i 1696, blev senere reder og købmand, fra 1721 var han tillige stadsmægler i Christianssand og fra 1724 også kæmner samme sted. Han døde i 1737 og blev begravet i Fet, hvor hans svigersøn var præst. Også hans hustru, Berthe Hansdatter Tysch, som var født i Arendal i 1699, blev begravet i Fet, da hun døde i 1742. Ægteparret må altså have bosat sig dér på deres gamle dage. Om slægten Dedekam se *Norsk Slegtskalender* (Oslo 1949), I, s. 35–36, og *N. Nicolaysen*: *Norske Stiftelser* (Christiania 1858), III, s. 890.

4. Originalmanuskriptet til visen er gået tabt, men en afskrift findes i kaldsbogen for Fet og Rælingen, indført i denne af provst *Bendix Christian Blom*, som var sognepræst i Fet fra 1906 til 1919. Visen skal tillige have stået i gamle håndskrevne visebøger på egnen. Hr. Peder's „Fetvisa“ har bl.a. været offentliggjort i *Asbjørn Dørum-*

gaard: Relingen (Oslo 1955) med kommentarer af *Helge Refsum*, hvis fader var sognepræst til Fet og Rælingen og provst i Nedre Romerike til sin død i 1930.

5. Melodien kendes ikke mere.

6. Beretningen skyldes lærer *Kristian Kvaal*, som har meddelt den i et brev til ovennævnte Helge Refsum, som nu er landsdommer i Bergen. En „kakse“ er på norsk en storbonde. „Fele“, „klanett“ og „håbøje“ er henholdsvis violin, klarinet og obo.

7. Ifølge den Deichmann'ske matrikel, som blev udarbejdet i Ullensaker præstegård og dateret december 1722.

8. Christen Friis var kapellan i Ullensaker indtil 1766, da han blev sognepræst til Rygge og Moss.

9. Tienden blev normalt delt i tre dele, hvoraf en tredjedel tilfaldt kongen, en tredjedel kirken (bispens) og en tredjedel præsten.

10. Hr. Peder Hiort havde det bedste forhold til begge kirkeejerne, hvilket bl.a. fremgår af, at hans søn blev gift med prokurator Werner's datter og derved blev svoger til løjtnant Hans Ingier. Også to af hans børnebørn blev gift med børn af prokurator Werner (se side 39 og note 14).

11. Denne kirke stod indtil 1952, da den brændte efter et lynnedslag. Den nuværende kirke er tegnet af arkitekten *Arnstein Arneberg* og blev indviet i 1958.

12. Johan Rasmus Brandt's vita findes i Christiania Bispearkiv (Statsarkivet i Oslo). Se desuden *Svendsen*, IV, s. 643.

13. Johan Brandt var sønnesøn af kornet *Rasmus Johansen Brandt* på Eidsvold, som er stamfader til den norske slægt Brandt. Slægten, der oprindeligt stammede fra de svenske provinser, som Danmark afstod ved freden i Roskilde 1658, var af gammel dansk adel, men lod sig desuagtet nobilitere i det svenske Riddarhus (8. september 1691) for at lægge sin loyalitet over for det svenske dynasti for dagen. Se *F. O. Brandt*: En Slegt Brandt nedstammende fra Kornet Rasmus Johansen Brandt i Eidsvold (Oslo 1930).

14. Disse var: 1) *Peter Johan Brandt* (1754–1836), sognepræst til Stadsbygden og Verdal, ugift; 2) *Hans Andreas Brandt* (1755–1806), sorenskriver i Nordhordland, gift med *Frederikke Lovise Castonier* (1763–1817); 3) *Rasmus Brandt* (* 1756), skibskaptajn, gift med *Dorothea Hansdatter Dedekam* (1758–1809), bosat i Brage-nes; 4) *Ludvig Frederik Brandt* (1757–1758); 5) *Johan Andreas Brandt* (1758–1791), sognepræst til Lærdal, gift med *Anna Bagge*

Langballe (1766–1832); 6) *Anna Elena Brandt* (1760–1838), gift med købmand i Arendal, *Hans Tysch Dedekam* (1755–1826); 7) *Henric Brandt* (*† 1762); 8) *Henric Frederic Brandt* (1763–1821), skibskaptajn, gift med *Anna Cecilie de Fine* († 1780), bosat i Bergen; 9) *Bolette Elisabeth Brandt* (1764–1839), gift med kaptajn *Herman Henrich Schultz* (1779–1813); 10) *Jens Brandt* (1767–1833), købmand i Bordeaux, gift med *Marie Julie Rabautet*; 11) *Berte Marie Brandt* (1769–1819), gift med kaptajn *Hans Joachim Werner* (1775–1843), boede på gården Fløgstad i Ullensaker; 12) *Johanne Cathrine Brandt* (1771–1836), gift med sognepræst til Nordrehov, *Abraham Wilhelm Støren* (1764–1841).

15. Biografiske data om Peter Andreas Hiort findes i den landmilitære enkekasses arkiv, nr. 4926 (Rigsarkivet) samt i *Hirsch; Ovenstad; C. J. Anker*: Biografiske data om Generalspersoner 1628–1885 (Christiania 1885); *Otto Vaupell*: Den Dansk-Norske Hærs Historie (København 1872–76), II, s. 745; *Edvard Holm*: Danmark-Norges Historie 1720–1814 (København 1906), V, s. 73 f.

16. I sine optegnelser, som er offentliggjort i *Norsk Slektsb. Tidsskr.*, XIII, s. 252 ff., af major *A. St. Castberg*, oplyser Peter Andreas Hiort, at han er født den 20. juli 1740, men i Ullensaker kirkebog står der, at han er døbt den 24. juli 1742.

17. Fra 1687 var det nationale søndenfjeldske rytteri formeret i to regimenter, 1. og 2. Søndenfjeldske dragonregiment. 1. Søndenfjeldske – senere Akershus – dragonregiment var på 8 kompagnier. Dets 3. kompagni var det Vestre Romerikeske kompagni, der var udskrevet fra Ullensaker, Gjerdrum og Nannestad. Fra 1750 kaldtes kompagniet for det Ullensakerske dragonkompagni, idet kompagnierne havde navne efter det sogn, hvor de havde standkvarter. Fra 1702–1785 var det Ullensakerske kompagni livkompagni, d.v.s. stabskompagni.

18. Regimentschefen var meget taknemmelig, fordi præsten så imødekommende stillede arealet til regimentets rådighed. „Den Besværlighed som ellers findes ved Liv Compagniet: at udfinde Teren til Exercitie Plads har ieg undertegnede som Regiments Cheff bedst maattet erfare“ – skriver han i en indberetning – „idet ieg 2de Aar har maattet overlade en af min Gaards største Ager til Compagniets Exercitie“.

19. I 1700-årene havde hvert kompagni et såkaldt telthus i nærheden af sit standkvarter. Det anvendtes til opbevaring af ammuni-

tion, våben og anden udrustning og var et solidt blokhus med skifer-tag af form som et telt – deraf navnet. Et sådant telthus – det eneste bevarede – findes i de Sandvig'ske samlinger i Lillehammer.

20. Generalløjtnant Ove Ramel Sehested (1687–1774) var født på herregården Katholm i Danmark. Han boede på den store gård Brotnu i Ullensaker fra 1745 til 1763, hvilket år han blev afløst som regimentschef af sin søn, Frantz Wilhelm Sehested (1722–1787).

21. Den prøjsiske syvårskrig var brudt ud i 1756. Danmark–Norge søgte at holde sig uden for denne stormagtskrig, men da Sverige i 1757 gik ind i krigen mod Prøjsen, og de engelske og franske hære nærmede sig Danmarks sydgrænse, måtte Danmark være forberedt på at værgе sin neutralitet med våbenmagt. Den dansk-norske hær blev derfor mobiliseret, og ikke mindre end 13.000 mand norske tropper blev trukket sydover til Holsten. I 1762 blev Danmark direkte truet af Rusland, som ønskede at erobre Holsten, og den dansk-norske hær, der blev organiseret og ledet af den franske general *Saint Germain*, rykkede ind i Mecklenburg for at møde den mægtige fjende. Heldet kom imidlertid Danmark–Norge til hjælp, idet Peter III blev styrtet i juli 1762 af sin gemalinde, Katarina II, som straks standsede felttoget mod Danmark.

22. Frederik VI havde den 14. marts 1808 erklæret Sverige krig, og som svar herpå var den svenske hær rykket ind i Norge, hvor nordmændene havde måttet rømme landet øst for Glommen. I slutningen af april begyndte den norske hær dog at trænge svenskerne tilbage, og i slutningen af maj trak Gustaf IV sin hær tilbage i forsvarsstillinger. Våbenstilstanden blev først sluttet den 10. marts 1809.

23. *Hans Ingier* (1716–1795) til gården Ingjer var anden generation af den kendte Ingier-slægt, hvis stamfader var rytter *Christopher Hansen*, som var fra Vang i Gjerdum. Han kom til Ingjer i 1700, efter at han året før var blevet gift med datteren på gården, *Marthe Jacobsdatter*.

24, 25, 26, 27. Biografier i *Ovenstad*.

28. Biografiske oplysninger i *Hirsch*.

29. Aldersangivelsen er her som andre steder ret unøjagtig. Han var 28 år, da han blev gift, men i kirkebogen står 29 år, og han var 37½ år, da han døde.

30. Christian Hermansen (1814–1897) nedsatte sig som sadelmager og giftede sig med *Birgitte Vigen*.

31. Sønnen Herman Colbiørnsen Hiort, som blev født pinsedag,

den 20. april 1795, 5 måneder efter, at processen om slægtsgården var vundet ved højesteret, blev opkaldt efter „den Retsindige og venerable Conf. Raad og Laug Mand, hvis retfærdige Dom jeg har at takke for, at jeg boer her paa Holt“, skriver Peter Andreas Hiort i sine optegnelser. Denne dommer var højesteretsjustitiarius, gehejmekonferensråd *Christian Colbiørnsen* (1749–1814).

32. I 1896 købte den norske stat gården Vestre Stiklestad til bolig for sognepræsten i Verdal. Den gamle hovedbygning, der var i typisk trænderstil, blev da nedrevet og flyttet til Bygdøy.

33. I „Nord-Trøndelag“ for 13. december 1920 har *Erling Moen* skrevet en artikel „Eit kultur-historisk tidsbilete“, som handler om generalmajor Peter Andreas Hiort, og som bl. a. beretter nogle af de historier, der fortælles om ham på egnen. Artiklen findes i avisarkivet i Oslo Universitetsbibliotek.

34. *Edvard Holm: Danmarks-Norges Historie 1720–1814* (København 1906) V, s. 73 f.

35. Mindetavlen tekst er i sin helhed gengivet i *Norsk Slektsh. Tidsskr.*, VII, s. 168 f. Også på mindetavlen opgives Peter Andreas Hiort's fødselsår til 1740 (se note 16). Der er i øvrigt en fejl i inskriptionen, idet det angives, at ægteparret havde 8 sønner og 7 døtre, medens Peter Andreas Hiort i sine optegnelser nævner 11 sønner og 7 døtre. Mindetavlen er en oval, hvidmalet plade med sort skrift.

36. Peter Andreas Hiort's bo viste ved den sidste skiftesamling i juli 1818 et overskud, idet boets indtægter var 1826 speciedaler 96 skilling, medens gælden udgjorde 1371 speciedaler 48 skilling. Til arvingerne var der således 455 speciedaler 48 skilling, der udloddedes således:

Til hver søn	60 speciedaler – 93 ¹ / ₁₅ skilling
– – datter	30 — – 46 ¹ / ₁₅ —
– – sønnedatter	20 — – 31 ¹ / ₄₅ —

Når der var 4 sønner og 5 døtre, viser en beregning, at der må have været 3 sønnedøtre.

37. Det er naturligvis muligt, at en af sønnerne på et senere tidspunkt har fået en søn (eller måske flere), men det synes ikke at have været tilfældet. Herman Colbiørnsen Hiort's illegitime søn (se note 30) var ifølge skiftet ikke arveberettiget efter generalmajoren, men han arvede vistnok dennes døtre. I hvert fald findes Peter Andreas Hiort's efterladte optegnelser, dele af hans indbo, portrætter etc.

hos Christian Hermansen's datterdatters søn, gårdbruger *Birger Valstad* (* 1922), som bor på Langlibakken i Sparbu.

3. RUDKØBING-LINJEN

1. Oplysninger om Gregers Hiort findes i *Wiberg* nr. 949; *Univ. Matr.*, II, s. 450; *J. Begtrup*: Om Svendborg (Svendborg 1823), s. 132; *J. O. Bro-Jørgensen*: Svendborg Købstads Historie (Svendborg 1959–60), I, s. 422 og 380.

2. Boet, som bl.a. omfattede en efter tidens forhold betydelig bogsamling, indbragte 1045 rigsdaler og 5 skilling, hvortil kom 400 rdl. for eftermandens overtagelse af præstegården, således at aktiverne i alt androg det ikke ringe beløb af 1445 rdl. og 5 sk. Gælden udgjorde imidlertid 2135 rdl. Langeland Nørre Herreds provstis skifteprotokol 1757–1803, s. 138 ff. (Landsarkivet i Odense).

3. Niels Christensen Nyekirk (1680–1765) efterfulgte hr. *Jørgen Pedersen Tranekjær* i embedet som sognepræst i 1711, men han blev først ordineret i 1730. Når hans udnævnelse trak ud i 19 år, skyldtes det en trætte mellem kirkepatronerne, som skulle kalde ham. Karen Jensdatter Lund (1674–1740) var hr. Jørgen Tranekjær's tredje hustru. Som enke havde hun 23 børn at forsørge, hvoraf kun de 2 var hendes egne, resten var fra hr. Jørgen's to tidligere ægteskaber. Med hr. Niels fik hun yderligere 2 børn, hvoraf Bodil Cathrine Nielsdatter var det ene. *Wiberg* nr. 529.

4. Denne søn var *Gregers Hiort Simonsen* (1763–1843), organist og stadsmusikant i Svendborg, gift med *Anne Elisabeth Petersen* (* 1772). En søn af dette ægteskab var den kendte violinist, kgl. kapelmusikus *Hans Sophus Simonsen* (1810–1857). Se *Bricka*: Dansk Biografisk Lexicon (København 1901).

5. Oplysninger om Peder Baggesen findes i den landmilitære enkekasses arkiv, sag nr. 2296 (Rigsarkivet), og i *Hirsch*.

6. Lauritz Baggesen tilhørte den gamle, velstående Bagge-slægt fra Ribe. Han var oprindelig teolog, men blev hovmester hos fyrstinde *Anna Sofie af Slesvig*. I 1726 overtog han Hesselagergaard efter sin svigerfader, *Niels Buckholtz*. Da han døde i 1750, overdrog hans enke gården til den ældste søn, kammerråd *Niels Baggesen*. Også den anden søn, Peder Baggesen, var en velhavende mand.

7. Disse børn var: 1) *Lauritz Baggesen* (* 1763); 2) *Gregers Baggesen* (* 1765); 3) *Niels Baggesen* (* 1766); 4) *Margrethe*

Baggesen (* 1768); 5) *Susanne Baggesen* (* 1770); 6) *Peder Baggesen* (* 1772).

8. Oplysninger om Ulrich Christian Balling findes i *Hirsch*.

9. *Pers. Tidskr.*, 8. række, III, s. 96, og *J. C. L. Lengnick*: Studenter der 1649–1814 er jordede i København (København 1847).

10. Se *Lengnick*, bind 37; Fyens Kollatsprotokol; *Univ. Matr.*, III, s. 178; *A. Poulsen*: Svindinge Kirke (Nyborg 1894), s. 47.

11. På Fyn ejede greve Adam Gottlob Molkte (1710–1792) hovedgårdene Glorup, Rygaard og Anhof samt kirkerne i Langaa, Gudbjerg, Øxendrup og Svindinge.

12. Peter Fangel var selv af degneslægt. Hans fader var den gamle degn i Stenløse og Fangel, *Rasmus Fangel*, som døde i Langaa 1770, 89 år gammel. Hans moder, *Anna Sophie Jørgensen*, blev endnu ældre; hun døde samme sted i 1773, 92 år gammel.

13. *A. Poulsen*: Svindinge Kirke, s. 46.

14. I *Univ. Matr.* anføres det, at Niels Nyekirk Hiort den 27. juli 1758 er 19 år. På folketællingslisten den 1. juli 1787 angives hans alder til 44 år. Der er altså en difference på 3–4 år, alt efter om han er født før eller efter 1. juli.

15. De nævnes hos *Lengnick* i bind 37, hvor der er en fortegnelse over skoleholdere og degne i Langaa og Øxendrup. Mærkeligt nok findes ingen af børnene nævnt i Langaa og Øxendrup's dåbsprotokol og ej heller i nabosognet Svindinges kirkebog.

16. Skiftesamlingen efter Niels Hiort afholdtes den 10. oktober 1815. Udover indboet, der vurderedes til 64 rigsdaler, 4 mark og 6 skilling, fandtes der ingen værdier – men heller ingen gæld. Om Agnete Hiort's skifte står der kort og godt således: „1824 den 24 Marts blev til Protokollen fremlagt en Skrivelse fra Degnen Hr: Clausen i Svindinge, hvorefter Degne Enken Agnette Hiorth ved Døden var afgaaet uden at efterlade sig saameget som Begravelses Omkostningerne vil udgjøre“. Sunds og Gudme herreders skifteprotokol, henholdsvis II, s. 267, og III, s. 727 (Landsarkivet i Odense).

4. ASKIM-LINJEN

1. Povel Hiort's egenhændigt skrevne vita findes i Christiania Bisparkiv, V, s. 55 ff. (Statsarkivet i Oslo). Se desuden *Svendson*, IV, s. 820; Askim kaldsbog (Askim Kirke); *A. Haabeim*: Askim Herred 1814–1914 (Frederikshald 1914); *Univ. Matr.*, II, s. 495.

2. Optegnelsesbog for Biskopperne P. Hersleb, L. Harboe og N. E. Balle (håndskrift i Det kgl. Bibliotek).

3. Endnu ligger ved kirken et lille lysthus, som hr. Hans Jacob lod opføre i 1787. På taget findes en vindfløj af metal med følgende gennembrudte bogstaver og tal:

IE.H 17

HI.H 87

hvilket er Johanne Eva Hiort's og Hans Jacob Hiort's forbogstaver og opførelsesåret. For dørene er der skodder med en soldat i fuld uniform med gevær og sabel malet på indersiden af hver fløj – når disse står åbne, står soldaterne skildvagt på hver side af døren.

4. Jacob Stockfleth (1682–1740) var søn af rådmand i Christiania *Eggert Stockfleth* († 1698), som var stamfader til den ikke som dansk adel naturaliserede linje af slægten Stockfleth. Hans moder var *Annichen Huus* (1660–1714). I deres ægteskab var der 8 børn, deriblandt datteren Anna Christine Stockfleth (1690–1730), som blev gift med generalløjtnant Ove Ramel Sehested (se side 37). Hr. Jacob Stockfleth var 2 gange gift. I sit 2° ægteskab med Abel Margrethe Friis havde han kun 2 børn, nemlig foruden Bolette Kirstine datteren *Anna Kirstine Stockfleth* (1730–1804), som blev gift med sognepræst til Ramnæs *Peder Winge* (1726–1766).

5. Oplysninger om Thomas Henrik Arøe findes i den landmilitære enkekasse, sag nr. 3164, samt hos *Hirsch* og *Ovenstad*.

6. *Poul Andreas Arøe* (* 1771), kaptajn, gift med *Anne Sophie Arøe* (1767–1836).

7. Om slægten Gleerup se *Pers. Tidskr.*, 6. række, I, s. 147 ff.

8. *Andreas Nandrup*, som fødtes i 1737, stammede fra Mors, hvor hans slægt ejede den gamle herregård Nandrup. Han var selv født på Sindbjerggaard i Flade sogn, som hans fader, *Christen Nielsen Nandrup* (* 1691), ejede. Han boede først i Christiania, senere i Frederikshald, hvor han var 1° gift med *Anna Margrethe Klein*, som døde i 1781. I dette ægteskab var der 4 børn: 1) *Cecilie Kristine Nandrup* (1766–1840), gift med generalmajor *Johan Peter Ulrich Hirsch* (1746–1824); 2) *Kristen Hendrik Nandrup* (* ca. 1768); 3) *Karine Heide Nandrup* (1772–1856), gift 1° med købmand *Andreas Esbensen* (1749–1808), 2° med protokolsekretær i højesteret *Povel Nicolai Hiort* (1781–1813) (se side 70); 4) *Ulrik Frederik Nandrup* (* ca. 1777). Se *M. Arnesen: Haldensia* (Frederikshald 1878), s. 17.

9. Disse var: 1) *Paul Hiort Nandrup* (1783–1849), købmand i Vadsø, gift med *Malene Olsdatter* († 1848), og 2) *Ulrich Frederik Nandrup* (1787–1835), møbelsnedker i Christiania, gift med *Ingeborg Margrethe Stampe* (1799–1883).

10. Hans Jacob Hiort's vita findes i Christiania Bispearkiv, VI, s. 60 f. (Statsarkivet i Oslo). Se desuden *Svendsen*, IV; Askim kaldsbog (Askim kirke); *A. Haaheim*: Askim Herred 1814–1914 (Frederikshald 1914); *Univ. Matr.*, III, s. 252; *N. Nicolaisen*: Norske Stiftelser, II, s. 416 f., og III, s. 263 og 933. Sidstnævnte sted omtales Hans Jacob Hiort's og Johanne Eva Hiort's gave i 1819 af en aktie på 200 speciedaler i Norges Bank til fordel for præsteenker i Askim sogn.

11. Peder Winge blev 23. januar 1755 gift i Askim med Anna Kirstine Stockfleth. Han blev således viet af sin svoger, hr. Povel Hiort, samme år, som han tog Hans Jacob Hiort i huset (se note 4).

12. Niels Bierregaard (1706–1770) var søn af *Niels Nielsen Bierregaard* (1676–1737) til gården Nørre-Vinkel ved Lemvig og *Kirstine Mikkelsdatter Riis* (1684–1759). Han blev sognepræst til Lardal (Svarstad) i 1743 og døde i embedet, efter at han den sidste søndag i september 1770 var blevet ramt af lynet, da han stod på prædikestolen – efter sigende skal det endog have knust uret i hans lomme. Han var to gange gift, 1° med *Johanne Eva Reich* († 1749) og 2° med *Birgitte Sophie Berg* (1720–1794) og havde i alt 18 børn – 7 i første og 11 i andet ægteskab. Om slægten Bierregaard se *Pers. Tidsskr.*, 3. række, II, s. 193 ff.

13. I forfatterens eje er en bibel, som har tilhørt Johanne Eva Hiort, og hvori der er noteret oplysninger om fødsler, bryllupper og dødsfald i tre generationer fra 1779 til 1838. Biblen har oprindeligt tilhørt *Marthea Carine Aalborg*, gift med hr. *Jens Bierregaard*, der var personel kapellan hos sin fader, hr. *Niels Bierregaard* i Lardal. Hr. Jens døde i april 1775, og hans enke forærede den 7. maj samme år biblen til Johanne Eva til minde om hendes broder. Johanne Eva's første indførelse lyder således: „Dend 17. janur. 1779 holt vi Her Hans Jacob Hiort og Eva Bierregd. vores Brølop paa Kongbg. Præstegaard hos vores Svoger Her Dop“. Sidstnævnte var *Andreas Dop* (1730–1779), som i 1770 blev sognepræst til Lardal efter hr. Niels Bierregaard, og som var Eva Bierregaard's formynder. Han blev i 1777 sognepræst til Sem og Slagen. Præstegården lå her i Jarlsberg, så det er mærkeligt, at Eva Bierregaard skriver Kongsberg.

14. Se *Axel Lindvald*: Christian Frederik og Norge 1814 (København 1962), s. 102.

15. Ifølge traditionen i bygden skal hr. Hans Jacob Hiort være blevet dømt til døden, men straffen blev af general Vegesack formildet til prygl. Denne straf skulle dog være blevet ham eftergivet, da hans 12-årige datterdatter faldt på knæ for generalen og grædende bad om nåde for bedstefaderen. Dette sidste lyder ikke sandsynlig og kan ikke være rigtigt alene af den grund, at hr. Hans Jacob's ældste barnebarn – en sønndatter – på dette tidspunkt kun var ét år gammel.

16. Når det i generalløjtnant, friherre *Eberhard Ernst Gotthard von Vegesack's* biografi i Svenska Adelens Ättetavlor, VIII, s. 715, anføres, at Vegesack „slog en del av den norske armeen vid Rackestad den 6. aug. och vid Askim eller Onstadsund den 9.“ er dette sidste altså ikke helt korrekt.

17. *A. Haabeim*: Askim Herred 1814–1914 (Frederikshald 1914), s. 21 f.

18. Biografiske oplysninger i *Hirsch* og *Ovenstad*.

19. I Universitetsbiblioteket i Oslo findes et „Catalog over afdøde Capitaine Antzéés Løsøre-Effecter og Bøger, som ved offentlig Auction den 13de til 23de Juni bortsælges i Madame Holsts Gaard i Sverdfegerbakken“ (Christiania 1831). Fortegnelsen over boet er meget udførlig og omfatter alt muligt lige fra „4 Chakoer og en tresnudet Hat“ til „En rottesax“.

20. Sangen var forfattet af *Bartolomæus Döderlein* og blev sunget på melodien „For Norge, Kæmpers Fødeland“.

21. Andreas Esbensen var født i København den 30. oktober 1749. Han var søn af mesterblokdrejer ved Holmen i København, *Andreas Esbensen* (1691–1755), hvis fader, *Esben Esbensen* (1659–1709), ligeledes var mesterblokdrejer ved Holmen. Hans moder var *Vibeke Nielsdatter*. Han lærte handel og kom i 1765 til Vadsø i Finmarken som bestyrer ved Vadsø handelsdistrikt for Det Almindelige Handelskompagni i København, som i 1764 havde forpagtet besejlingen af Finmarken for 20 år. Kompagniets skibe ankom om foråret med livsfornödenheder til befolkningen i Finmarken og om efteråret for at hente udbyttet af sommerens fiskeri i form af saltfisk, tørfisk, tran etc. I disse år gik fiskeriet imidlertid stærkt tilbage, og selskabet kom i økonomiske vanskeligheder, ligesom nøden var stor blandt befolkningen i dette nordligste distrikt af Norge. Kongen måtte derfor

igen i 1773 overtage handelen og indløse kompagniets aktier. Andreas Esbensen blev nu „kongelig betjent“, indtil han ved frihandelens indførelse i Finmarken 1789 overtog handelen i Vadsø og Vardø distrikter for egen regning sammen med købmand *Christian Hvistendal*. Ved dennes død overtog han forretningen alene. I de følgende år udviklede Finmarkens økonomi sig mere gunstigt, og Andreas Esbensen's forretning udviklede sig betydeligt. Ved århundredskiftet ejede han store handelsboder både i Vadsø og Vardø og en betydelig sejskibsflåde. Han giftede sig to gange; 1° den 5. maj 1768 med *Louise Henrika Hedemark* (1756-1792) og 2° den 2. september 1793 med *Karine Heide Nandrup* (1771-1856).

I første ægteskab var der følgende børn: 1) *Arent Nicolai Esbensen* (1771-1854), gift med *Anna Margrethe Galberg* (1771-1836); han overtog faderens forretning; 2) *Mariane Christiane Esbensen* (1772-1855), gift med provst i Vadsø, *Lauritz Lassen Brodtkob* (1760-1844); 3) *Hans Peter Esbensen*, gift 1° med *Jacobine Cathrine Svendsen* (1808-1850) og 2° med *Anna Oline Kleven*; han var skibskaptajn og førte sin faders tremastede sejskibe mellem København og Nordmarken og blev senere lodsoldermand og havnefoged i Vadsø.

I andet ægteskab var der følgende børn: 1) *Andrea Henriette Esbensen* (1798-1878), gift med sorenskriver *Niels Bierregaard Hiort* (1784-1846); 2) *Antoinette Frederikke Esbensen* (1800-1864), gift med proprietær *Mouritz Gotthold Krag* (1796-1885), ejer af Munkemølle i Odense; 3) *Frederik August Esbensen* (1802-1872), amtmand i Hjørring, gift med sin halvbroder Arent Nicolai Esbensen's datter *Anne Kristine (Erastine) Esbensen* (1806-1897); 4) *Andreas Esbensen* (1803-1856), distriktslæge i Odense, gift med *Ida Birgitte Berthelsen* (1809-1899).

Andreas Esbensen overdrog i 1805 sin forretning til sønnen Arent Nicolai og flyttede fra Vadsø til København, hvor han døde i 1808. Han var dekoreret med medaljen *pro meritis* i guld for sit arbejde for vaccinationens indførelse i Finmarken. Om familien Esbensen se *Johan Beronka: Vadsø Bys Historie* (Vadsø 1933), *N. A. Ytreberg: Handelssteder i Finmarken* (Trondheim 1942) og *Elisa Tandberg: Familien Kjerschow* (Oslo 1940).

22. Om slægten Hirsch se *Pers. Tidskr.*, 10. række, II, s. 91 ff., og IV, s. 260 ff.

23. Biografiske oplysninger i *A. Olafsen: Våre Sorenskrivere*

(Oslo 1940), II; *Falk-Jensen*, s. 182; *G. Graarud*: Holmestrand og Omegn, en historisk Oversigt (Kristiania 1907).

24. Jørgen Wetlesen's optegnelser findes i *Pers. Tidskr.*, 6. række, I, s. 85 ff. Han var født i Skeberg og havde i en længere årrække forskellige stillinger som borger i Christiania og Frederiksstad. Han blev senere forpagter på Linderud gård i Aker og gårdbruger i Bone. Sine sidste år tilbragte han hos sin søn, landbrugsskolebestyrer *Frederik Wetlesen*, på dennes gård Abildsø i Aker, og her nedskrev han sine erindringer.

25. *C. Plünneke*: Frederiksstad indtil det 20de Aarhundrede, retlig og kommunal Administration (Kristiania 1904), I, s. 68.

26. Niels Hiort købte gården ved skøde af 10. april 1834 for 2020 speciedaler. Hans enke solgte den ved skøde af 14. april 1847 for 3000 speciedaler. Efter korpslæge Wejdemann fik ejendommen navnet Wejdemannsgaarden. Holmestrand Tinglysning-pantebog, V (Statsarkivet i Oslo).

27. Sorenskriver var i Norge titlen på en underretsdommer i landdistrikterne, indtil den nye civilprocesordning indførte titlen herredsdommer. Foruden at være dommer var sorenskriveren også skifteforvalter, auktionsforvalter, pantebogsfører og notarius publicus.

28. Brødrene Hiort's sejskibsflåde bestod gennem årene af følgende skibe: 1) Skonnertbriggen „Sirius“ (64 commercelæster), bygget i Sverige 1840, købt 1847, solgt ca. 1861. 2) Skonnerten „Anna“ (44½ clstr.), bygget i Flensborg 1832, købt 1848, solgt ca. 1854. 3) Kuffen „Nanna“ (51½ clstr.), bygget i Holland 1837, købt 1853, solgt 1854. 4) Skonnerten „Fraternitas“ (60 clstr.), bygget i Gøteborg 1855, købt samme år, solgt i 1859. 5) Skonnerten „Vidar“ (61½ clstr.), bygget i Troense 1860, købt 1861, total forlist 1868. 6) Skonnerten „Anneberg“ (56 clstr.), bygget i Nykøbing S. 1848, købt 1869, solgt ca. 1885. 7) Skonnertbriggen „Voldtofte“ (136 net.reg.tons), bygget i Troense 1875, købt ca. 1887, solgt 1896.

Indtil 1855, da brødrene gik i kompagni, var Hans Jacob Hiort personlig reder. Forskellige kaptajner førte denne sejskibsflåde:

Kaptajn *Jørgen Kofod* førte briggen „Sirius“ fra 1847 til 1855, hvorefter kaptajn *C. Torkelsen* sejlede den det følgende år. Kaptajn *Niels V. Harrild* førte skonnerten „Anna“ fra 1848 til 1857, og kaptajn *N. W. Nielsen* førte den hollandske kuff „Nanna“ i 1853 og 1854. Kaptajn *Poul Frederik Hiort* førte først skonnerten „Fraternitas“ fra 1855 til 1858 og derefter „Sirius“, indtil han i 1861 over-

tog føringen af „Vidar“, som han førte til dens ulykkelige forlis i 1868. Kaptajn *P. F. Esbensen* førte lejlighedsvis „Fraternitas“ i årene 1856 til 1859 (der er for „Fraternitas“ vedkommende ikke helt overensstemmelse mellem det officielle skibsregister og Københavns skibslister). Skonnerten „Anneberg“, som blev købt i 1869 efter „Vidar“'s forlis, blev ført af kaptajn *V. J. Mathiesen* (som var skibets tidligere ejer) indtil 1871, hvor kaptajn *P. E. Bistrup* overtog føringen. Skonnertbriggen „Voldtofte“ blev ført af kaptajn *J. F. Lohmann*. Københavns Skibsregister 1817–1865 (Rigsarkivet), Københavns Skibslister 1846–1857 (Stadsarkivet), Mercantil Calender 1851–1869 og Officiel Fortegnelse over danske Krigs- og Handelskibe 1871–1895.

29. Den fornemme hjørneejendom er opført efter tegninger af *Nicolai Eigtved* i 1750–53. Den blev ombygget og udvidet i 1853. Ifølge familietraditionen skulle brødrene Hiort have ejet ejendommen, men dette er ikke rigtigt. Da Hans Jacob Hiort flyttede ind i 1856, ejedes huset af grosserer *Randrup*, og det blev senere købt af grosserer *C. A. Fønnesbech*.

30. Grosserer *H. B. Thorsen*, som var i handelslære hos Brd. Hiort, har i *Berlingske Aftenavis* for 6. oktober 1943 skrevet en kronik med titlen „Tidsbillede fra 1880'ernes København“, hvori han giver en morsom beskrivelse af atmosfæren i handelshuset. Han tegner samtidig et sympatisk billede af de to brødre, som han kalder „de to elskelige, rettænkende og retlinede aldrende Nordmænd“.

31. *Jul. Schovelin*: Privatbanken i Kjøbenhavn 1857–1907 (København 1907), s. 120 ff.

32. *Albert Fabricius*: Grosserer-Societetet 1742–1942 (København 1942).

33. Mads Christensen (1805–1864) blev overlæge ved Alm. Hospital 1838, titulær professor 1847, konst. professor i medicinsk klinik ved Universitetet 1860 og etatsråd 1862.

34. Henrik Andreas Brock (1778–1833) tilhørte den gren af den vidtfgrenede slægt Broch (Brock), som nedstammede fra kaptajn ved 2. Oplandske nationale infanteriregiment *Hans Henrik Broch* (1710–1780). Med Georgine Smith (1780–1821) havde han 5 børn, hvoraf Peter Frederik Brock var den næst yngste. Se *S. H. Finnegrøn*: Legatslægten Broch (Oslo 1927).

35. Sognepræst Abraham Vilhelm Støren (1763–1841) til Nordrehov var gift med Johanne Cathrine Brandt (1771–1836), som

var datter af sognepræst Johan Rasmus Brandt til Ullensaker og Berthe Maria Brandt, født Hiort (se side 34).

36. Ægteskabet mellem Peter Frederik Brock og Bolette Christine Antzée (1816–1850) blev indgået den 10. september 1840 hos Bolettes morbroder, sorenskriver Niels Bierregaard Hiort i Holmestrand. Deres børn var: 1) *Bolette Georgine Dorothea Brock* (1842–1912), gift med sognepræst til Sagerne *Johan Nordal Brun* (1839–1909); 2) *Henrik Andreas Brock* (1843–1899), ritmester, gift med *Elisabeth Bregendabl* (* 1859); 3) *Hans Jørgen Bernt Nicolai Wilhelm Niels Andreas Hiort Brock* (1845–1864).

37. Forpagter Andreas Esbensen var søn af Henriette Hiort's broder, amtmand i Hjørring, *Frederik August Esbensen* (se note 21). Han var gift med sin kusine *Ina Mathilde Esbensen*, som var datter af kaptajn *Hans Peter Esbensen*, hos hvem Povl Frederik (Fritz) Hiort havde sejlet som styrmand. Den i note 28 nævnte kaptajn *P. F. (Fritz) Esbensen* var en anden af brødrene Hiort's fætre. Han var søn af Henriette Hiort's halvbroder, købmand i Vadsø, *Arent Nicolai Esbensen* (se note 21). Fritz Esbensen vandt 90.000 kr. i det danske klasseslotteri – dengang et kolossalt stort beløb – og forlod derefter søen.

38. Brødrene Hiort købte „Raakildegård“ i Ellishøj sogn af greve *C. C. S. Danneskiold-Samsøe* for 57.500 rigsdaler. Den var på 31 td. hartkorn. Der var 350 td. land ager, ca. 150 td. land eng, 150 td. land mose og 200 td. land hede, i alt ca. 850 td. land og et teglværk. I 1903 solgte Andreas Hiort gården til proprietær *J. L. Hjorth* til Tustrup for 130.000 kr. Tustrup-slægten Hjorth havde tidligere været ejer af gården. *Trap: Danmark*, 4. udg., V, s. 633.

39. *Richter; Pers. Tidsskr.*, 10. række, II, s. 218; *C. I. Anker: Norske Frivillige i de danske Forsvarskrige fra 1848–50 og i 1864 (Kristiania 1887)*; Nekrolog i *Militær Tidende* 15. november 1879.

40. Han døde på det tyske lazaret i Flensborg den 11. juni 1848.

41. Niels Henrik Hiort's breve til hjemmet i krigsårene 1848–50 og 1851 er bevarede i familien.

42. *N. P. Jensen: Kampen for Sønderjylland (København 1913–14)*, 2. del, s. 168.

43. *Hector Boeck: Norske, svenske og finske frivillige Officerer og Læger i den danske Hær og Flaade i Krigene 1848–50 og 1864 (særtryk af Pers. Tidsskr. 1935)*.

44. Vilhelm August Gottlieb Hindenburg (1795–1880) tilhørte

en dansk gren af den østpreussiske godsejerslægt v. Hindenburg. Hans fader var oberstløjtnant ved fynske infanteriregiment, *Johan Philip Hindenburg* (1752–1818), og hans moder var *Louise Beate Johanne Wesenberg* (1758–1839). Han blev sekondløjtnant 1811, premierløjtnant 1820, stabskaptajn 1830, major 1848, oberstløjtnant 1849, oberst 1853 og afskedigedes med generalmajors karakter 1863. Efter slaget ved Slesvig 1848 blev han kommandør ved 2. lette bataljon og førte denne afdeling med hæder i alle tre krigsår. Han beholdt kommandoen over denne bataljon til 1860. I december 1832 giftede han sig med *Johanne Marie Margrethe Lorenzen* (1807–1875). I ægteskabet var der følgende børn: 1) *Johan Philip Hindenburg* (1833–1864), premierløjtnant, faldt under kampene på Als den 29. juni; 2) *Beate Johanne Augusta Hindenburg* (1835–1898), gift med oberst *Carl Gustav Ferdinand Rønnov* (1827–1909); 3) *Anna Elisabeth (Betzy) Hindenburg* (1839–1899), gift med oberstløjtnant *Niels Henrik Hiort* (1828–1897). Se Dansk Biografisk Lexicon (København 1893), VII.

45. Hun var datter af regimentskirurg i Kristianssted på St. Croix, dr. med. *Johannes Lorenzen* (1772–1807) og *Johanne Marie Heinrich*.

46. Carl Gustav Rønnov var Niels Henrik Hiort's svoger (se note 44).

47. Krigsarkivet 1864, indkomne sager K II¹ (Hærens Arkiv).

48. 8. kompagni stod i reserve og gik frem for at undsætte 1. kompagni. Dets kommandør, sekondløjtnant *Reiter*, blev herunder dræbt, hvorfor Niels Henrik Hiort tog kommandoen også over dette kompagni.

49. Johan Lyder Brun var søn af *Johan Nordahl Brun* (1839–1909), som var sognepræst i Sagerne, og *Bolette Georgine Brock* (1842–1912), som var datter af sognepræst *Peter Frederik Brock* til Grue (se side 84) i dennes ægteskab med *Bolette Christine Antzée*, f. Hiort (se side 68). Peter Frederik Brock var kapellan hos Johan Nordahl Brun, medens denne var sognepræst i Nordrehov 1848–1862. De var begge meget stridbare, og der var bestandig uoverensstemmelser mellem præsten og hans kapellan, ligesom der var strid mellem dem som naboer – trods dette blev Brock's datter og Brun's søn altså gift. Om slægten Brun se *Tb. Bull: Biskop Nordahl Brun og hans Slekt* (Oslo 1938).

50. Arthur Hjalmar de Neergaard (1846–1916) tilhørte 3. gene-

ration af den yngre, adelige linje af slægten Neergaard. Denne linjes stamfader var *Johan Thomas de Neergaard* (1745–1829) til Ringstedkloster, der blev adlet den 31. marts 1780. Hans fader var *Peter Christopher de Neergaard* (1816–1870) til Julianeholm og hans moder *Ida Louise Amalie Nicoline Ludovica Laussen* (1823–1907). Han blev student 1866, cand. mag. 1874, reservelæge ved 11. bataljon samme år og nedsatte sig som praktiserende læge i Grenaa 1879. Gift 1877 med Julie Ulrikka Marie Kold (1851–1928). De havde 3 børn: 1) *Johanne Henriette Elisabeth Kold de Neergaard* (* 1878), gift med sparekassebestyrer *Niels Bjerregaard Hiort* (1874–1950); 2) *Aage Christopher de Neergaard* (1882–1961), farmer i Australien 1913–1930; 3) *Ida Rose Marie Kold de Neergaard* (1888–1959), som var ugift. Se slægten Neergaard's stamtavle i Danmarks Adels Aarbog 1915, s. 336 ff.

51. Biografiske oplysninger i *Richter; Axel Pontoppidan: Den Kongelige Livgarde* (København 1941), III, s. 162, 471 og 495; Nekrolog i Militær Tidende 10. juni 1903.

52. Oberst G. H. Lasson (1814–1864) var i 1861 blevet chef for 1. brigade og faldt i spidsen for denne ved Dybbøl den 18. april 1864.

53. Meddelt i et brev til hjemmet af daværende sekondløjtnant – senere nationalbankdirektør – *Søren Christian Knudtzon* (1844–1913). *Axel Pontoppidan: Den Kongelige Livgarde* (København 1941), I, s. 179.

54. Christian Ferdinand Bauditz (1815–1909) blev som oberstløjtnant kommandør for livgarden 1865, oberst 1867, generalmajor 1874, generalløjtnant og kommanderende general 1882 og afskedigedes 1885.

55. I forfatterens eje er en dagbog, som Evald Hiort førte dag for dag fra den 1. januar 1866 og (med undtagelse af ganske få perioder) til den 27. april 1867. Dagbogen giver et godt indtryk af livet ved de franske regimenter i Algier set med en ung, dansk løjtnants øjne. De følgende citater er fra denne dagbog. Evald Hiort sendte desuden 4 indberetninger til livgarden, til hvilke forfatteren har kladderne. De indeholder dels en almindelig beretning om hans egen tjeneste, dels oplysninger om den franske hærs kommandoforhold, bevæbning, enkadrering etc. Efter modtagelsen af den første indberetning skriver oberstløjtnant Bauditz i et brev af 26. februar 1866: „Herr Lieutenant Hiort! Jeg takker Dem for den tilsendte

Indberetning af 31' f.M., som jeg modtog den 15' Januar. Da jeg meddelte Hans Majestæt Indholdet, forlangte han at faa selve Indberetningen; det glædede ham at Modtagelsen havde været saa god, ligesom han syntes godt om den Ansættelse De har faaet. De følgende Indberetninger som De sender, vil saaledes ogsaa blive forelagt Kongen ...“.

56. Jørgen Henrik August Tegner (f. 1843) var sekondløjtnant ved 1. bataljon. Han blev premierløjtnant 1867, afskedigedes af linjen 1875 og nedsatte sig som grosserer i København.

57. Nicolai Jacob Grave (f. 1842) var sekondløjtnant ved 1. bataljon. Han blev premierløjtnant 1867, kaptajn 1879 og afskedigedes 1892.

58. Kammerherre Gebhard Léon Greve Moltke-Hvitfeldt (1829–1896) var Danmarks højt estimerede gesandt i Paris fra 1860 til sin død i 1896.

59. I 1866 var kun departementerne langs kysten civilt administrerede, medens provinserne inde i landet var militære territorier. Marskal *Mac Mahon*, som nedkæmpede rifkabylernes oprør, var Algiers generalguvernør fra 1864 til 1870.

60. Det fortælles, at da marskal Mac Mahon i 1873 blev præsident, fandt han mellem uekspederede indstillinger om dekorerings sin egen indstilling af Evald Hiort til æreslegionen, og han forlangte den da effektueret omgående. Udnævnelsen er dateret 12. november 1873.

61. I en skrivelse til Evald Hiort af 26. april 1867 meddeler oberstløjtnant Bauditz, at han har talt med kongen om sagen, og at majestæten intet har at erindre imod, at han følger sin afdeling til Paris, men at kongen dog vil tale med ministeren derom. Umiddelbart før brevets afsendelse får oberstløjtnanten imidlertid besked om, at løjtnant Hiort skal indsende en formel ansøgning. Inden denne når frem, bliver han hjemkaldt.

62. Jens Hansen Lund Gammeltoft var søn af *Ole Christian Gammeltoft* (1784–1821), der kom fra gården Gammeltoft i Nørrejylland, nedsatte sig som grosserer i København og giftede sig 1° med *Juliane Margrethe Lund* († 1811) og 2° med hendes søster, *Wibeke Marie Lund* (1787–1869). De var døtre af den hovedrige silke- og lærredskræmmer *Jens Hansen Lund*. Da Ole Christian Gammeltoft døde i 1821, var hans børn ganske små, og Marie Gammeltoft's broder, der ligesom faderen hed *Jens Hansen Lund* (1783–1852), og

som førte faderens forretning videre, tog sig da faderligt af søsterens børn. Disse var: 1) *Johan Julius Gammeltoft* (1812–1871), grosserer – overtog senere den Lund'ske forretning – gift med *Elisabeth Petrea (Lise) Schmidt* (1823–1899); 2) *Christine Sophie Gammeltoft* (* 1814); 3) *Jens Hansen Lund Gammeltoft* (se nedenfor); 4) *Jens Christian Juelsgaard Gammeltoft* (1818–1873), etatsråd, borgmester i København, gift med *Catbrine Margrethe Phillipine Nimb* (1847–1881). Efter Ole Christian Gammeltoft's død adopterede Marie Gammeltoft desuden 5) *H. P. Schougaard* († 1863), som skal have været Ole Christian Gammeltoft's barn. Han blev manufakturhandler og giftede sig med *Jensine Flensburg*. Deres børn fik slægtsnavnet Gammeltoft Schougaard.

Jens Hansen Lund Gammeltoft var født den 5. februar 1816, gik i Borgerdydskolen og lærte derefter landvæsen på Vibygaard ved Roskilde. I 1841 købte han Herlevgaard sydvest for Hillerød for sin fædrene arv. Han var fra 1854–1864 tiendekommissær, blev 1858 landvæsenskommissionær og i 1859 medlem af Frederiksborg amtsråd. Han var folketingsmand fra 1861–1864, og fra 1863 var han formand for Frederiksborg Amts Spare- og Laanekasse. I 1859 blev han udnævnt til kammerråd. I ægteskabet med Henriette Stannis havde han 8 børn: 1) *Marie Caroline Gammeltoft* (1842–1915), gift med *Johannes Henrik Severin Abrahams* (1843–1900), skuespiller og senere direktør for Folketeatret; 2) *Olavia Frederikke Gammeltoft* (1843–1920), gift med oberstløjtnant *Frantz Christopher Bülow Pio* (1827–1905) (se note 71); 3) *Carl Frederik (Fritz) Christian Gammeltoft* (1845–1909), som overtog Herlevgaard efter faderen, gift med *Hansine Wilhelmine Jacobsen* (1866–1943); 4) *Johanne Sophie Gammeltoft* (1847–1923), gift med oberstløjtnant *Evald Bierregaard Hiort* (1838–1903); 5) *Ida Juliane Elisabeth Gammeltoft* (* 1850), gift med en svensk proprietær *Koch*; 6) *Elisabeth Thora Gammeltoft* (1852–1912), gift med lærer i Frelslev *Christian Peter Holm* (1844–1922); 7) *Lydia Henriette Gammeltoft* (1854–1931), gift 1° med proprietær til Lindholmgaard ved Slangerup *Syvald Westrup* (1847–1910), 2° med lektor ved Herlufsholm *Christian Jerntoft* (1858–1931); 8) *Fanny Louise Margrethe Gammeltoft* (1858–1900), gift med cand. theol. *Frederik Heiberg* (1850–1918), forstander for og præst ved Døvstummeinstituttet.

Jens Hansen Lund Gammeltoft døde den 24. maj 1867. Se *Victor Eberling: Rigsdagens Medlemmer gennem 100 Aar* (København 1949–50), s. 160.

63. Marie Henriette Stannis var ifølge kirkebogen født i Augustenborg den 21. september 1816, men på hendes gravsten på Herlev kirkegård står der, at hun var født den 22. september 1817 og død den 8. april 1898. Hun var datter af slotsgartner på Augustenborg *Carl Friederich Stannis* (1779–1857) og *Sophie Caroline Siewers* (1790–1872). Ifølge familietraditionen skal Carl Friederich Stannis have tilhørt den polske fyrsteslægt *Poniatovský*, og navnet Stannis skal have været påtaget (antagelig en forkortelse af Stanislaus). Det fortælles, at han som ung officer dræbte en russisk fyrste i duel og måtte flygte fra Polen. Efter at have opholdt sig nogen tid i Sverige, fik han asyl hos hertug *Frederik Christian* af Augustenborg (1765–1814), som skal have været en slægtning af ham. Han fik en stilling i hofstaben som slotsgartner og giftede sig ca. 1814 med Sophie Caroline Siewers, som var en købmandsdatter fra Lütjenburg. I ægteskabet var der 11 børn: 1) *Carl Friederich Stannis* (* 1815), togfører ved de sjællandske jernbaner, gift med *Louise Wilhelmine Obelitz* (1845–1880); 2) *Marie Henriette Stannis* (1816–1898), gift med proprietær til Herlevgaard *Jens Hansen Lund Gammeltoft* (se note 62); 3) *Cay Emilius Adolph Stannis* (* 1818); 4) *Caroline Benedicte Stannis* (* 1820); 5) *Louise Sophie Stannis* (* 1821), gift med fyrinspektør *Hendrik Høyer* († 1860); 6) *Elisabeth Wilhelmine Stannis* (* 1823), gift med skovrider på Marselisborg *Christian Frederik Pries* (1816–1885); 7) *Emma Christiane Stannis* (* 1825), død som lille; 8) *Emma Louise Sophie Stannis* (* 1825); 9) *Moritz Theodor Stannis* (* 1827), antagelig død som lille; 10) *Christine Mathilde Stannis* (* 1829); 11) *Theorore Ernestine Stannis* (* 1830).

Carl Friederich Stannis døde på Augustenborg den 3. august 1857. Et i familien bevaret maleri viser ham som officer i preussisk husaruniform. Sophie Caroline Stannis døde den 13. juli 1872.

64. Johan Julius Gammeltoft var født den 27. december 1812 og døde under et ophold i Paris den 4. september 1871. Han blev begravet den 28. september samme år fra Helliggeists Kirke, hvis værge han var. Talen over ham blev holdt af hans ven, dr. theol. *Bloch Suhr*. Elisabeth (Lise) Schmidt ægtede han den 30. juni 1843. I et bevaret brev skriver Henriette Gammeltoft den 1. oktober 1848 til sin svigermoder, Wibeke Gammeltoft, at hun og hendes mand har gjort sig fortrolig ved tanken om at overlade „den kjære Svoger Julius og Tante Lise“ den lille Sophie, som da var 1 år gammel,

„saameget mere som vi tror det mulig[t] at glæde Dem, vor inderlig gode og ømme Moder (∴ svigermoder) dermed“. At beslutningen er truffet under indtryk af økonomiske vanskeligheder fremgår af de efterfølgende linjer: „Det er ogsaa efter nøiere at have tænkt derover, og talt med hinanden derom, og med den Tanke for Øie at Barnets Opdragelse og Vel er mere betrygget [hos dem], end her hos os, hvor der er saa mange, og hvor Midlerne til deres Fremskridt er i ringere Grad tilstede, at vi har truffet denne Beslutning, der vel smerter Moderhertet for Øieblikket, at skilles fra den Lille, der just i den Alder er det kjærest“. I en efterskrift skriver hun, at da „mit Brev er tænkt paa Tydsk og skrevet paa Tydsk, da jeg desværre ikke er saa færdig i det Danske at jeg kan skrive det rigtigt, har jeg maatte[t] bede min Mand fordanske det, men jeg er derfor lige saa fuldt dansksindet som han!“ – Denne sidste bemærkning har sin naturlige baggrund i, at Henriette Gammeltoft var født og opvokset på Augustenborg og at tidspunktet for brevet var 1848.

Foruden den lille Sophie adopterede Johan Julius og Lise Gammeltoft en dreng, *Ferdinand Gammeltoft* (1847–1923), som blev skovfoged på godset Skjoldnæsholm. Han var gift med *Emmy Augusta Madsen* (1858–1918).

65. Matr. nr. 1° af Dronninggaard.

66. Biografiske oplysninger i *Richter*.

67. Slægten Iürgensen nedstammer fra *Daniel Iürgensen*, som døde i Aabenraa i 1727. Hans søn var herredsfoged *Iürgen Iürgensen* (1720–1773) i Ugle herred i Flensborg amt, hvis søn var mægler og dispachør i København, *Frode(rus) Christian Iürgensen* (1759–1810), som giftede sig med *Elisabeth (Lise) Buntzen* (1776–1867), hvorved han blev svoger til den berømte kritiker og litterat *Peter Andreas Heiberg* (1758–1841), der var gift med Lise's søster, *Thomasine (Sine) Buntzen* (1773–1856). Mellem Iürgensen og Heiberg var der et varmt venskab, og ægteparret Iürgensen's eneste søn, som fødtes det år, hvor P. A. Heiberg efter landsforvisningen drog i landflygtighed, blev efter ham døbt *Peter Andreas Heiberg Iürgensen* (1800–1860). Han blev sognepræst til Nørre Vedby og Nørre Alslev og stiftsprovst for Lolland-Falster. I sit ægteskab med sin kusine, *Thomasine Koch* (1809–1886), havde han 6 børn. En søn var generalmajor *Frode(rus) Christian Iürgensen* (1835–1914), som i sit ægteskab med *Helga Rangheid Eline Stephensen* (1848–1880) havde 3 børn: 1) *Peter Andreas Heiberg-Iürgensen* (1869–1950), oberst-

løjtnant, gift med *Sigrid Hiort* (1869–1941); 2) *Hilmar Heiberg-Iürgensen* (1870–1956), kgl. skovrider, gift med *Olga Victoria Galschiøt* (1877–1966); 3) *Sigrid Heiberg-Iürgensen* (1874–1956), ugift. Ved kgl. bevilling af 17. april 1896 fik de tre søskende, der alle var døbt med navnet Heiberg, tilladelse til at føre slægtsnavnet Heiberg-Iürgensen. Se *Frode Iürgensen og Poul Hennings: Biografisk Slægtsregister over de indbyrdes beslægtede Familier Sandgaard, Buntzen, Koch og Iürgensen* (København 1910).

68. Disse børn er: 1) *Frode Heiberg-Iürgensen* (* 1897), oberst, gift med *Ebba Marie Suenson* (* 1898) og 2) *Elisabeth Helga Sophie Heiberg-Iürgensen* (* 1898), assistent i aktieselskabsregistret, ugift.

69. Dagmar Bruhn giftede sig senere med en greve *de Roaldes* og bosatte sig i Santa Barbara, Californien, hvor hun døde den 17. april 1951. Hun var en flittig skribent til dansk-amerikanske blade og kendt som sangerinde og foredragsholder. Se *Danmarksposten*, juli 1947, s. 20.

70. Johannes Peter Welleberg Lorentzen (1845–1917) og Karen Marie Larsdatter (1851–1936) blev gift i Helligåndskirken den 31. december 1876. I ægteskabet var der 6 børn.

71. Den danske slægt Pio nedstammer fra *Jean Pierre Pio* (1734–1804), der indvandrede fra Frankrig som soldat og ansattes i den franske ambassadørs tjeneste. Han tilhørte den franske adelige slægt *Piou* eller *Piou de Saint Gilles*, som den også kaldtes efter familieejendommen St. Gilles i Vendée. Hans søn var kongelig skuespiller og danselærer ved landkadetakademiet, krigsråd *Jean Pierre Pio* (1778–1867), som havde 17 børn. En søn af ham var *Frantz Christopher Bülow Pio* (1827–1905). Han blev sekondløjtnant i infanteriet i 1848, premierløjtnant 1857 og deltog som sådan i krigen 1864, hvor han kæmpede på Dybbøl ved 8. bataljon. Han blev kaptein i 1867, afskedigedes af linjen i 1882 og blev karakteriseret oberstløjtnant i 1888. I 1880 etablerede han sig som vinhandler i København og blev senere kgl. hofvinhandler (Pio's Vinhandel fører stadig slægten Pio's våben som bomærke). I 1866 indgik F. C. B. Pio ægteskab med *Olavia Frederikke Gammeltoft* (se note 62) og havde med hende følgende børn: 1) *Marie Vibeke Pio* (1867–1954), skuespillerinde; 2) *Hans Gammeltoft Pio* (1869–1937), assistent i Københavns borgerrepræsentation, gift med *Martha Petersen* (1882–1963); 3) *Frantz Emil Pio* (1870–1950), overretssagfører, dr. polit., gift med *Martha Christiane Borch* (1880–1950); 4) *Johan*

Julius Pio (1871–1928), som overtog Pio's vinhandel efter faderen, gift med *Louise Hindsberg* (1875–1954); 5) *Holger William Pio* (1872–1933), fuldmægtig i Fritsches Glashandel, ugift; 6) *Olavia Frederikke (Pegga) Pio* (1877–1954), gift med direktør *Tage Hiort* (1874–1930). Se Optegnelser om slægten Pio i *Pers. Tidskr.*, 11. række, IV, s. 119 ff.

5. SLÆGTENS VÅBEN

1. Norges Riksarkivs sigilsamling no. 221, bog no. 6, lb. no. 5.

2. Enkekassens arkiv i Rigsarkivet no. 2296. Seglet findes på en attest dateret Svendborg 27. januar 1759, hvori hr. Gregers Hiort bevidner, at hans datter Karen Lund Hiort er gift med regimentskvartermester Baggesen.

3. Det var i 1700-årene i visse egne af Norge almindeligt at anbringe sådanne skjolde af metal med afdødes monogram eller våben, hvis den pågældende førte et sådant, på de to alterlysestager under sørgehøjtideligheden.

4. Rigsarkivets sigilsamling. Seglet er her dateret Nyborg 1738.

5. Våbenet findes i denne form på et portrætstik i Det kgl. Biblioteks billedsamling dateret 1741. Over Peder Hersleb's epitafium i Holmens kirke mangler hjelmmærket. På sit kobberstukne ekslibris anvendte Peder Hersleb også dette våben, men her er feltet delt, og hjorten findes i 1° felt, medens der i 2° felt ses tre stjerner. Som biskop førte Peder Hersleb et firdelt våben med forparten af en hjort med en pil i halsen i 1° og 4° felt og en bispehue i 2° og 3° felt. Hjelmtegnet er her en krone med forparten af en hjort, der rammes af en pil i halsen. (I Rigsarkivets seglsamling er dette våben fejlagtigt tilskrevet slægten Hiort). Peder Hersleb's søn, landsdommer, senere borgmester i København, Hans Christopher Hersleb, førte samme våben som faderen. Peder Hersleb's datter Petronelle var gift med konferensråd Andreas Graah, hvis børn førte et todelt våben med den springende hjort, der rammes af pilen, i 1° felt og en plov i 2° felt. Peder Hersleb's broder, oberstløjtnant *Nicolai Hersleb* (1698–1752) ved 3. søndenfjeldske dragonregiment, brugte et signet nøjagtigt mage til det Hiort'ske våben – altså broderens våben med udeladelse af kærlighedens pil! Mærkeligt er det, at også major Andreas S. Arø ved 1. oplandske infanteriregiment brugte et våben i sit signet, der var nøjagtigt mage til Nicolai Hersleb's og dermed

til Hiort's, Hersleb's og Arøe's segl, som viser dette, findes på indberetninger i forbindelse med den norske hærs omordning 1750 (krigsarkivet, koncepter til kgl. resolutioner 1750/nr. 576 i Rigsarkivet), og de to officerers indberetninger er udfærdiget på *samme tidspunkt* og på *samme sted*, nemlig i Ringsaker sogn i Norge. Den nærliggende tanke, at Arøe har manglet sit signet og har lånt Hersleb's, holder imidlertid ikke stik, idet der i Arøe's signet er tilføjet hans initialer: A.SA. Nogen slægtskabsforbindelse mellem Hersleb og Arøe har ikke kunnet konstateres og ej heller mellem Arøe og Hiort – før i næste generation, hvor major Arøe's søn bliver gift med en datter af hr. Povel Hiort til Askim! Dette ægteskab fandt først sted 1767 (se side 57). I øvrigt findes der i Rigsarkivets seglsamling et Arøe-våben, som har to korslagte flag i feltet og en pansret arm med et sværd i hånden som hjelmmerke, hvilket sidste tyder på, at det netop har været officersslægten Arøe, der har anvendt det. Det er således en gåde, hvorfor major Arøe har anvendt det Hiort'ske våben.

6. Enkekassens arkiv i Rigsarkivet no. 4926. Seglet findes på en ansøgning fra kaptajnløjtnant Peter Andreas Hiort om optagelse i kassen dateret Lundberg 27. maj 1771.

7. Norges Riksarkivs seglsamling no. 117. Seglet er dateret 1805.

8. Sorenskriver Niels Bierregaard Hiort's segl, dateret Kragerø 1821, findes i Norges Riksarkivs seglsamling som no. 105. Hans broder Povel Nicolai Hiort's signet findes anvendt af hans hustru, Karine Hiort, i segl på bevarede breve fra 1826. Oberstløjtnant Evald Bierregaard Hiort anvendte et ovalt skjold med en dobbelt rand med 8 nagler og intet hjelmklæde.

BILLEDFORTEGNELSE

Efter side 64:

1. Sognepræst Povel Hiort's vita i Christiania bispeprotokol 1737. Statsarkivet i Oslo.
2. Peder Hiort, sognepræst til Ullensaker. Maleri i Ullensaker kirke.
3. Peter Andreas Hiort som oberst og chef for det trondhjemske dragonregiment. Akvarel af Isaac Rosenvinge udført omkring 1806. Tilhører gårdbruger Birger Valstad, Sparbu.
4. Peter Andreas Hiort, generalmajor. Silhouet. Norsk Portrettarkiv, Oslo.
5. Birgitte Christine Hiort, f. Werner. Silhouet. Norsk Portrettarkiv, Oslo.
6. Hans Jacob Hiort, sognepræst til Askim. Silhouet. Tilhører Betzy Hiort.
7. Johanne Eva Hiort, f. Bierregaard. Silhouet. Tilhører Betzy Hiort.
8. Askim gamle præstegård, opført ca. 1695, nedrevet 1866. Fotografi. Rigsantikvaren i Oslo.
9. Sognepræst Povel Hiort's segl. Tilhører forfatteren.

Efter side 80:

10. Niels Bierregaard Hiort, sorenskriver i Nordre Jarlsberg, og Andrea Henriette Hiort, f. Esbensen. Daguerreotypi ca. 1843.
11. Andrea Henriette Hiort, f. Esbensen. Miniaturemaleri. Tilhører Betzy Hiort.
12. Andrea Henriette Hiort, f. Esbensen. Maleri af H. Olrik, 1872. Tilhører oberst F. Heiberg-Iürgensen.
13. Thora Hiort, f. Christensen. Fotografi.
14. Hans Jacob Hiort, grosserer. Fotografi.
15. Karine Hiort, gift Brock. Fotografi.
16. Peter Frederik Brock, sognepræst til Grue. Fotografi.
17. Andreas Esbensen Hiort, grosserer. Fotografi.
18. Bolette Hiort. Fotografi.

19. Niels Henrik Hiort, oberstløjtnant. Fotografi.
20. Elisabeth (Betzy) Hiort, f. Hindenburg. Fotografi.
21. Frederik (Fritz) Hiort, skibskaptajn. Fotografi.
22. Cæsar Hiort, grosserer, og Edith Hiort, f. Hill. Fotografi.
23. Evald Bierregaard Hiort, oberstløjtnant. Fotografi.
24. Sophie Hiort, f. Gammeltoft. Fotografi.
25. Henriette Hiort. Fotografi.

Efter side 96:

26. Vilhelm Hiort, stud. theol. Fotografi.
27. Elisabeth Hiort. Fotografi.
28. Henriette Brun, f. Hiort. Fotografi. 1920.
29. Johan Lyder Brun, professor, dr. theol. Fotografi. 1920.
30. Niels Bierregaard Hiort, sparekassebestyrer. Fotografi.
31. Johanne (Titte) Hiort, f. de Neergaard.
32. Povl Hiort, stationsforstander i D.S.B. Fotografi. 1912.
33. Astrid Hiort, f. Ring. Fotografi. 1912.
34. Sigrid Heiberg-Iürgensen, f. Hiort. Fotografi. 1904.
35. Peter Andreas Heiberg-Iürgensen, oberstløjtnant. Fotografi.
36. Ivar Hiort, direktør. Fotografi.
37. Emma Hiort, f. Lorentzen. Fotografi.
38. Tage Hiort, direktør. Fotografi.
39. Olavia (Pegga) Hiort, f. Pio. Fotografi.
40. Evald Hiort, bankfuldmægtig. Fotografi.
41. Else Hiort, f. Jacobsen. Fotografi.

NAVNEREGISTER

Forkortelsen po. betyder, at den pågældendes portræt findes i bogen (se da billedfortegnelsen side 150). Forkortelsen st. betyder, at den pågældende findes i stamtavlen bag i bogen.

- A**agaard, Bolette Sophie,
f. Hersleb, 125
– Peter, konferensråd, 125
Aars, Alette Bolette, g. Prydz, 41
Aalborg, Marthea Karine,
g. Bierregaard, 135
Abrahams, Johannes, teaterdirek-
tør, 144
– Marie Caroline, f. Gammeltoft,
144
Anchersen, Søren, rektor, 51
Andresen, Bente, g. Hiort, st.
Anna Sofie, fyrstinde af Slesvig,
132
Antzée, Bolette Christine,
f. Hiort, 61, 67 f., st.
– Bolette Christine, g. Brock, 68,
84, 140 f.
– Thomas Theodor, kaptajn,
67 f., 136, st.
Arneberg, Arnstein, arkitekt, 128
Arnholz, Christian, kaptajn, 96
Arøe, Andreas S., major, 57,
148 f.
– Anne Sophie, f. Arøe, 134
– Cecilie Sophie, f. Hals, 57
Arøe, Ellen Christine, f. Hiort,
57 f., st.
– Poul Andreas, kaptajn, 134
– Thomas Henrik, major, 57 f.,
134, st.
Baggesen, Gregers, 132
– Karen Lund, f. Hiort, 50, st.
– Lauritz, 132
– Lauritz, kommerceråd, gods-
ejer, 50, 132
– Margrethe, 132 f.
– Niels, 132
– Niels, godsejer, 132
– Peder, 133
– Peder, regimentskvartermester,
50, 148, st.
– Susanne, 133
Balling, Karen Lund, f. Hiort,
50, 148, st.
– Ulrich Christian, premierløjtnant,
50 f., 133, st.
Bartholin, E., professor, 13
– Hans, professor, 25
Bauditz, C. F., generalløjtnant,
105, 142

- Bech, F. J., biskop, 68
 Bendz, Ellen Dorothea, f. Brinck, 125
 – Niels Christian, sognepræst, 125
 Berg, Birgitte Sophie, g. Bierregaard, 135
 Berthelsen, Ida Birgitte, g. Esbensen, 137
 Bierregaard, Birgitte Sophie, f. Berg, 135
 – Jens, kapellan, 135
 – Johanne Eva, g. Hiort, 60 f., 69 f., 134 f., po., st.
 – Johanne Eva, f. Reich, 135
 – Kirstine, f. Riis, 135
 – Marthea Karine, f. Aalborg, 135
 – Niels, gårdejer, 135
 – Niels, sognepræst, 60, 135
 Bircherod, Hans, magister, 35
 Bistrup, P. E., skibskaptajn, 139
 Biørn, Johanne Marie, 39
 Blom, Bendix Christian, provst, 127
 Boesen, Bodil, f. Friis, 15, 22 f., 124
 – Ellen, g. Hiort, 15, 21, 24, st.
 – Povel, rådmænd, 15, 124
 Bonin, Edward, generalmajor, 89
 Borch, Martha Christiane, g. Pio, 147
 – Sophie, g. Hersleb, 16
 Boye, Jacobæa Marie, f. Hiort, 58
 – Jacob, 58
 Brahe, Jørgen, lensmand, 123
 Brammer, E. P., grosserer, 79
 Brandt, Anna, f. Bagge Langballe, 128 f.
 Brandt, Anna Cecilie, f. de Fine, 129
 – Anna Elena, g. Dedekam, 129
 – Berthe Maria, f. Hiort, 34 f., st.
 – Berthe Maria, g. Werner, 129
 – Bolette Elisabeth, g. Schultz, 129
 – Dorothea, f. Dedekam, 128
 – Frederikke Lovise, f. Castonier, 128
 – Hans Andreas, sorenskriver, 128
 – Henric, 129
 – Henric Frederik, skibskaptajn, 129
 – Jens, købmand, 129
 – Johan, handelsmand, 34
 – Johan Andreas, sognepræst, 128
 – Johan Rasmus, sognepræst, 34 f., 128, 140, st.
 – Johanne, f. Morup, 34
 – Johanne Cathrine, g. Støren, 129, 139
 – Ludvig Frederik, 128
 – Marie Julie, f. Rabautet, 129
 – Peter, sognepræst, 128
 – Rasmus, kornet, 128
 – Rasmus, skibskaptajn, 128
 Bregendahl, Elisabeth, 140
 Brinck, Ellen Dorothea, g. Bendz, 125
 – Hans Christian, major, 125
 – Niels, godsejer, 19 f., 125, st.
 – Wibecke Christiane, f. Hiort, 19 f., st.
 Brock, Bolette Christine, f. Antzée, 68, 140 f.

- Brock, Bolette Georgine, g. Brun, 140 f.
- Elisabeth, f. Bergendahl, 140
 - Georgine, f. Smith, 84, 139
 - Hans Henrik, kaptajn, 139
 - Hans Jørgen Hiort, 140
 - Henrik Andreas, ritmester, 140
 - Henrik Andreas, sognepræst, 84, 139
 - Karine Johanne Cecilie, f. Hiort, 68, 83 f., 86, po., st.
 - Peter Frederik, 68, 84, 139 ff., po., st.
- Brodtkob, Lauritz, provst, 137
- Mariane Christiane, f. Esbensen, 137
- Bruhn, Anne Sophie, f. Knudsen, 111
- Dagmar, g. 1° Hiort, 2° de Roaldes, 111, 147, st.
 - Daniel Jørgen, slotsforvalter, 111
- Brun, Bolette Georgine, f. Brock, 140 f.
- Henriette Augusta, f. Hiort, 98 f., po., st.
 - Johan Lyder, professor, dr. theol., 99, 141, po., st.
 - Johan Nordahl, sognepræst, 84, 140 f.
- Buckholz, Niels, godsejer, 132
- Buntzen, Elisabeth (Lise), g. Iürgensen, 146
- Tomasine (Sine), g. Heiberg, 146
- Burenæa, Else Cathrine, g. Frick, 126
- Johan Rudolph, borgmester, 126
- Bülow, C. E. J. v., general-løjtnant, 90
- Castberg, A. St., major, 129
- Castonier, Frederikke Lovise, g. Brandt, 128
- Christensen, Anna Lovise, f. Juul, 83
- Jacob, sognepræst, 122
 - Mads, overlæge, etatsråd, 83, 139
 - Thora, g. Hiort, 83, po., st.
- Christgau, M. Mansfield-Büllner, prokurist, st.
- Vibeke, f. Hiort, st.
- Clausen, Lisbeth, g. Hiort, st.
- Colbiørnsen, Christian, højesteretsjustitiarius, 131
- Conradi, Johan David, regimentskvartermester, 59
- Cramer, Johannes Andreas, professor, 60
- Danneskiold-Samsøe, C. C. S., greve, 140
- Dedekam, Anders, stadsmægler, 26, 127
- Anna, g. Hiort, 26, 34, st.
 - Anna Elena, f. Brandt, 129
 - Berthe, f. Tysch, 26, 34, 127
 - Dorothea, g. Brandt, 128
 - Hans Tysch, købmand, 129
- Deichmann, Bartholomæus, biskop, 30
- Dop, Andreas, sognepræst, 135
- Dorph, Niels, biskop, 35
- Dreyer, Carl V. L., oberstløjtnant, 96 f.

Dringelberg, Engelbret, sognepræst, 56
 Döderlein, Bartholomæus, 136

Eckhoff, Christian, sognepræst, 84
 Eigtved, Nicolai, arkitekt, 139
 Esbensen, Andrea Henriette, g. Hiort, 73, 76 f., 83, 137, po., st.
 – Andreas, forpagter, 85, 140
 – Andreas, købmand, 59, 70, 73, 134, 136 f.
 – Andreas, mesterblokdrejer, 136
 – Anna Margrethe, f. Galberg, 137
 – Anna Oline, f. Kleven, 137
 – Anne Kristine, f. Esbensen, 137
 – Arent Nicolai, købmand, 137, 140
 – Antoinette Frederikke, g. Krag, 137
 – Esben, mesterblokdrejer, 136
 – Frederik August, amtmand, 71, 137, 140
 – Hans Peter, skibskaptajn, 80 f., 137, 140
 – Ida Birgitte, f. Berthelsen, 137
 – Ina Mathilde, f. Esbensen, 140
 – Jacobine Cathrine, f. Svendsen, 137
 – Karine, f. Nandrup, 59, 70 f., 73, 134, 137, 149, st.
 – Louise Henrika, f. Hedemark, 137
 – Mariane Christiane, g. Brodtkob, 137

Esbensen, Povl Frederik (Fritz), skibskaptajn, 139, 140
 – Vibeke Nielsdatter, 136
 Eté, Alice Dammien d', g. Hiort, 84 f., st.

Faber, Bodil Gregersdatter, 9
 – Mads, kapellan, 9, 121
 Falck, Povel, rektor, 55
 Fangel, Agnete Jacobine, g. Hiort, 53, 133, st.
 – Anna Sophie, f. Jørgensen, 133
 – Dorothea, f. Lindemand, 53
 – Peter, sognedegn, 53, 133
 – Rasmus, sognedegn, 133
 Fenger, L. P., arkitekt, 125
 Ferrer, José, cand. jur., st.
 – Suzanne, f. Hiort, st.
 Fine, Anna Cecilie de, g. Brandt, 129
 Flensburg, Jensine, g. Gammeltoft Schougaard, 144
 Fønnesbech, C. A., grosserer, 139
 Frandsen, Hans, sognepræst, 9, 122
 – Karine Lauridsdatter, 9, 122
 Frederik Christian, hertug af Augustenburg, 145
 Frick, Adèle, f. Ruus, 20
 – Augustina, f. Høy, 125
 – Bolette Helene, 126
 – Christian Frederik, apoteker, 125 f.
 – Else Cathrine, f. Burenæa, 126
 – Else Margrethe, g. Hersleb, 21, 125 f.
 – Erica Christiane, f. v. Offenborg, 125

- Frick, Gregers, supercargo, 125
- Hans, byskriver, 20
 - Hans, oberstløjtnant, 125
 - Hans, sognepræst, 20 f., 115, 126, st.
 - Jacobine, f. Rosenberg, 126
 - Peder Jespersen, premierløjtnant, 125
 - Petronelle Henriette, f. Hiort, 20 f., 126, st.
 - Povl Boesen, latinskolehører, 125
 - Rudolph Burenæa, sognepræst, 126
- Friis, Abel Margrethe, g. Stockfleth, 57, 134
- Bodil, g. 1° Boesen, 2° Jespersen, 15, 22 f., 124
 - Christen, kapellan, 28, 128
 - Mads Lucassen, rådmand, 124
- Frølich, Bolette Helene, f. Nyrop, 125
- Johan Didrik, kaptajn, 125
- G**ade, fogedfuldmægtig, 74
- Gahn, C. P., generalmajor, 64
- Galberg, Anna Margrethe, g. Esbensen, 137
- Galschiøt, Olga Victoria, g. Heiberg-Iürgensen, 147
- Gamalielsen, Hans, sognepræst, 122
- Lauridsdatter, 122
- Gamborg, Michael, foged, 32 f.
- Gammeltoft, Carl Frederik (Fritz), proprietær, 144
- Christine Sophie, 144
- Gammeltoft, Elisabeth (Lise), f. Schmidt, 108, 144
- Elisabeth Thora, g. Holm, 144
 - Emmy Augusta, f. Madsen, 146
 - Ferdinand, skovfoged, 146
 - Hansine Wilhelmine, f. Jacobsen, 144
 - Ida Juliane Elisabeth, g. Koch, 144
 - Jens Christian Juelsgaard, etatsråd, borgmester, 144
 - Jens Hansen Lund, proprietær, 108, 144 f.
 - Johan Julius, manufakturhandler, 108, 144 f.
 - Johanne Sophie, g. Hiort, 108 f., 144 ff., po., st.
 - Juliane Margrethe, f. Lund, 143
 - Lydia Henriette, g. 1° Westrup, 2° Jerntoft, 144
 - Margrethe, g. Heiberg, 144
 - Margrethe, f. Nimb, 144
 - Marie Caroline, g. Abrahams, 144
 - Marie Henriette, f. Stannis, 108, 145
 - Olavia Frederikke, g. Pio, 112, 144, 147
 - Ole Christian, grosserer, 143
 - Wibeke Marie, f. Lund, 143, 145
- Germain, Saint, general, 130
- Gleerup, Abraham, papirfabrikant, 58, st.
- Jacobæa Marie, f. Hiort, 58, st.
- Goische, P. Rosenstand, professor, 60

- Graah, Andreas, konferensråd,
125, 148
- Peder Hersleb, stud. theol., 17
 - Petronelle Helena, f. Hersleb,
124
- Gram, Hans, professor, 55
- David Andreas, gårdejer, 44
- Grave, N. J., kaptajn, 106, 143
- Grævonius, Thorkild Rasmus,
magister, 55
- H**agemann, G. F., oberst-
løjtnant, 77
- Hals, Cecilie Sophie, g. Arøe, 57
- Hansdatter, Maren, g. Hansen
Kjerteminde, 9, 14, 122
- Hansen, Christopher, rytter, 130
- Frands, sognepræst, 14, 122
 - Jacob, godsforvalter, 122
 - Jørgen, sognekapellan, 122
 - Maren Hansdatter, 9, 14, 122
 - Maren Lauridsdatter, 122
 - Marthe Jacobsdatter, 130
 - Søren, kaldet Kjerteminde,
sognepræst, 9, 14, 121 f.
- Harboe, Frederica Louisa,
f. Hersleb, 125
- Ludvig, biskop, 125, 134
- Harrild, Niels L., skibskaptajn,
79, 138
- Hedemark, Louise Henrika,
g. Esbensen, 137
- Hegermann, Didrik, oberst, 62,
64 ff.
- Heiberg, Frederik, forstander,
dr. theol., 144
- Margrethe, f. Gammeltoft, 144
 - Peter Andreas, litterat, 146
- Heiberg, Thomasine (Sine),
f. Buntzen, 146
- Heiberg-Iürgensen, Ebba, f. Suen-
son, 147
- Elisabeth Helga Sophie, 147
 - Frode, oberst, 147
 - Hilmar, skovrider, 147
 - Olga Victoria, f. Galschiøt,
147
 - Peter Andreas, oberstløjtnant,
109 f., 146 f., po., st.
 - Sigrid, 147
 - Sigrid, f. Hiort, 109 f., 147,
po., st.
- Heinrich, Johanne Marie,
g. Lorenzen, 141
- Hermansen, Christian, sadel-
mager, 43, 45, 130
- Birgitte, f. Vigen, 130
- Hersleb, Anna Magdalene Char-
lotta, 125
- Bodil (Bolette), f. Hiort, 16 f.,
st.
 - Bolette Sophie, g. Aagaard,
125
 - Catharina Magdalena,
f. Munck, 124
 - Christopher, sognepræst, 16
 - Else Margrethe, f. Frick, 21,
125 f.
 - Frederica Louisa, g. Harboe,
125
 - Hans Christopher, borgmester,
124, 148
 - Nicolai, oberstløjtnant, 148 f.
 - Peder, biskop, 16 f., 21, 55,
115, 124, 134, 148 f., st.
 - Peder Jespersen, sognepræst,
21, 125 f.

- Hersleb, Petronelle Helena,
g. Graah, 124 f.
- Sophie, f. Borch, 16
- Hill, Edith, g. Hiort, 84 f.
- Hindenburg, Beate Johanne Augusta,, g. Rønnov, 141
- Elisabeth (Betzy), g. Hiort, 95, 97 f., 141, po., st.
 - Johan Philip, oberstløjtnant, 141
 - Johan Philip, premierløjtnant, 141
 - Johanne Marie, f. Lorenzen, 95, 141
 - Louise Beate Johanne, f. Wesenberg, 141
 - Vilhelm August, generalmajor, 90, 95, 140 f.
- Hindsberg, Louise, g. Pio, 148
- Hiort, Abel Marie, 58, st.
- Agnete Jacobine, f. Fangel, 53, 133, st.
 - Alice, f. Dammien d'Eté, 84 f., st.
 - Andrea Bolette Frederikke, 83, 86, po., st.
 - Andrea Henriette, f. Esbensen, 73, 76 f., 83, 137, po., st.
 - Andreas Esbensen, grosserer, 80 ff., po., st.
 - Anita, st.
 - Anna, f. Dedekam, 26, 34, st.
 - Anna Carina, st.
 - Anne, st.
 - Anne-Lise, f. Neckelmann, st.
 - Anne Margrethe, f. Werner, 39, st.
 - Anne Rebeca, 43, st.
- Hiort, Annichen Sophie, g. Nandrup, 59, st.
- Astrid, f. Ring, 100, po., st.
 - Bente, f. Andresen, st.
 - Berthe Marie, g. Brandt, 34 f., st.
 - Betzy, tekstiltegner, st.
 - Birgitte Christine, f. Werner, 38, 45, 47, po., st.
 - Birgitte Elisabeth, 35, st.
 - Birgitte Elisabeth, 43, st.
 - Bodil (Bolette), g. Hersleb, 16 f., st.
 - Bodil Cathrine, f. Nyekirk, 49, st.
 - Bodil Christine, g. Simonsen, 50, st.
 - Bolette Christine, g. Antzée, 61, 67 f., st.
 - Bolette Christine, f. Stockfleth, 57, 59, st.
 - Cecilia (Cia), st.
 - Cecilie Henriette Antoinette, 83, 86, po., st.
 - Christer, st.
 - Christian Andreas, oberstløjtnant, 39 f., 47, st.
 - Christiana Ulrica, f. v. Krogh Schultz, 40, st.
 - Christina, st.
 - Claës, st.
 - Cæsar Ludvig, grosserer, 84 f., po., st.
 - Dagmar, f. Bruhn, g. 1° Hiort, 2° de Roaldes, 111, 147, st.
 - Ditlevine Lovise, 43, st.
 - Dorothea, 53, st.
 - Edith Berthe Hill, 84, 86, st.
 - Edith, f. Hill, 84, po., st.

- Hiort, Ellen, f. Boesen, 15, 21, 24, st.
- Ellen Cathrine, 50, st.
 - Ellen Christa, g. Ostenfeld, st.
 - Ellen Christine, g. Arøe, 57 f., st.
 - Elisabeth, 99, po., st.
 - Elisabeth (Betzy), f. Hindenburg, 95, 97 f., 141, po., st.
 - Elisabeth Kristine, g. Nyrop, 18, st.
 - Elisabeth Maria, f. Meyer, 42 f., st.
 - Else, f. Jacobsen, 112, po., st.
 - Emma, f. Lorenzen, 111, po., st.
 - Esbjørn, arkitekt, st.
 - Esther, st.
 - Eva, g. Pongibove, st.
 - Evald, bankfuldmægtig, 112, po., st.
 - Evald Bierregaard, oberstløjtnant, 14, 86, 100 ff., 118, 142 f., 144, 149, po., st.
 - Flemming, grosserer, st.
 - Frederica Lovise, 53, st.
 - Gregers, sognepræst, 13 f., 21, 48 ff., 114, 132, 148, st.
 - Gregers Peter, 53, st.
 - Hans, 35, st.
 - Hans Christian Brinck, 53, st.
 - Hans Christopher, sømand, 41 f., 47, st.
 - Hans Gregersen, sognepræst, 9, 12, 13 ff., 25, 113 f., 122, 126 f., st.
 - Hans Gregersen, stud. theol., 51, st.
- Hiort, Hans Jacob, grosserer, 79 ff., po., st.
- Hans Jacob, sognepræst, 14, 59 ff., 116, 118, 134 ff., po., st.
 - Henriette Augusta, g. Brun, 98 f., po., st.
 - Herman Colbiørnsen, bagermester, 42 f., 47, 130 f., st.
 - Ivar, direktør, 110, po., st.
 - Jacob Lindemand, 53, st.
 - Jacobine Povelmine Johanne, 71, st.
 - Jacobæa Marie, g. 1° Boye, 2° Gleerup, 58, st.
 - Jochum Werner, løjtnant, 39, st.
 - Johan Rasmus Brandt, major, 41, 47, st.
 - Johanne Cathrine, 43, st.
 - Johanne Elisabeth, f. de Neergaard, 99, po., st.
 - Johanne Emilie Jacobine, 71, st.
 - Johanne Eva, f. Bierregaard, 60 f., 69 f., 134 f., po., st.
 - Johanne Sophie, f. Gammeltoft, 108 f., 144 ff., po., st.
 - Jytte, husholdningslærerinde, st.
 - Karen Hellene, 43, st.
 - Karen Lund, g. 1° Baggesen, 2° Balling, 50, 148, st.
 - Karine Johanne Cecilie, g. Brock, 68, 83 f., 86, po., st.
 - Karine, f. Nandrup, 59, 70 f., 73, 134, 137, 149, st.
 - Laurids, borgmester, 12, 14, 123
 - Lisbeth, f. Clausen, st.
 - Margrethe, f. Prydz, 41, st.

- Hiort, Margrethe Sandersdatter, f. Meel, 12, 14, 123
- Margrethe Sophie, g. Lucoppidan, 19, st.
 - Märta (Lillan), f. Sylvander, st.
 - Niels Bierregaard, sorenskriver, 14, 61, 72 ff., 118, 137 f., 140, 149, po., st.
 - Niels Bjerregaard, sparekassebestyrer, 99, 113, 142, po., st.
 - Niels Henrik, oberstløjtnant, 14, 86 ff., 103, 118, 140 f., po., st.
 - Niels Nyekirk, sognedegn, 14, 51 ff., 133, st.
 - Odette Camille, 84 f., st.
 - Olavia (Pegga), f. Pio, 112, 148, po., st.
 - Ole, st.
 - Peder, sognepræst, 13, 14, 21, 25 ff., 114 f., 127 f., po., st.
 - Peter, grafisk tegner, st.
 - Peter Andreas, generalmajor, 14, 35 ff., 115, 129, 149, po., st.
 - Peter Andreas, kaptajn, 39, st.
 - Petronelle Bolette, 59, st.
 - Petronelle Henriette, g. Frick, 20 f., 126, st.
 - Povl, stationsforstander, 100, po., st.
 - Povl Frederik (Fritz), skibskaptajn, 80 f., 138 f., 140, po., st.
 - Povel Nicolai, højesteretssekretær, 59, 61, 70 f., 134, 149, st.
 - Povel, sognepræst, 13, 14, 21, 55 ff., 114, 133, 135, 149, st.
 - Rasmus Boesen, sømand, 51, st.
- Hiort, Sigrid, g. Heiberg-Iürgensen, 109 f., 147, po., st.
- Suzanne, g. Ferrer, st.
 - Tage, direktør, 111 f., 148, po., st.
 - Thora, f. Christensen, 83, po., st.
 - Torben, st.
 - Ulla, st.
 - Ulla, f. Lindblom, st.
 - Ulf, arkitekt, st.
 - Vibeke, g. Christgau, st.
 - Vilhelm Andreas, stud. theol., 98, po., st.
 - Wibecke Christiane, g. Brinck, 19, st.
- Hiortsvang, Hans, sognepræst, 13, 123 f.
- Hirsch, Cecilie Christine, f. Nandrup, 71, 134
- Johan Peter Ulrich, generalmajor, 71, 134
- Hjort, Anne Magdalene, g. Nyrop, 125
- Hjorth, J. L., proprietær, 140
- Holm, Christian Peter, lærer, 144
- Elisabeth Thora, f. Gammeltoft, 144
- Holst, Christian, sognepræst, 60
- Horreblow, Christian, professor, 60
- Huus, Annichen, g. Stockfleth, 134
- Hvistendal, Christian, købmand, 137
- Høy, Augustina, g. Frick, 125
- Høyer, Hendrik, fyrinspektør, 145
- Louise Sophie, f. Stannis, 145

- I**ngier, Hans, løjtnant, 30, 38, 128, 130
 – Rebecca, g. Werner, 38
 Irminger, J. H. G., oberst, 92 ff.
 Iürgensen, Daniel, 146
 – Elisabeth (Lise), f. Buntzen, 146
 – Frode(rus) Christian, dispa-
 chør, 146
 – Frode(rus) Christian, general-
 major, 109, 146
 – Helga Ragnhild, f. Stephensen,
 109, 146
 – Iürgen, herredsfoged, 146
 – Peter Andreas Heiberg, sogne-
 præst, 146
 – Thomasine, f. Koch, 146
- J**acobsdatter, Maren, g. Laurid-
 sen, 122
 – Marthe, g. Hansen, 130
 Jacobsen, Else, g. Hiort, 112, po.,
 st.
 – Hansine Wilhelmine, g. Gam-
 meltoft, 144
 – Olga, f. Weidemann, 112
 – Kaj Otto, inkassator, 112
 Jensen, N. P., oberst, forfatter, 90
 Jerntoft, Christian, lektor, 144
 – Lydia Henriette, f. Gammeltoft,
 144
 Jespersen, Bodil, f. Friis, 15, 22 f.
 – Jørgen, provst, 122
 – Laurids, sognepræst, 9, 14, 122
 – Peder, kgl. kofessionarius,
 dr. theol., 15 f., 22 ff., 122 ff.
 Juel, Niels, generaladmiralløjt-
 nant, 126
- Juel, Sophie, g. Krag, 126
 Juul, Anne Lovise, g. Christensen,
 83
 Jørgensen, Anna Sophie, g. Fan-
 gel, 133
- K**jertemind, Søren Hansen,
 sognepræst, 9, 14, 121 f.
 – Maren Hansdatter, 9, 14, 122
 Klein, Anna Margrethe, g. Nan-
 drup, 70
 Kieven, Anna Oline, g. Esbensen,
 137
 Knudsen, Anna Lauridsdatter,
 122
 – Anne Sophie, g. Bruhn, 111
 – Eric, godsforvalter, 122
 Knudtzon, Søren Christian, løjtnant,
 senere nationalbankdirek-
 tør, 142
 Koch, proprietær, 144
 – Ida Juliane Elisabeth, f. Gam-
 meltoft, 144
 – Thomasine, g. Iürgensen, 146
 Kofod, Jørgen, skibskaptajn, 79,
 138
 Kold, Julie Ulrikka Marie,
 g. de Neergaard, 99, 142
 Krag, Anne, f. Rosenkrantz, 126
 – Antoinette Frederikke,
 f. Esbensen, 137
 – Mouritz Gotthold, proprietær,
 137
 – Niels, gehejmeråd, godsejer,
 23, 126
 – Otte, rigsråd, 126
 – Sophie, f. Juel, 126
 Krebs, A. S., oberstløjtnant, 64

- Krieger, Cornelius, major, 102
 Krogh, G. F. von, generalmajor, 37
 Kvaal, Kristian, lærer, 128
 Kyhn, Ingeborg Elisabeth, g. Werner, 39
- L**angballe, Anna Bagge, g. Brandt, 128 f.
 Lasson, G. H., oberst, 102, 142
 Lauridsdatter, g. Gamalielsen, 122
 – Anna, g. Knudsen, 122
 – Karine, g. Frandsen, 9, 14, 122
 – Maren, g. Hansen, 122
 Lauridsen, Hans, sognepræst, 122
 – Jesper, fribonde, 9, 14, 122
 – Maren Jacobsdatter, 122
 Laussen, Ida Louise, g. de Neergaard, 142
 Lilienpalm, J. S., stiftamtmand, 25
 Lindblom, Ulla, g. Hiort, st.
 Lindemand, Dorothea, g. Fangel, 53
 Lintrup, Søren, professor, 25
 Lohmann, J. F., skibskaptajn, 139
 Lorentzen, Emma, g. Hiort, 111, po., st.
 – Jens Peter, tømrer, 111, 147
 – Karen Marie, f. Madsdatter, 111, 147
 Lorenzen, Johanne Marie, f. Heinrich, 141
 – Johanne Marie, g. Hindenburg, 95, 141
 – Johannes, regimentskirurg, dr. med., 141
 Lucoppidan, Ditlev, sognepræst, 19
 – Margrethe Sophie, f. Hiort, 19, st.
 – Mogens, sognepræst, 19
 Lund, Jens Hansen, grosserer, 143
 – Jens Hansen, silke- og lærredskræmmer, 143
 – Juliane Marie, g. Gammeltoft, 143
 – Karen, g. 1° Tranekjær, 2° Nyekirk, 49 f., 132
 – Wibeke Marie, g. Gammeltoft, 143
 Løvenhjem, kammerjunker, 46
 Løvenskjold, Leopold, løjtnant, 87 f.
- M**ac Mahon, marskal, 143
 Madsdatter, Karen Marie, g. Lorentzen, 111, 147
 Madsen, Emmy Augusta, g. Gammeltoft, 146
 Mannheimer, I. H., grosserer, 81 ff.
 Mathiesen, Agnes, g. Ring, 100
 – V. J., skibskaptajn, 139
 Meel, Margrethe Sandersdatter, g. Hiort, 12, 14, 122
 Meyer, Elene Sophie, g. Schultz, 40
 – Elisabeth Maria, g. Hiort, 42 f., st.
 Meza, C. J. de, generalløjtnant, 89 ff.
 Moen, Erling, 131
 Moltke, Adam Gottlob greve, gehejmeråd, 52 f., 133

Moltke, C. F., generalmajor, 90
 Moltke-Hvitfeldt, G. L. greve,
 gesandt, 106, 143
 Morup, Johanne, g. Brandt, 34
 Munck, Catharina Magdalena,
 g. Hersleb, 125

Nandrup, Andreas, rådmænd,
 59, 70, 134, st.
 – Anna Margrethe, f. Klein, 134
 – Annichen Sophie, f. Hiort, 59,
 st.
 – Cecilie Christine, g. Hirsch,
 71, 134
 – Christen Nielsen, gårdejer, 134
 – Ingeborg Margrethe, f. Stampe,
 135
 – Karine Heide, g. 1° Esbensen,
 2° Hiort, 59, 70 f., 73, 134,
 137, 149, st.
 – Kristen Henrik, 134
 – Malene, f. Olsdatter, 135
 – Paul Hiort, købmand, 135
 – Ulrich Frederik, møbelsnedker,
 135
 – Ulrik Frederik, 134
 Neckelmann, Anne-Lise, g. Hiort,
 st.

Neergaard, Aage Christopher de,
 farmer, 142
 – Arthur Hjalmar de, læge, 99,
 141 f.
 – Ida Louise de, f. Laussen, 142
 – Ida Rose Marie Kold de, 142
 – Johan Thomas de, godsejer,
 142
 – Johanne Elisabeth Kold de,
 g. Hiort, 99, 142

Neergaard, Julie Ulrikka Marie
 de, f. Kold, 99, 142
 – Peter Christopher de, godsejer,
 142
 Nielsen, N.W., skibskaptajn, 138
 – Nilsson, Sven, zoolog, 45
 Nimb, Margrethe, g. Gammeltoft,
 144
 Nyekirk, Bodil Cathrine, g. Hiort,
 49, st.
 – Karen, f. Lund, 49 f., 132
 – Niels, sognepræst, 49, 132
 Nyrop, Adelucia Marie, f. Valen-
 tinsen, 125
 – Anne Magdalene, f. Hiort, 125
 – Benedict, stadsmåler, 125
 – Benedicte, f. Storm, 18
 – Bolette Helene, g. Frølich, 125
 – Christiane Charlotte,
 g. Undahl, 125
 – Christopher, biskop, 18 f., 25,
 55, st.
 – Elisabeth Kristine, f. Hiort,
 18 f., st.
 – Hans, sognepræst, 18
 – Johanne Cathrine, f. Selmer,
 125
 – Peder Jespersen, sognepræst,
 125

Obelitz, Louise Vilhelmine,
 g. Stannis, 145
 Offenberg, Erica Christiane von,
 g. Frick, 125
 Olsdatter, Malene, g. Nandrup,
 135
 Ostefeld, Ellen, f. Hiort, st.
 – Harald, transløtør, st.

- P**etersen, Anne Elisabeth,
g. Simonsen, 13 2
- Martha, g. Pio, 147
- Pio, Frantz C. B., oberstløjtnant,
kgl. hofvinhandler, 112, 144,
147
- Frantz Emil, overretssagfører,
dr. polit., 147
 - Hans Gammeltoft, assistent,
147
 - Holger William, fuldmægtig,
148
 - Jean Pierre, ambassadebetjent,
147
 - Jean Pierre, krigsråd, 147
 - Johan Julius, kgl. hofvinhand-
ler, 147 f.
 - Louise, f. Hindsberg, 148
 - Marie Vibeke, skuespillerinde,
147
 - Martha, f. Petersen, 147
 - Martha Christiane, f. Borch,
147
 - Olavia Frederikke, f. Gammel-
toft, 112, 144, 147
 - Olavia (Pegga), g. Hiort, 112,
148, po., st.
- Plat, P. H. C. du, generalmajor,
102
- Pongibove, Pietro, st.
- Pries, Christian, skovrider, 145
- Elisabeth Wilhelmine,
f. Stannis, 145
- Prittwitz, K. L. V. E., general-
løjtnant, 89
- Prydz, Alette Bolette, f. Aars, 41
- Hans Elias von der Weide,
kaptajn, 41
 - Margrethe, g. Hiort, 41, st.
- R**abautet, Marie Julie,
g. Brandt, 129
- Raben, Peder, viceadmiral, 18
- Randrup, P. H., grosserer, 139
- Refsum, Helge, landsdommer,
128
- Reich, Johanne Eva, g. Bierre-
gaard, 135
- Reiter, sekondløjtnant, 141
- Riis, Kirstine, g. Bierregaard, 135
- Ring, Agnes, f. Mathiesen, 100
- Astrid, g. Hiort, 100, po., st.
 - Carl Viggo, hovedbogholder,
100
- Roaldes, greve de, 147
- Dagmar de, f. Bruhn, 111, 147,
st.
- Romedal, Even, sognepræst, 56
- Rosenberg, Jacobine, g. Frick, 126
- Rosenkrantz, Anne, g. Krag, 126
- Ruus, Adelè, g. Frick, 20
- Ryan, Andfınd Johansson, gård-
ejer, 46
- Rye, Olaf, generalmajor, 89 ff.
- Rønno, Beate Johanne Augusta,
f. Hindenburg, 141
- Carl Gustav, oberst, 96, 141
- S**chlepppegrell, F. A., general-
major, 87 f.
- Schmidt, Elisabeth (Lise),
g. Gammeltoft, 108, 144
- Schougaard, H. P., manufaktur-
handler, 144
- Jensine, f. Flensburg, 144
- Schovelin, Jul., 82
- Schultz, Bolette Elisabeth,
f. Brandt, 129

- Schultz, Carl Heinrich, oberst, 40
 – Christiana Ulrica von Krogh, g. Hiort, 40, st.
 – Elene Sophie, f. Meyer, 40
 – Herman Henrich, kaptajn, 129
 Sehested, Anna Christine, f. Stockfleth, 37, 134
 – Frantz Wilhelm, generalmajor, 44, 130
 – Kristian, gehejmeråd, 18
 – Ove Ramel, generalløjtnant, 36, 130, 134
 Selmer, Johanne Cathrine, f. Nyrop, 125
 – Sigismund Christian, kaptajn, 125
 Siewers, Sophie Caroline, g. Stannis, 145
 Simonsen, Anne Elisabeth, f. Petersen, 132
 – Bodil Kristine, f. Hiort, 50, st.
 – Gregers Hiort, organist, 132
 – Hans Sophus, kgl. kapelmusikus, 132
 – Niels Carl, organist, 50, st.
 Smith, Georgine, g. Brock, 84, 139
 Sommer, kommandersergent, 97
 Stampe, Ingeborg Margrethe, g. Nandrup, 135
 Stannis, Cay Emilius Adolph, 145
 – Carl Friederich, slotsgartner, 145
 – Carl Friederich, togfører, 145
 – Caroline Benedicte, 145
 – Christine Mathilde, 145
 – Elisabeth Wilhelmine, g. Pries, 145
 – Emma Christiane, 145
 Stannis, Emma Louise Sophie, 145
 – Louise Sophie, g. Høyer, 145
 – Louise Vilhelmine, f. Obelitz, 145
 – Marie Henriette, g. Gammeltoft, 108, 145
 – Moritz Theodor, 145
 – Sophie Caroline, f. Sievers, 145
 – Theodora Ernestine, 145
 Staffeldt, B. D. von, generalmajor, 62 ff.
 Stenbuch, Hans, rektor magnificus, 55
 Stenstrup, Hans, sognedegn, 53
 Stephensen, Helga Ragnhild, g. Iürgensen, 109
 Stockfleth, Abel Margrethe, f. Friis, 57
 – Anna Christine, g. Sehested, 37, 134
 – Anna Kirstine, g. Winge, 134 f.
 – Annichen, f. Huus, 134
 – Bolette Christine, g. Hiort, 57, 59, st.
 – Eggert, rådmænd, 134
 – Jacob, sognepræst, 37, 57, 134
 Storm, Benedicte, g. Nyrop, 18
 Suenson, Ebba, g. Heiberg-Iürgensen, 147
 Suhr, Bloch, dr. theol., 145
 Svendsen, Jacobine Cathrine, g. Esbensen, 137
 Støren, Abraham Vilhelm, sognepræst, 84, 129, 139
 – Johanne Cathrine, f. Brandt, 129, 139 f.
 Sørensen, Elisabeth (f. Hiort?), 9, 14, 123
 – Gregers, kapellan, 9 ff., 121 ff.

- T**andberg, provst, 74
 Tegner, Henry, premierløjtnant, senere grosserer, 106, 143
 Thomassen, Nils, sognepræst, 56
 Thomessøn, Niels, sognepræst, 29
 Thorkelsen, C., skibskaptajn, 138
 Thorsen, H. B., grosserer, 139
 Tietgen, C. F., etatsråd, 81 ff.
 Tranekjær, Jørgen, sognepræst, 132
 Tysch, Berthe, g. Dedekam, 26, 127
- U**ndahl, Christiane Charlotte, f. Nyrop, 125
 – Jacob Jersin, sorenskriver, 125
- V**alentinsen, Adelucia Marie, g. Nyrop, 125
 Valkendorf, Axel, rigsråd, 125
 Valstad, Birger, gårdbruger, 132
 Vegesack, E. E. G. von, general-løjtnant, 65 f., 136
 Vibe, Ditlev, statholder, gehejmeråd, 18, 25
 Vigen, Birgitte, g. Hermansen, 130
- W**alther, Chr. L., oberstløjtnant, 90 f.
 Weigner, Herman, provst, 127
 Weidemann, Olga, g. Jacobsen, 112
 Wejdemann, David, korpslæge, 79, 138
 Wellejus, Bartholin, magister, 55
 Werner, Anne Margrethe, g. Hiort, 39, st.
 – Berthe Marie, f. Brandt, 129
 – Birgitte Christine, g. Hiort, 38, 45, 47, po., st.
 – Hans Joachim, kaptajn, 129
 – Ingeborg Elisabeth, f. Kyhn, 39
 – Jochum, prokurator, 30, 38 f., 128
 – Rebecca, f. Ingier, 38
 Wesenberg, Louise Beate Johanne, g. Hindenburg, 144
 Westrup, Lydia Henriette, f. Gammeltoft, 144
 – Syvald, proprietær, 144
 Wetlesen, Frederik, landbrugs-skolebestyrer, 138
 – Jørgen von Senden, fogedfuldmægtig, 74 ff., 138
 Weyle, Lauritz, magister, 10
 Widding, Lars, sognepræst, 32
 Winge, Anna Kirstine, f. Stockfleth, 134 f.
 – Peder, sognepræst, 60, 134 f.
 Wrangel, F. H. E., general, 87 f.
 Wynecken, generalmajor, 89
 Wøldike, Marcus, professor, 55

SLÆGTEN HIORT I DANMARK OG NORGE
er udsendt af Esbjørn Hiort, Flemming Hiort og Ulf Hiort
som privattryk til slægt og venner. Bogen, som er sat med
Intertype Garamond, er trykt i A. Backhausens Bogtrykkeri
ved Holger J. Sørensen, Horsens, i 300 nummererede eksem-
plarer. En del af oplaget bringes i boghandelen gennem
Strubes Boghandel, kongelig hofleverandør.

Denne bog er nr.

261.

Sognepræst Hans Gregersen Hiort's
agnatiske efterslægt

